

Finantsinspektsiooni Aastaraamat 2003

FINANTSINSPEKTSIOON

Sisukord

2003

I Finantsinspektsiooni 2003. aasta aastaaruanne *

1. Juhatuse esimehe pöördumine	1
2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus	3
3. Finantsinspektsiooni tegevusaruanne	4
3.1. Finantsinspektsiooni tegevussuunad 2003. aastal	4
3.2. Finantsjärelevalve uueva strateegia alused	7
3.3. Finantsinspektsiooni organisatsioon ja juhtimine	9
3.3.1. Nõukogu tegevus	9
3.3.2. Juhatuse tegevus	10
3.3.3. Struktuur ja personalipoliitika	11
3.3.4. Siseaudiitori kokkuvõte	12
3.4. Finantsinspektsiooni tegevus regulatiivse keskkonna kujundamisel	13
3.5. Järelevalveline tegevus	15
3.5.1. Finantsturul tegutsemise õiguste reguleerimine	15
3.5.2. Monitooring	17
3.5.3. Kohapealne kontroll	18
3.5.4. Õiguspärase tegevuse tagamine	20
3.6. Koostöö	22
3.6.1. Siseriiklik koostöö	22
3.6.2. Koostöö välisriikide järelevalveasutustega	23
3.6.3. Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonide ja Euroopa Liidu komiteedega	24
4. Finantsinspektsiooni 2003. aasta tulude-kulude aruanne	26
4.1. 2003. ja 2002. aasta tulude-kulude aruanne	26
4.2. Selgitused 2003. aasta tulude-kulude aruandele	27
4.3. Finantsinspektsiooni varad ja kohustused seisuga 31. detsember 2003 ja 2002	31
4.4. Audiitori järeldusotsus	32

II Eesti finantsturu ülevaade

5. Eesti finantsturu ülevaade	33
5.1. Krediidiasutused	33
5.2. Fondivalitsejad ja fondid	39
5.2.1. Fondivalitsejad	39
5.2.2. Investeerimis- ja pensionifondid	40
5.3. Kindlustusandjad	43
5.3.1. Elukindlustusandjad	44
5.3.2. Kahjukindlustusandjad	45
5.4. Kindlustusmaaklerid	48
5.5. Investeerimisühingud	49
5.6. Emitendid	52
5.7. Väärtpaberituru korraldajad	52
5.7.1. Tallinna Börs	52
5.7.2. Eesti väärtpaberite keskregister	53

Lisad

Lisa 1. Finantsinspektsiooni struktuur seisuga 31. detsember 2003	54
Lisa 2. Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. detsember 2003	55

* Käesoleva aastaraamatu I osaks oleva Finantsinspektsiooni 2003. aasta aastaaruande koos lisadega (Lisa 1 ja 2) kinnitas Finantsinspektsiooni nõukogu oma otsusega 29. märtsil 2003.

1. Juhatuse esimehe pöördumine

Austatud lugeja,

2003. aasta oli meie teine tegevusaasta, mida pean edukaks nii Finantsinspeksioonile kui meie järelevalve all olevatele finantsasutustele, aga mis veelgi olulisem – finantssektori klientidele. Oleme tänaseks läbinud muutusterohke ühinemisjärgse perioodi¹ ja loonud stabiilse järelevalvestruktuuri. Ühendatud finantsjärelevalve asutusena oleme jõudnud kohaneda oma uue rolliga, usume, et uue järelevalvemudeliga on kohanenud ka meie järelevalve all olevad finantsturu osalised. Usume, et meie tegevuse tulemusena on finantsteenuste usaldusvärsus ja läbipaistvus hoiustajate, investorite ja kindlustusvõtjate silmis tõusnud. See omakorda on konkurentsivõimelise finantssektori arengu eelduseks.

Finantsinspeksiooni seaduse kohaselt on Finantsinspeksioon autonoomse pädevusega ja oma eelarvega järelevalveasutus, mis tegutseb finantsjärelevalve teostamisel riigi nimel ning on oma tegevuses ja otsustes sõltumatu. Alates 2004. aastast rahastavad Finantsinspeksiooni täielikult finantsjärelevalve subjektid. Riigielarvest me vahendeid ei saa.

Kahe esimese tegevusaasta kogemuse põhjal võime öelda, et Finantsinspeksiooni seadusega sätestatud institutsionaalne mudel on hästi toiminud. Oleme suutnud leida optimaalse tööjaotuse Rahandusministeeriumi ja Eesti Pangaga, kes on meie peamised koostööpartnerid finantssektori tegevuskeskkonna kujundamisel. Oleme saavutanud vajaliku stabiilsuse, testinud oma konkurentsivõimet töjõuturul ja kasutame head tehnilist infrastruktuuri, mis on eelduseks professionaalsuse kasvuks meie põhitegevuse vallas. Erinevate järelevalvevaldkondade (pangandus-, kindlustus-, väärtpaberiturg) ühendamise õigustatuses veendusime juba oma esimestel tegevuskuudel.

Arvestades täna Finantsinspeksiooni ees seisvaid ülesandeid Eesti integreerumisel Euroopa finantsteenuste turuga oleme veendunud, et ka järelevalveasutuste ühendamise läbiviimise ajastatus osutus õigeks, luues head eeldused efektiivseks liitumiseks Euroopa järelevalveasutuste koostöövõrgustikuga.

2003. aasta kokkuvõttena on heameel sellest, et Eesti finantssektor jätkas arengut tõusvas joones. Kiiret kasvu jätkas pangandussektor, säilitades sealjuures kasumlikkuse ja piisava kapitaliseerituse. On äärmiselt oluline, et kiire kasvu tingimustes suudavad pangad säilitada riskijuhimise kõrge kvaliteedi ning loovad piisavad riskipuhvrid võimalike tagasilööride katteks tulevikus.

Jätkus pensioni II samba fondidega liitujate arvu kiire kasv. Kasvutrendi näitab investeerimisfondide turg tervikuna. Võib öelda, et paljuskümnendi pensionireformi edukale käivitumisele on täna turul ligi 400 000 investorit, kelle ootused fondi- ja valitsejate professionaalsusele ja usaldusväärsusele on äärmiselt kõrged. Seetõttu on fondisektori pidev seire Finantsinspeksiooni jaoks jätkuv prioriteet.

Positiivne oli ka kindlustuspreemiate kasv, seda nii elu- kui kahjukindlustuses, samuti väärtpaberituru käibe ja turukapitalisatsiooni tõus. See kõik annab märku, et klientide ja investorite usaldus finantsturu suhtes on tõusuteel. Samas on tähtis, et suureneva usalduse taustal ei kaoks riskitaju ega hinnataks üle oma finantsilist suutlikkust.

Finantssektoris jätkus tihe konkurents ja elektrooniliste teenuste areng, mis tähendab klientide jaoks finantsteenuste mugavuse ja kättesaadavuse paranemist. Investeeringud tehnoloogiasse toetavad positiivselt meie finantsasutuste - eelkõige pankade - efektiivsusnäitajaid.

¹ Finantsinspeksioon käivitati 1. jaanuaril 2002 endise Panga-, Kindlustus- ja Väärtpaberiinspeksiooni baasil.

Eesti on e-teenuste vallas endiselt üks kiiremini arenevaid riike. Võime seda lugeda enda konkurentsieeliseks kogu Euroopa finantsteenuste turu mastaabis.

Finantssektori ja finantsteenuste turu kiire areng Euroopas seab meie ette aga üha uusi ülesandeid. Täna on meie peamiseks eesmärgiks keskenduda finantsjärelevalve kvaliteedi ja finantssektori tegevuskeskkonna konkurentsivõime tõstmisele laienevas Euroopas. See on suur väljakutse mitte ainult Finantsinspektsioonile, vaid ka finantsturu osalistele ja kõigile riigiasutustele, kes vastutavad finantssektori õigusloome ja tegevuskeskkonna arengu eest.

Samas oleme mõneti uudses olukorras, kus lihtsaid ja selgeid valikuid on üha raskem teha. Eesti finantssektor on täna tõenäoliselt stabiilsem ja usaldusväärsem kui kunagi varem, ent teisalt on ka finantssektori arengusuundi ja finantsasutuste riske varasemast keerulisem hinnata. Oleme olukorras, kus Eesti pankade, kindlustusseltside ja teiste finantsteenuste pakujate stabiilsus ja jätkusuutlikkus sõltub järjest enam emettevõtjate ning Põhjamaade ja kogu Euroopa finants- ja reaalsektori riskidest. Samuti on Eesti finantsteenuste turu konkurentsivõimelisus ja areng üha tugevamas seoses arengutega Euroopas.

Sellises muutavas keskkonnas ei selgu finantsjärelevalve tegevusprioriteetide ja strateegiliste arengusuundade valiku õigsus üleöö, vaid pikema aja vältel. Finantsinspektsiooni tegevuse edukuse üheks mõõdupuuks on ka see, kui kiiresti me suudame kohaneda muutuva turusituatsiooniga. Meie esimesed tegevusaastad annavad kindlust, et suudame teha õigeid valikuid efektiivse ja tõhusa järelevalvemudeli ülesehitamisel pidevalt uuenevas keskkonnas, mis vastaks nii finantssektori klientide kui Finantsinspektsiooni järelevalve all olevate asutuste ootustele.

Euroopa Liidu laienemine viib Eesti finantssektori lähemale kiires arengufaasis olevale Euroopa ühtsele finantsteenuste turule. Eesti liitumisel võib prognoosida ülepiiriliste finantsteenuste pakkumise suurenemist, mis tugevdab konkurentsi ja loob klientidele uusi võimalusi. Seejuures on oluline, et teenuste osutamise standardid ja head tavad oleksid Euroopa tasandil võimalikult ühetaolised, arvestades seejuures turgude eripära ja konkurentsivõimet. Üheks meie keskseks eesmärgiks ongi tegutseda selle nimel, et Eesti finantssektori klientide huvid kiiresti areneval Euroopa finantsteenuste turul oleksid võimalikult hästi kaitstud.

Pean oluliseks, et nii nagu 2002. aasta puhul, saame ka nüüd aasta kokkuvõtteks tõdeda, et ükski klient ei kaotanud eelmisel aastal oma säästusid Eesti reguleeritud finantsturu osalise pankroti või likvideerimise tõttu. Olen veendunud, et eelseisev liitumine Euroopa Liiduga loob veelgi kindlamad eeldused finantssektori stabiilseks arenguks tulevikus.

Andres Trink

Juhatuse esimees

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

Tallinnas, 19. märtsil 2004

Käesoleva aastaaruande koostas Finantsinspektsiooni juhatus ja selle kinnitas Finantsinspektsiooni nõukogu (29. märts 2004). Aastaaruanne esitatakse koos Eesti Panga aastaaruandega Riigikogule.

Kooskõlas Finantsinspektsiooni seaduse § 51 lg 1 sisaldab käesolev aastaaruanne Finantsinspektsiooni

- > tegevusaruannet
- > tulude-kulude aastaaruannet
- > audiitori järeldusotsust

Aastaaruanne sisaldab ka

- > ülevaadet Finantsinspektsiooni tegevussuundadest 2003. aastal
- > ülevaadet finantssektori regulatiivsest keskkonnast
- > Finantsinspektsiooni poolt väljastatud tegevusluba omavate või registreeritud finantsjärelevalve subjektide loetelu seisuga 31. detsember 2003.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et aastaaruandes toodud faktiline informatsioon on tõene ning Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt Finantsinspektsiooni majandustegevuse tulemust.

Andres Trink

Kilvar Kessler

Angelika Koha

Andres Kurgpõld

Kaido Tropp

3. Finantsinspektsiooni tegevusaruanne

3.1 Finantsinspektsiooni tegevussuunad 2003. aastal

Finantsinspektsiooni tegevus 2003. aastal oli peamiselt suunatud ettevalmistustele eelseisvaks ühinemiseks Euroopa Liiduga, järelevalvetegevuse kvaliteedi arendamisele eelkõige väärtpaberituru kuritarvituste tõkestamise ja finantsteenuste läbipaistvuse suurendamise osas ning krediidiriski seirele pangandussektoris. Seadsime eesmärgiks tugevdada oma rolli ühtsete tegevusstandardite kujundajana finantssektoris, parandada infovahetust turuosalistega ning suurendada oma järelevalvetegevuse standardiseeritust ja läbipaistvust.

Eelmisel aastal pöörasime varasemast suuremat tähelepanu ka finantssektori regulatsiooni ja meie poolt rakendatava järelevalvemudeli kuluefektiivsusele, mis on aktuaalne küsimus ka edaspidi.

Koostöös Rahandusministeeriumi ja Eesti Pangaga osalesime aktiivselt finantssektorit reguleerivate õigusaktide väljatöötamises. Kvaliteetne, turu arengule vastav ja efektiivne regulatsioon on Finantsinspektsiooni jätkuv prioriteet. Sellest sõltub otseselt meie järelevalvetegevuse tõhusus ja finantsteenuste areng ning konkurentsivõime.

Jätkusid ettevalmistused uue kapitaliregulatsiooni rakendamiseks panganduses (nn Basel 2) ja kindlustuses (nn Solvency 2), samuti rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite kohaldamiseks avalikele emitentidele ja teatud finantsjärelevalve subjektidele alates 2005. aastast. Nimetatud standardite rakendamine Eesti finantssektoris on suuremahuline projekt, milles Finantsinspektsioonil on sise-riiklikult juhtiv roll.

Samuti seadsime eesmärgiks jätkuvalt arendada Finantsinspektsiooni järelevalveprotsessi läbipaistvust, ühtlustada eri sektorite lõikes sisemisi analüüsi- ja menetlusmetoodikaid ning süvendada meie järelevalvemetoodika standardiseeritust ja siseprotseduuride reglementeeritust. Varasemast suuremat tähelepanu pöörasime avaliku kommunikatsiooni tõhustamisele, alustades süsteemselt avaliku kommunikatsioonialase tegevuse ülesehitamist Finantsinspektsioonis.

Krediidiriski seire panganduses jätkuv prioriteet

Tingituna jätkuvalt kiirest laenukasvu tempost, eriti eraisikute laenude osas, oli krediidiriski seire pangandussektoris Finantsinspektsiooni tegevuse üks prioriteete. Seadsime eesmärgiks jälgida krediidasutuste riskijuhtimise süsteemide toimimist, kapitalibaasi tugevust, laenu-

standardeid ja laenuvõtjate maksevõime analüüsi protsessi, sealhulgas stresstestide metoodikat.

Koostöös Eesti Pangaga pidasime pankadega aktiivset dialoogi eesmärgiga hinnata liigkiirest laenukasvust tulenevaid riske finantssektorile.

Järelevalveline koostöö ja infovahetus Põhja- ja Balti riikidega muutumas üha olulisemaks

2003. aastal jätkus Põhja-Balti piirkonnas finantsturgude integratsioon. Näitena võib tuua Rootsi ja Soome reguleeritud väärtpaberituru korraldajate OM ja HEX ühinemise, mille tulemusena kuulub ühendatud OMHEX gruppi ka Tallinna Börs, Leedu suurima elukindlustusseltsi omandamise Hansapanga poolt, Sampo osaluse suurendamise If kindlustusgrupis² jt.

Eesti finantssektori jätkusuutlikkus ja areng sõltub täna suures osas emaaettevõtjate ja Põhjamaade finantssektori riskidest ja arengust. Sellest tulenevalt oli järelevalvelise koostöö võrgustiku arendamine üks Finantsinspektsiooni peamisi tegevussuundi eelmisel aastal ning on oluline ka lähiaastatel.

Euroopa ühtse finantsteenuste turu toimimise üks võtmeküsimus on järelevalveasutuste rahvusvahelise koostöö süvendamine eesmärgiga ühtlustada eri riikide järelevalve standardid ja luua toimiv ülepiiriline infovahetuse ja kriisihalduse raamistik. Hetkel Euroopa tasandil piisavalt selged mehhanismid, mis tagaksid efektiivse kriisijuhtimise rahvusvaheliste finantsgruppide ebaõnnestumise korral, puuduvad. Peame osalemist vastava rahvusvahelise järelevalvemudeli ülesehitamisel jätkuvalt prioriteetseks.

² Vastav teade tuli 2004. aasta alguses

Investeetrimise Euroopa Liidu Finantsteenuste Tegevuskava³ rakendamisse

Euroopa Liidu Finantsteenuste Tegevuskava (edaspidi: tegevuskava) rakendamine mõjutab oluliselt nii Finantsinspektsiooni tegevust kui kogu Eesti finantssektori arengut lähiaastatel.

Tegevuskava eesmärgiks on luua Euroopa finantsteenuste ühtne hulgiturg, avatud ja kindel jaeturg, ühtlustatud ja konkurentsivõimelised usaldatavusnormatiivid ning järelevalve. Selline areng on ka Eesti finantssektori efektiivse ja jätkusuutliku arengu huvides, mistõttu osalemine Euroopa ühtse finantsteenuste turu kujundamises on Finantsinspektsiooni jaoks üks lähiaastate prioriteete.

2003. aastal lülitus Finantsinspektsioon vaateleja staatuses eelpool nimetatud Euroopa Liidu järelevalveasutuste nn 3-taseme⁴ komiteede tegevusse. Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga saab Finantsinspektsioon nimetatud komiteede täieõiguslikuks liikmeks. Komiteede tegevuse ja selles osalemise eesmärgiks on luua Euroopa tasandil harmoneeritud regulatsioon ja järelevalveline rakenduspraktika, mis tagaks finantsteenuste pakkujatele võrdsed tegutsemistingimused kogu Euroopa Liidu ulatuses.

Tegevuskava rakendamiseks vajaliku Euroopa finantssektorit puudutava õigustiku kohaldamiseks on Rahandusministeeriumi juhtimisel moodustatud finantsteenuste seadusandluse tööühm, kus me aktiivselt osaleme. Osalemine finantssektori õigusloomes on lähiaastatel Finantsinspektsiooni jaoks oluline ja kasvav tegevusvaldkond.

Käivitamise järelevalvetegevuse mitmes uues valdkonnas

2003. aastal aktiveeris Finantsinspektsioon järelevalvetegevust mitmes sellises valdkonnas, kuhu meil varasemalt piisavalt tähelepanu ei jätkunud. Uued järelevalvevaldkonnad olid seotud peamiselt finantsteenuste läbipaistvuse suurendamisele ja väärtpaberiturul ausa tegutsemise tagamisele suunatud tegevusega.

Turu kuritarvituste järelevalve osas suurenes Finantsinspektsiooni järelevalvemenetluste arv hüppeliselt. Meie professionaalsus ja suutlikkus selles vallas on oluliselt kasvanud, ent arenguruumi on veel palju. Kavatseme ka lähiaastatel oma järelevalvelist ressursi investeerida ausa väärtpaberiturule arengusse.

Finantsinspektsiooni järelevalvetegevuse üheks eduteguriks on muuhulgas õiguskaitseüsteemi valmisolek finantssektori süütegude professionaalseks menetlemiseks. Seetõttu seadsime eelmisel aastal eesmärgiks arendada senisest tihedamat koostööd prokuratuuri ja politseiga.

Lähtudes turusituatsioonist, eelkõige hinnangust avalike emitentide tegevusele ja tuginedes ka rahvusvahelistele suundumustele, pöörasime enam tähelepanu finantsaruandluse ja auditeerimise kvaliteedile. Vaatamata Eesti väärtpaberiturule suhtelisele väiksusele peame äärmiselt oluliseks, et avalike emitentide finantsaruandlus oleks usaldusväärne ning annaks investorile õigeaegset ja piisavat informatsiooni emitendi tegevuse kohta. See on eelduseks investorite usalduse suurenemisele mistahes investeerimistegevuse suhtes, sealhulgas arvestades laienevaid investeerimisvõimalusi Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga. Koostöös reguleeritud väärtpaberiturule korraldajaga (Tallinna Börs) ja audiitoritega kavatseme ka edaspidi pöörata finantsaruandluse kvaliteedi ja usaldusväärsuse suurendamisele olulist tähelepanu. Avalike emitentide ja finantsjärelevalve subjektide finantsaruandluse kvaliteet näitab eeskuju mitteavalike ettevõtete aruandlusele, mistõttu on sellel laiem mõju kogu Eesti majanduskeskkonna usaldusväärsusele.

Jätkusid ettevalmistused uue kapitaliregulatsiooni rakendamiseks

Finantsinspektsioon jätkas ettevalmistusi krediidiasutuste uue kapitaliregulatsiooni (nn Basel 2) rakendamiseks. Basel 2 peamiseks eesmärgiks on suurendada pankade kapitalinõude riskitundlikkust. Finantsinspektsioonis on moodustatud töögrupp, mille ülesandeks on koordineerida uue kapitaliraamistiku rakendamist siseriiklikult ja teha sellekohast rahvusvahelist koostööd, analüüsida uue regulatsiooni mõju pangandusturule ja valmistada ette selle rakendamise lahendused. Uuele kapitaliregulatsioonile üleminek mõjutab suurel määral meie järelevalvetegevust ja ressursikulu, sest Finantsinspektsiooni kvalitatiivse hinnangu osatähtsus üksikute pankade riskiprofiili ja sellele vastava kapitalinõude kujunemisel suureneb.

Valmisoleku loomine piiriüleste finantsteenuste järelevalveks

Euroopa Liidu finantsteenuste turu aluspõhimõteteks on tegevusloa vastastikune tunnustamine ja teenusepakkuja järelevalve tema koduriigi järelevalveasutuse poolt. Samas peavad teises liikmesriigis teenust pakuvad finantsasutused järgima sealseid teenuseosutamise standardeid ja häid tavasid, mida ühtlustatakse Euroopa Liidu õigusaktide ja muude, sh tegevuskavas toodud meetmete rakendamisega.

Eesti liitumisel Euroopa Liiduga peab Finantsinspektsioon olema valmis piiriüleste teenuste osutamise puhul vastastikuseks teavitamiseks

³ FSAP - Financial Services Action Plan, (1999. aastal Euroopa Komisjoni poolt välja antud tegevuskava ühtse finantsteenuste turu loomiseks Euroopas.)

⁴ Moodustatud on kolm komiteed:
CESR – Committee of European Securities Regulators, Euroopa väärtpaberijärelevalvete komitee;
CEBS – Committee of European Banking Supervisors, Euroopa pangajärelevalvete komitee;
CEIOPS – Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors, Euroopa kindlustus- ja pensionijärelevalvete komitee

teiste liikmesriikidega ning oma järelevalveprotsessis jälgima ühetaolist teenuste standardite järgimist kõigi teenusepakkujate poolt. Vastava valmisoleku loomine oli 2003. aastal üheks liitumiseelseks prioriteediks. Piiriüleste teenuste järelevalvemudeli arendamine on meie jaoks oluline teema ka lähiaastatel.

Pikaajaliste säästu- ja kindlustustoodete läbipaistvuse suurendamine

Arvestades II samba pensionireformi edukust ja sellesse kaasatud investorite suurt hulka, samuti muude pensionikindlustus-, elu- ja kahjukindlustustoodete turu jätkuvat kasvu oli nimetatud finantstoodete läbipaistvuse suurendamine eelmisel aastal ja on ka edaspidi üheks Finantsinspektsiooni tähelepanu valdkonnaks.

Investeeringis- ja pensionifondide tingimuste, valitsemistasude ja puhasväärtuse läbipaistvus ja arusaadavus kliendile, samuti kindlustuslepingute ja –tingimuste arusaadavus ning kahjukäsitlus on mõned konkreetsed järelevalvevaldkonnad, millele Finantsinspektsioon eelmisel aastal tähelepanu pööras. Arvame, et oleme koostöös fondivalitsejate ja kindlustusseltsidega saavutanud eeltoodud valdkondade järelevalvel edu. Klientide võimalused finantstoodete kohta täpse ja arusaadava teabe saamiseks on paranenud.

Samal eesmärgil pöörasime 2003. aastal suurt tähelepanu kindlustusvahendajate järelevalvele, kelle professionaalsus ja objektiivsus on kindlustusvõtjate huvide kaitsmisel äärmiselt oluline. 2002. aastal alanud kindlustusvahendajate turu korrastamine jätkus 2003. aastal.

Jätkuv tähelepanu rahapesu ja terrorismi finantseerimise tõkestamisele

Üheks Finantsinspektsiooni seadusejärgseks ülesandeks on tõkestada finantssektori ärakasutamist kuritegelikel eesmärkidel. Rahapesu ja terrorismi finantseerimise tõkestamise alased meetmed on ka rahvusvaheliselt suure tähelepanu all. Peame oluliseks, et Eesti finantssektor suudab efektiivselt rakendada meetmeid antud valdkonnas usaldusväärsuse säilitamiseks.

Seadsime endale 2003. aastal eesmärgiks osaleda aktiivselt rahvusvaheliste rahapesu ja terrorismi tõkestamise standardite kujundamisel ja uue rahapesu ja terrorismi finantseerimise tõkestamise seaduse eelnõu väljatöötamisel. Samuti pidasime väga vajalikuks arendada koostööd Rahapesu Andmebüroo ning järelevalvesubjektidega efektiivsete meetmete väljatöötamiseks. Sel eesmärgil osalesime rahapesu tõkestamise alaste meetmete hindamisel teistes riikides ning Euroopa

Nõukogu MONEYVALi ⁵ tegevuses. Olulisel kohal oli ka kõikide finantsvaldkondade järelevalvesubjektide kohapealne kontroll.

Investeeringisime koostöösse ja infovahetuse tõhustamiseks

Ühetaolise turupraktika ja tegevusstandardite arendamiseks süvendasime 2003. aastal infovahetust turuosalistega, käivitades infopäevad Finantsinspektsiooni juhendite ja järelevalveliste seisukohtade selgitamiseks. Täiustasime oma veebilehte ning käivitasime õigusloomealase konsultatsiooniprotsessi.

Tõhus, efektiivne ja konkurentsivõimeline finantssektori regulatsioon ja järelevalve on finantsturu osaliste huvides ja selle arendamisel näeme turuosalistel endil äärmiselt olulist rolli.

2003. aastal Finantsinspektsiooni tööle asunud avalike suhete juht võimaldas käivitada senisest süsteemsema ja tõhusama avalikkusele suunatud kommunikatsiooni. Arvame, et meedias avaldatud Finantsinspektsiooni kommentaarid ja seisukohad aitasid kaasa finantsteenuste olemuse ning finantsjärelevalve tegevuspõhimõtete paremale mõistmisele. Kavatseme oma sellealast tegevust veelgi laiendada.

Jätkus pidev koostöö Eesti Pangaga, mis peamiselt hõlmas Eesti finantssüsteemi makrotasandi riskide seiret. Et Finantsinspektsioon ja Eesti Pank kasutavad sama infotehnoloogilist infrastruktuuri, on tihe koostöö finantsjärelevalve subjektide aruandluse kogumisel vältimatu. Finantsinspektsiooni eesmärgiks selles osas on tagada kogutava aruandluse optimaalsus ning saavutada selgus andmete tarbijate osas.

Jätkus tihe koostöö Rahandusministeeriumiga finantssektori õigusaktide väljatöötamisel. Finantsinspektsiooni eesmärgiks õigusloome arendamisel on saavutada regulatiivsete nõuete võimalikult suur harmoniseeritus eri sektorite ja finantsjärelevalve subjektide lõikes, regulatsiooni kuluefektiivsus, õigusaktide piisav kooskõla rahvusvaheliste standarditega ning õigusnormi suurem selgus ja loetavus. Peame oluliseks finantssektori õiguskeskkonna stabiilsust, et minimiseerida muudatuste kaasnevat kulu finantssektorile ja seeläbi ka klientidele. Nimetatud eesmärkidest lähtusime oma õigusloomealase koostöö arendamisel Rahandusministeeriumi, Eesti Panga, teiste riigiasutuste ja turuosalistega.

⁵ MONEYVAL - Council of Europe Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures, Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise meetmeid hindav ekspertkomitee

3.2. Finantsjärelevalve uueneva strateegia alused

Algsed eesmärgid saavutatud

Seoses finantssektori kiire arenguga ja sellest tulenevate uute ülesannetega alustas Finantsinspeksioon uue keskpika strateegia väljatöötamist.⁶ Finantsinspektsiooni uuendatav strateegia on eelkõige suunatud finantsasutuste usaldusväärsuse kindlustamisele, finantsteenuste läbipaistvuse suurendamisele ning konkurentsivõimelise finantssektori regulatsiooni kujundamisele ühtse Euroopa Liidu finantsteenuste turu tingimustes.

Oleme Finantsinspektsiooni käivitamisperioodil seatud lühiajalised strateegilised eesmärgid⁷ tänaseks suures osas saavutanud.

- > Rakendasime edukalt 2002. aastal jõustunud uue väärtpaberituru ja kogumispensionide seaduse.
- > Oleme suures osas ühtlustanud järelevalveprotsessi standardid ja meetodika panga-, kindlustus- ja väärtpaberituru järelevalve osas.
- > Oleme arendanud ja süvendanud konsolideeritud järelevalvet finantsgruppide üle, pöörates suuremat tähelepanu just finantssektori riskide ja arengu aspektist süsteemselt olulistele järelevalvesubjektidele ja riskivaldkondadele.
- > Oleme olnud aktiivsed koostöö arendamisel välisriikide järelevalveasutustega, mis on tähtis tegevussuund ka edaspidi.
- > Lõime koos Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga koostööraamistiku finantssektori regulatsioonide väljatöötamiseks, finantsaruandluse kogumiseks ja infovahetuseks.
- > Jätkasime Euroopa Liidu ja muude rahvusvaheliste standardite rakendamist järelevalveprotsessis ja õigusloomes ning osalesime aktiivselt õigusaktide ettevalmistamisel.
- > Oleme arendanud enda järelevalve alla kuuluvate turuosaliste ja klientide ning investorite teavitamist arengutest finantssektori regulatsioonides ja finantsteenuste olemusest.
- > Oleme loonud aluse terviklikule ja kuluefektiivsele organisatsioonile, mis on heaks eelduseks tõhusale finantsjärelevalvele laieneva Euroopa tingimustes. Arenguruumi selles osas veel jätkub.
- > Seadsime eesmärgiks saavutada oma tegevuse paari esimese aastaga tunnustatus järelevalvesubjektide, siseriiklike ja rahvusvaheliste koostööpartnerite ning avalikkuse silmis. Usume, et oleme seda suutnud.

Uueneva strateegia alused

2003. aastat võib pidada vundamendi ladumise aastaks finantssektori eelseisvale ühinemisele Euroopa Liidu finantsteenuste turuga. Möödunud aastal lülitus Finantsinspektsioon - sarnaselt teiste Eesti riigiasutustega - vaatleja staatuses koostöösse Euroopa Liidu erinevates finantssektori komiteedes ja töögruppides. See avas meile võimalused alustada vahetut osalemist Euroopa ühtse finantsteenuste turu kujundamises. Meie ülesandeks on lähiaastatel neid võimalusi edukalt ära kasutada, et toetada omalt poolt Eesti finantssektori stabiilset ja konkurentsivõimelist arengut Euroopas.

Ühinemine Euroopa Liiduga mõjutab oluliselt Finantsinspektsiooni strateegiat talle pandud ülesannete täitmisel. Samuti peame pidevalt hindama meie järelevalvemudeli tõhusust ja efektiivsust, arvestades finantssektoris toimuvaid arenguid ja muutusi finantsteenuste tarbijate ootustes.

Oma lähiaastate missioonina näeme finantsturu usaldusväärsuse kindlustamist ja läbipaistvuse suurenemist.

Meie järelevalveline tegevus on uuendatava strateegia raames lähiaastatel suunatud sellele, et kindlustada Eesti finantssektori stabiilset arengut ja toetada finantsteenuste tarbijate usalduse tugevnemist ning võimaluste avardumist laieneva Euroopa Liidu tingimustes.

⁶ Vastavalt Finantsinspektsiooni seaduse § 7 lg 2 kinnitatakse Finantsinspektsiooni strateegia Finantsinspektsiooni nõukogu poolt juhataste ettepanekul.

⁷ Finantsinspektsiooni strateegilised eesmärgid 2002 - 2003 on toodud 2002. aasta aastaraamatus ja veebilehel www.fi.ee.

Uuenev strateegia tugineb neljale peamisele tegevussuunale:

- > Eestis saavad pangandus-, kindlustus- ja investeerimisteenuseid pakkuda vaid usaldusväärsed ja suutlikud finantsteenuste pakkujad;
- > finantssektoris toimib aus ja läbipaistev turg;
- > finantssektori seadusandlus ja selle rakendamine vastab turu arengule ja on kooskõlas rahvusvaheliste standarditega;
- > riiklik finantsjärelevalve tegutseb Finantsinspektsiooni näol professionaalselt, avatult ja efektiivselt.

Kesksel kohal on järgmised prioriteedid:

- > järelevalvetegevuses senisest laiem ja süvendatum keskendumine finantsteenuste osutamisega seotud kliendi- ja investorkaitseleastele aspektidele, sealhulgas ausa väärtpaberituru tagamisele;
- > piiriüleste finantsteenuste järelevalvemudeli väljaarendamine koostöös teiste riikide järelevalveasutustega, sealhulgas teenusepakkuja maksevõime üle järelevalve teostamisel ning kriisijuhtimise õigusliku ja tehnilise raamistiku kujundamisel, pöörates suuremat tähelepanu koostööle Põhja-Balti järelevalveasutustega;
- > aktiivne osalemine eri riikide järelevalvelise praktika ühtlustamisel Euroopa Liidu ühtse finantsteenuste turu raames, pöörates suuremat tähelepanu koostööle Põhja-Balti järelevalveasutustega;
- > ettevalmistused uue kapitaliregulatsiooni (Basel 2, Solvency 2), rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite (IFRS⁸) ja muude peamiste Finantsteenuste Tegevuskava raames väljatöötatud meetmete rakendamiseks Eesti finantssektoris, arvestades turu arengut ja konkurentsivõimelisust;
- > senisest laiaulatuslikum finantssektori toimimispõhimõtete, heade tavade ja riskide ning Finantsinspektsiooni tegevuspõhimõtete selgitamine avalikkusele, finantsjärelevalve subjektidele ja finantssektori tegevuse reguleerimises osalevatele riigiasutustele ning õiguskaitseorganitele.

Tegemist on pikaajaliste tegevussuundadega, milles edu saavutamine eeldab sihikindlat tööd ja pühendumist. Selleks, et veenduda oma tegevussuundade õigsuses, peame äärmiselt oluliseks tagasisidet oma tegevuse kohta finantsteenuste tarbijatelt, meie järelevalve alla kuuluvatelt finantsturu osalistelt ja koostööpartneritelt. Loodame tihenened koostöö abil edaspidi veelgi rohkem saada infot kitsaskohtadest finantssektoris ja Finantsinspektsiooni tegevuses. Ainult nii saame suurendada usaldust finantsturu vastu, milleks riiklik finantsjärelevalve on ellu kutsunud.

⁸ IFRS – International Financial Reporting Standards, Rahvusvahelised finantsaruandluse standardid

3.3 Finantsinspektsiooni organisatsioon ja juhtimine

3.3.1 Nõukogu tegevus

Nõukogu pädevus

Finantsinspektsiooni kõrgeim juhtimisorgan on nõukogu ja tema ülesandeks on Finantsinspektsiooni tegevuse kavandamine ja juhtimise kontrollimine.

Nõukogu kinnitab juhatuse ettepanekul Finantsinspektsiooni:

- > tegevusstrateegia;
- > eelarve ja ettepaneku rahandusministrile järelevalvetasu mahuosa määra kehtestamiseks järgnevas eelarveaastaks;
- > struktuuri kujundamise ja töö tasustamise alused;
- > aastaaruande.

Nõukogu pädevuses on juhatuse liikmete ametisse nimetamine ja nende ametilepingute tingimuste kinnitamine. Samuti otsustab nõukogu juhatuse esimehe või liikme vastu nende poolt õigusakti või oma kohustuse rikkumise tagajärjel riigile tekitatud kahju hüvitamise nõude esitamise.

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogu koosneb kuuest liikmest, kellest kaks on liikmed ametikoha järgi ja neli on nimetatavad liikmed.

Rahandusminister ja Eesti Panga president on nõukogu liikmed ametikoha järgi. Kaks liiget nimetab ja kutsub tagasi rahandusministri ettepanekul Vabariigi Valitsus ja kaks liiget Eesti Panga presidendi ettepanekul Eesti Panga nõukogu. Nõukogu liikmeks nimetatava isiku volituste tähtaeg on kolm aastat.

28. jaanuar 2002 kuni 09. aprill 2003 oli Finantsinspektsiooni nõukogu esimeheks rahandusminister Harri Õunapuu. Alates 10. aprillist 2003 asus rahandusministri ametipostile ja ühtlasi ka Finantsinspektsiooni nõukogu esimehe ülesandeid täitma Tõnis Palts. Nõukogu esimeheks alates 06. oktoobrist 2003 on rahandusminister Taavi Veskimägi.

Nõukogu koosseis seisuga 31. detsember 2003:

Esimees:

Taavi Veskimägi, *rahandusminister*

Liikmed:

Vahur Kraft, *Eesti Panga president*

Matti Kloor, *Šveitsi aukonsul Eestis, kindlustustegevuse ekspert*

Ruut Mägi, *audiidortegevuse ekspert*

Andres Sutt, *Eesti Panga asepresident*

Veiko Tali, *Rahandusministeeriumi finantspoliitika osakonna juhataja*

Nõukogu otsused

Nõukogu töövormiks on nõukogu koosolek, mis toimub reeglina kord kvartalis.

2003. aastal toimus neli nõukogu koosolekut, mille käigus kuulati ära juhatuse tegevusülevaated, võeti teadmiseks Finantsinspektsiooni tulude-kulude aruanded ja käsitleti Finantsinspektsiooni 2004 - 2006 strateegia lähtealuseid.

2003. aasta nõukogu otsustega kinnitati:

- > 2002. aasta eelarve tulude jääk (tegevustulem) summas 12 476 551 krooni;
- > 2002. aasta aastaaruanne;
- > eelarvereservi moodustamise ja kasutamise põhimõtted;
- > otsustati põhimõtteliselt 2003. aasta tegevustulemi kandmine eelarvereservi;
- > 2004. aasta eelarve summas 42 265 925 krooni;
- > ettepanek rahandusministrile 2004. aastaks finantsjärelevalve subjektidele kehtestatavate järelevalvetasu mahuosa määrade kohta.

3.3.2 Juhatuse tegevus

Juhatuse pädevus

Finantsinspektsiooni tegevust juhib ja korraldab juhatus, kes on samaaegselt nii juhtimis- kui haldusorgan. Lisaks Finantsinspektsiooni tegevuse korraldamisele on juhatuse pädevuses kõigi finantsjärelevalve teostamisega seotud otsuste tegemine.

Finantsjärelevalve teostamisega seotud küsimustes kuulub juhatuse pädevusse:

- > tegevuslubade andmine ja kehtetuks tunnistamine;
- > nõusolekute, kooskõlastuste või lubade andmine;
- > registreerimiskohustuse täitmisega ja nimekirjadesse kandmisega seonduvate otsuste tegemine;
- > ettekirjutuste tegemine;
- > haldussunnivahendite ja halduskaristuste kohaldamine;
- > erakorraliste audiitorkontrollide või ekspertiiside määramine;
- > moratoriumi või erirežiimi kehtestamine, pankrotiavalduste esitamine ja nendega seotud toimingute tegemine.

Juhtimise ja tegevuse korraldamisega seotud küsimustes kuulub juhatuse pädevusse:

- > nõukogule kinnitamiseks esitatavate materjalide väljatöötamine, sh Finantsinspektsiooni tegevuse strateegia, eelarve projekt koos ettepanekuga järelevalvetasu määrade kohta, aastaaruanne, struktuuri kujundamise ja töö tasustamise alused;
- > ekspertide kaasamine, töögruppide ja komisjonide moodustamine Finantsinspektsiooni ülesannete täitmiseks;
- > koostöökokkulepete sõlmimine;
- > raamatupidamise sise-eeskirja, siseauditi tegemise korra ja teiste siseprotseduuride kinnitamine;
- > kinnisasjade ja registrisse kuuluvate vallasasjade omandamine ja võõrandamine;
- > muude küsimuste otsustamine, mille otsustamist on taotlenud vähemalt kaks juhatuse liiget.

Juhatuse koosseis ja vastutusalad

Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt koosneb juhatus viiest liikmest. Juhatuse liikmed nimetab ametisse nõukogu. Juhatuse esimehe volituste tähtaeg on neli aastat. Juhatuse liikme volituste tähtaeg on kolm aastat.

Juhatuse koosseis seisuga 31.detsember 2003.:

Esimees:

Andres Trink

Liikmed:

Kilvar Kessler

Angelika Koha

Andres Kurgpõld

Kaido Tropp

Igale juhatuse liikmele on määratletud konkreetsed vastutusalad, milles vastav juhatuse liige igapäevast tegevust koordineerib. Põhimõttelised või olulised otsused võetakse vastu juhatuse poolt. Juhatuse liikmete vastutusalad ning Finantsinspektsiooni organisatsiooniline ülesehitus on täpsemalt toodud Finantsinspektsiooni struktuuri skeemil Lisas 1.

Juhatuse tegevus

Juhatuse peamiseks töövormiks on juhatuse koosolek, mis toimub regulaarselt üks kord nädalas. Erakorralised juhatuse koosolekud toimuvad vastavalt vajadusele. 2003. aastal toimus 55 juhatuse koosolekut.

Juhatuse ülesandeks on tagada järelevalveprotsessi toimimine, finantssektoris toimuvate sündmuste ja arengute monitooring ning osaleda aktiivselt finantssektori poliitika ja õiguskeskkonna kujundamisel. 2003. aastal moodustati Rahandusministeeriumi juurde finantsteenuste seadusandluse töögrupp, mis koordineerib finantssektori õiguskeskkonna kujundamist ja mille töös osalevad Finantsinspektsiooni juhatuse esimees ja õiguskeskkonna eest vastutav juhatuse liige. Aktiivne osalemine töögrupi töös on vajalik, et Eesti regulatiivne keskkond arvestaks finantssektori dünaamilist arengut ja võimaldaks efektiivse järelevalve teostamist Finantsinspektsiooni poolt.

Finantsjärelevalve teostamisega seotud küsimustes moodustasid olulise osa juhatuse tööst erinevate nõusolekute, kooskõlastuste või lubade andmine ning registreerimiskohustuse täitmisega ja nimekirjadesse kandmisega seonduvate otsuste tegemine.

Võrreldes 2002. aastaga pööras juhatus rohkem tähelepanu Finantsinspektsiooni juhtimise ja tegevuse korraldamisega seotud küsimuste lahendamisele ning rahvusvahelise koostöö arendamisele. Juhatus töötas välja või kinnitas olulistest valdkondades Finantsinspektsiooni sisemist töökorraldust ja tööülesannete teostamist reguleerivad siseprotseduurid.

Kooskõlas Finantsinspektsiooni seadusega esitab juhatus regulaarselt nõukogule ülevaate Finantsinspektsiooni tegevusest ja tulude-kulude aruande. 2003. aastal töötas juhatus välja ja esitas nõukogule kinnitamiseks 2002. aasta aastaaruande ja 2004. aasta eelarve. 27. mail 2002 kuulas Riigikogu ära juhatuse esimehe ettekande Finantsinspektsiooni 2002. aasta aastaaruande kohta.

2003. aastal tegeles juhatus Finantsinspektsiooni tegevusstrateegia väljatöötamisega järgmiseks kolmeks aastaks.⁹ Aastateks 2002 - 2003 kehtestatud strateegilised eesmärgid peegeldasid Finantsinspektsiooni kui tegevust alustava ettevõtte prioriteete organisatsiooni käivitamisel. 2004 - 2006 strateegia väljatöötamisel pöörab juhatus suurt tähelepanu muutustele väliskeskkonnas, eelkõige finantsjärelevalve teostamise arengutele Euroopa Liidus, Euroopa Liiduga liitumise mõjule finantsteenuste arengule ja finantssektori rahvusvahelistumisele kaasnevatele mõjudele.

3.3.3 Struktuur ja personalipoliitika

2003. aastal arendasime oluliselt nii Finantsinspektsiooni põhitegevust kui organisatsiooni sisemisi protsesse. Kui oma tegevuse esimesel aastal pööras Finantsinspektsioon enam tähelepanu ühtse organisatsiooni ja järelevalveprotsesside väljakujundamisele, siis 2003. aastal pöörasime võrreldes varasema aastaga oluliselt rohkem tähelepanu organisatsiooni tegevuspõhimõtete arendamisele.

Aruandeaasta jooksul töötati välja või muudeti ning kinnitati juhatuse poolt ca 20 Finantsinspektsiooni tegevust reguleerivat siseprotseduurid. Järelevalveprotsesse reguleerivatest siseprotseduuridest on olulise tähtsusega kohapealse kontrolli läbiviimise käsiraamat, kohtuvälise väärtemenetluse asjaajamise kord, investeerimisfondi tingimuste registreerimise kord ja oluliste osaluste loamenetluse käsiraamat.

2003. aastal pööras Finantsinspektsioon enam tähelepanu oma tegevuse selgitamisele avalikkusele, finantsjärelevalve subjektidele ja koostööpartneritele. Aasta jooksul töötati välja ja kinnitati juhatuse poolt Finantsinspektsiooni kommunikatsioonipoliitika.

2003. aastal käivitas Finantsinspektsioon finantsjärelevalve subjektidele ja koostööpartneritele suunatud koolituse ja infopäevade läbiviimise. Finantsinspektsiooni töötajad viisid läbi koolitused politseinikele, prokuröridele ja kohtunikele finantsturu kuritarvituse teemadel ning välisaudiitoritele fondivalitsejatele, investeerimis- ja pensionifondidele kehtestatud nõuetest. Lisaks toimusid järelevalvesubjektidele infopäevad Finantsinspektsiooni soovituslikest juhenditest väärtpaberituru vallas, peamistest muudatustest investeerimisfondide regulatsioonis, arengutest siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni regulatsioonis ning probleemidest väärtpaberituru seaduse rakendamisel.

Finantsinspektsiooni eesmärgiks on hoida oma töötajate arv mõõdukal tasemel ja eelistada töö kvaliteeti töötajate arvu suurendamisele. Juhatuse poolt kinnitatud töötajaskonna plaani kohaselt oli Finantsinspektsioonis 31. detsember 2003 seisuga moodustatud 68 ametikohta. 2003. aasta jooksul lahkus töölt viis töötajat ja võeti tööle viis uut töötajat. Täpsem ülevaade Finantsinspektsiooni struktuurist on käesoleva aastaaruande Lisas 1.

Finantsinspektsiooni ametikohtade keskse osa moodustavad finantsaudiitorid, juristid ja finantsanalüütikud, kes vastavalt oma

⁹ Finantsinspektsioon alustas tegevust 1. jaanuaril 2002, Finantsinspektsiooni nõukogu ja juhatus alustasid tegevust 2001. aasta juulis.

funktsioonidele tegutsevad erinevates Finantsinspektsiooni osakondades. Finantsinspektsioonis on moodustatud kaheksa osakonda ja siseteeuste talitus. Mitmete olulise tähtsusega projektide elluviimiseks tegutsesid Finantsinspektsioonis 2003. aastal organisatsioonisiseseid töögrupid.

2003. aastal kinnitas Finantsinspektsiooni juhatus praktikantide värbamise ja rakendamise eeskirja ning käivitas praktikantide kaasamise Finantsinspektsiooni tegevusse. Praktikante järelevalveprotsessis reeglina ei rakendata. 2003. aastal praktiseeris Finantsinspektsiooni juures kolm üliõpilast.

Finantsinspektsioon näeb oma tegevuse ühe alustalana töötajate kõrget professionaalsust, mida toetab organisatsiooni vajadusi arvestav koolitusprogramm. 2003. aastal kinnitas juhatus mitmed Finantsinspektsiooni töötajate koolitust reguleerivad siseprotseduurid.

Valdav osa töötajatest osales aruandeaastal erinevatel finantssektori ja selle järelevalvealastel sise- ja väliskoolitustel. Täiendavalt koolitati end 2003. aastal keeleõppe, haldusõiguse ja väärteomenetluse, juhtimis- ja suhtlemisoskuste ning Euroopa Liiduga seonduvates valdkondades.

2003. aastal toimus võrreldes varasemaga rohkem majasiseseid koolitusi. Sisekoolitusi viisid läbi nii Finantsinspektsiooni oma töötajad kui ka juhtimis- ja koolitusspetsialistid Eestist ja välismaalt. Lisaks toimusid mitmed organisatsioonisiseseid planeerimisüritused ja infopäevad.

Finantsinspektsiooni järelevalvetevgevuse tulemuslikkuse eelduseks on kompetentne ja motiveeritud töötajaskond. Finantsinspektsiooni eesmärgiks on säilitada oma töötajatele konkurentsivõimeline töötasustamine võrreldes finantssektoriga. Võrdlusinformatsiooni saamise eesmärgil osales Finantsinspektsioon 2003. aastal läbi viidud palgauuringus.

2003. aastal viidi Finantsinspektsioonis teistkordselt läbi parima töötaja - aasta tegija - tunnustamine.

3.3.4 Siseaudiitori kokkuvõte

Siseaudiitori ametikoht on loodud Finantsinspektsiooni seaduse alusel. Seadusest tulenevalt allub siseaudiitor juhatusale.

Siseaudiitori missioon on aidata juhatusel saavutada organisatsiooni eesmäärke parimal võimalikul moel mõistlike kuludega.

Siseaudiitori peamistes ülesannetes ja töökorralduses olulisi muudatusi aasta jooksul, ega ka võrreldes 2002. aastaga, ei toimunud. Siseaudiitor täitis lisaks siseauditi funktsioonile ka riskijuhi ja huvide konflikti ennetamise deklaratsioonide kogumise eest vastutava ametniku ülesandeid.

Juhatus juhtis siseaudiitori tegevust kvartali plaanide ja aruannetega, kinnitades igaks kvartaliks siseaudiitori tööplaani ning kuulates ära tema tegevusaruande ja ülevaate olulisematest riskidest.

Siseaudiitori hinnangul oli juhatuse tegevus 2003. aastal suunatud Finantsinspektsiooni juhtimis- ja organisatsioonikultuuri tõstmisele, kontrollikeskkonna parandamisele, järelevalvemetoodika arendamisele ja standardiseerimisele ning ametialase eetika kujundamisele.

Siseaudiitor hindab juhatuse ametialast hoolsust siseaudiitori järelduste, hinnangute ja ettepanekute käsitlemisel kooskõlas olevaks juhatuselt põhjendatult oodatava asjatundlikkuse ja asjakohasusega.

Siseaudiitor ei avastanud läbiviidud menetluste käigus ühtegi raiskamise ja väärkasutuse juhtumit, ega ka eelarvedistsipliini olulisi rikkumisi. Nõukogu ja juhatuse otsuste ning juhatuse esimehe käskkirjade täitmise distsipliin on väga hea.

Siseaudiitori hinnangul toimib huvide konflikti ennetamise deklaratsioonide esitamise süsteem seaduses sätestatud nõuete kohaselt ning Finantsinspektsiooni ametnikud suhtuvad huvide konflikti ennetamisse vastutustunde ja pühendumusega.

Valmis Finantsinspektsiooni siseauditi strateegia eelnõu aastateks 2004 – 2006.

Siseaudiitori koolitus keskendus eelduste loomisele järelevalvelise tegevuse auditeerimiseks järgmisel tegevusperioodil.

3.4 Finantsinspektsiooni tegevus regulatiivse keskkonna kujundamisel

Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt on Finantsinspektsiooni üheks ülesandeks teha finantsjärelevalve eesmärkide saavutamiseks ettepanekuid finantssektori ja selle järelevalve seaduste ja muude õigusaktide kehtestamiseks ja muutmiseks ning osaleda vastavate eelnõude väljatöötamisel.

Lisaks koostööle finantssektorit ja järelevalvet mõjutavate õigusaktide analüüsimisel ja ettevalmistamisel jälgib Finantsinspektsioon regulaarselt ka muu õiguskeskkonna arengut. Analüüsime ministri- ja ministrite koostööst saadetud eelnõusid, Vabariigi Valitsuses arutlusel ning Riigikogu menetluses olevaid eelnõusid, samuti finantssektorit mõjutavaid kohtulahendeid. Seoses liitumisega Euroopa Liiduga jälgime ka Euroopa Liidu ettevalmistatavate õigusaktide arengut ning Euroopa Kohtu lahendeid finantsõigust käsitlevate direktiivide rakendamisel. Oleme Finantsinspektsiooni veebilehel selgitanud Euroopa Liidu Finantsteenuste tegevuskava olemust ja sisu ning Finantsinspektsiooni tegevusi selle elluviimisel.

Regulatiivse keskkonna kujundamiseks osalevad Finantsinspektsiooni esindajad finantssektori õigusaktide eelnõusid väljatöötavates töögruppides, samuti koostööst saadetud eelnõusid. Vajadusel jälgime seaduseelnõud menetleva Riigikogu komisjoni tööd.

2003. aasta jaanuaris kommenteeris Finantsinspektsioon raamatupidamise seaduse rakendamise seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõud. Märtsis - aprillis analüüsisime kehtivat kogumispensionide seadust ja edastasime Rahandusministeeriumile omapoolsed ettepanekud. Aasta jooksul oleme jälginud täitemenetluse seadustiku menetlust ja selgitanud kirjalikult Justiitsministeeriumile oma järelevalvesubjektide probleeme täitemenetluse seaduse rakendamisel. Jätkus 2002. aastal alanud töö audiitorite sõltumatuse paremaks tagamiseks tegime 2003. aasta lõpus põhjalikud ettepanekud. Augustis töötasime Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse eelnõuga ning saime valmis väärtpaberituru muutmise seaduse algse eelnõu, millega loimitakse Eesti õigusesse turukoritarvuse direktiiv. Samal ajal algas ka finantssektorit ja selle järelevalvet käsitlevate õigusaktide mõju ja rakendamist puudutava ülevaate koostamine. Septembris avaldasime

arvamust maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Finantsinspektsiooni esindajad osalesid aasta jooksul Rahandusministeeriumi juures tegutseva uue investeerimisfondide ja kindlustustegevuse seaduse väljatöötamise töögrupi töös, samuti panganduse ja väärtpaberituru töörühmas. Töö tulemuseks on ettepanekute kogum finantssektori seaduste harmoneerimiseks Euroopa õigustikuga. Lisaks sellele valmis Rahandusministeeriumi ja Finantsinspektsiooni koostöös mitu fondisektori tegevust reguleerivat alamakti. Jätkus rahapesu tõkestamise seaduse muutmise seaduse ettevalmistamine. Aasta lõpus võttis Riigikogu seaduse vastu.

Seaduse alusel ja täitmiseks antakse välja määrusi. Pangandust reguleerivast krediitiasutuste seadusest tulenevad määrused annab välja Eesti Panga president ning väärtpaberituru seaduse, investeerimisfondide seaduse, kogumispensionide seaduse, kindlustustegevuse seaduse ja mitmete teiste seaduste alusel kehtestatavad määrused kehtestab rahandusminister. Finantsjärelevalve subjektide tegevuse täpsemaks reguleerimiseks töötati välja ja olid Finantsinspektsioonis kooskõlastamisel mitmed rahandusministri ja Eesti Panga presidendi määruste eelnõud.

Lisaks töötati Finantsinspektsioonis välja ja esitati rahandusministrile kehtestamiseks investeerimisühingute usaldatavusnormatiivid ning väljatöötamisel on kindlustusandjate avalike aruannete ning investeerimisfondide investeringute aruande korda muutvad määrused.

Aruandeaastal kooskõlastas Finantsinspektsioon kuus rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel antavat Vabariigi Valitsuse korraldust. Rahvusvahelise sanktsiooni seadus reguleerib rahvusvahelise sanktsiooni siseriiklikku rakendamist, kui rahvusvahelise sanktsiooni kasutamise on otsustanud rahvusvaheline organisatsioon või Vabariigi Valitsus omal algatusel. Selle alusel andis Vabariigi Valitsus korraldused, millega sätestati Finantsinspektsiooni kohustus kontrollida oma järelevalvetevõime käigus muuhulgas seda, et finantsjärelevalve subjektid ei pakuks oma teenuseid isikutele ja ühendustele, kes ei täida rahvusvahelise õiguse normidest ja põhimõtetest tulenevaid kohustusi.

Tabel 1.

Finantsinspektsiooni soovituslikud juhendid

Soovitusliku juhendi pealkiri	Jõustumine
Investeeringusriskiga elukindlustuslepingu komponendid, alusvara ja kindlustusvõtja teavitamine	1. aprill 2004
Positsioonide kauplemisportfelli koosseisu käsitlemise põhimõtted	1. jaanuar 2004
Riikliku finantsjärelevalve teatud subjektide audiitorite rotatsioon	1. november 2003
Käitumisreeglid väärtpaberite avaliku pakkumise läbiviimisel ja jaotamisel	1. oktoober 2003
Väärtpaberite hinna stabiliseerimine avaliku pakkumise korral	1. oktoober 2003
Investeeringufondi vara investeerimine teatud liiki rahaturuinstrumentidesse	31. märts 2003
Täiendavad meetmed rahapesu tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes	1. august 2002

Lisaks õigusaktidele kujundas Finantsinspektsioon 2003. aastal finantssektori regulatiivset keskkonda uute soovituslike juhenditega. Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus välja anda soovitusliku iseloomuga juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks. Rahvusvaheliselt aktsepteeritavate standardite alusel väljatöötatud soovituslik juhend on paindlik ja operatiivne vahend õigusnormide ühtseks selgitamiseks, riikliku finantsjärelevalve subjektide suunamiseks, nende klientide kaitseks ning heade tavade kujundamiseks finantssektoris.

Lisaks eelnevale koostab Finantsinspektsioon kord aastas õigusaktide mõju analüüsi. 2003. aasta õigusaktide mõju analüüs koostati teemal "Raamatupidamise seaduse § 17 lõike 2 mõju ja rakendamine". Raamatupidamise seaduse § 17 lõike 2 kohaselt peavad krediidi-asutuse, finants- või segavaldusettevõtja või kindlustusandja ja äriühingu, kelle poolt emiteeritud aktsiad või muud väärtpaberid on noteeritud Eesti või Euroopa Liidu liikmesriigi väärtpaberibörsil, raamatupidamise aruande koostamisel kasutatav arvestuspõhimõte ning informatsiooni esitusviis olema kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega. Ülevaatega juhtisime tähelepanu välisregulatsiooni otsese rakendamisega seotud võimalikele ohtudele ja probleemidele ning nende lahendamise võimalustele.

3.5 Järelevalveline tegevus

3.5.1 Finantsturul tegutsemise õiguste reguleerimine

Finantssektoris tegutsevatele ettevõtjatele on õigusaktidega ettenähtud kõrgendatud nõudmised võrreldes ettevõtjatele kehtestatud üldiste normidega. Enamusel finantssektoris tegutsevatel ettevõtjatel, Finantsinspektsiooni järelevalvesubjektidel, tuleb enne tegevuse alustamist taotleda Finantsinspektsioonilt tegevusluba. Tegevusluba annab reeglina tähtajatu õiguse vastaval alal teenuseid pakkuda. Lisaks finantssektori seaduses ettenähtud finantsteenuste pakkujatele kontrollib Finantsinspektsioon mitmeid seaduses ettenähtud tegevusi ka isikutel, kes muidu Finantsinspektsiooni järelevalve alla ei kuulu, nt väärtpaberite avalikku pakkamist.

Seaduses ettenähtud loa saamiseks – tegevusloa või järelevalvesubjekti olulise osaluse ehk 10% aktsiakapitalis või häälte arvus üleva osaluse omandamise loa saamiseks - tuleb Finantsinspektsioonile esitada seaduses ja teatud juhtudel ka seaduse alusel antud määruks täpsustatud dokumente ja andmeid. Esitatud informatsiooni alusel analüüsib Finantsinspektsioon loa taotleja kontserni struktuuri, järelevalve teostamist kontserni üle ning finantsnäitajaid. Tutvume põhjalikult ka võtmeisikute kvalifikatsiooni ja usaldusväärsust käsitlevate andmetega, sh ülevaade senisest tegevusest ning taotleja vastavus muudele asjas tähtsust omavatele kriteeriumitele. Loa taotlemist käsitlevad sätted lubavad lisaks menetluse käigus esitatule dokumente ja andmeid juurde küsida. Menetluse vältel on kande roll esitatud dokumentide analüüsil, aga ka kohtumistel teiste osapooltega, et Finantsinspektsiooni otsus valmiks võimalikult objektiivse analüüsi tulemusena.

2003. aastal ei andnud Finantsinspektsioon välja uusi tegevuslubasid krediitiasutustele ning investeerimisühingutele. Aasta alguses pikendati investeerimisühingu AS Trigon Securities tegevusluba seoses tähtajalise tegevusloa lõppemisega ning juunis tegi Finantsinspektsiooni juhatus AS Trigon Securities taotluse alusel otsuse tunnistada tegevusluba osaliselt kehtetuks. AS Cresco taotluse alusel otsustas Finantsinspektsiooni juhatus 14. mail tunnistada kehtetuks AS Cresco investeerimisühingu tegevusloa, 27. novembril tunnistati osaliselt kehtetuks, samuti investeerimisühingu enda taotluse alusel, Cresco Väärtpaberite ASi tegevusluba.

Uusi tegevuslubasid ei väljastatud ka kindlustusandjatele, ümber vormistati endise AS Sampo Eesti Varakindlustus tegevusluba, kindlustandja uus ärinimi on AS If Eesti Kindlustus. Täiendav tegevusluba anti Marsh Kindlustusmaakler ASile ja Aon Eesti Kindlustusmaakler ASile Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutuse KredExi ekspordigarantiiga seotud toodete vahendamiseks.

Kindlustusandjate poolt väljatöötatud kindlustustoodete müügiga tegelevad kindlustusvahendajad. Kindlustusvahendajate osas alustas 2003. aastal tegevust 14 uut kindlustusmaakleri esindajat, tegevusluba tühistati ühel kindlustusmaakleril – AS Dividum Kindlustusmaakler – ja kehtetuks tunnistati 13 kindlustusmaakleri esindaja tunnistust.

Kindlustusandjat esindab kindlustuslepingu sõlmimisel kindlustusagent, kes võib olla nii juriidiline kui füüsiline isik. Elukindlustuslepinguid vahendavad kindlustusagendid ja agendi esindajad kantakse kindlustusvahendajate nimekirja. 2003. aastal alustas tegevust 108 agent, kehtetuks tunnistati 18 agendi tunnistused.

Fondivalitsejate osas anti 2003. aastal luba kohustuslikule pensionifondile fondijuhi määramiseks neljal juhul. Fondi tingimusi registreeriti kahel korral ja fondi tingimuste muutmisi seitsmel korral. Fondivalitseja ja krediitiasutuse vahel sõlmitud depoolepinguid kooskõlastati kolm ja depoolepingu muudatusi üks.

Finantsturule sisenesid 2003. aastal kaks uut vabatahtlikku pensionifondi. Finantsinspektsioon registreeris vabatahtlike pensionifondide Hansa Pensionifond V2 ja Hansa Pensionifond V3 fondi tingimused ja andis ASile Hansa Investeerimisfondid loa vabatahtliku pensionifondi Hansa Pensionifond V2 ja Hansa Pensionifond V3 osakute omandamiseks. Tegevuse lõpetas investeerimisfond Rahaturufond A+, mis likvideeriti depoopanga AS Hansapank poolt. 9. oktoobril alustas Äripäeva Indeksi Fondi depoopank AS Eesti Ühispank fondi likvideerimist.

Vastavalt investeerimisfondide seadusele tuleb välismaise investeerimisfondi osakute või aktsiate avalik müük Eestis eelnevalt registreerida Finantsinspektsioonis. 2003. aastal registreeris Finantsinspektsioon Soome investeerimisfondide Mandatum Neutral Fund ja Mandatum Omega Fund osakute avaliku müügi Eestis. Kokku on

Tabel 2.

Tegevuslubade ja registreerimiste menetlemine Finantsinspektsioonis 2003. aastal

Turuosalised ¹⁰	Väljaantud tegevusloa; registreerimised; nimekirja kandmised	Tegevusloa ja/või tegevuse lõppemine
Eesti investimisühingud	0	1
Välisriigi investimisühingud, piiriüleste teenuste osutamine kitsendatud tingimustel	2	0
Väärtpaberite avaliku pakkumise registreerimine	1	0
Investimisfondide tingimuste registreerimine	2 uut fondi 7 muutmist	2 ¹¹
Välismaise investimisfondi avaliku müügi registreerimine	2	0
Kindlustusvahendaja täiendav tegevusluba	0	2
Kindlustusvahendajad	122	32
sh maaklerid	0	1
maakleri esindajad	14	13
agendid	108	18

Finantsinspektsioonis registreeritud 14 välismaise investimisfondi osakute või aktsiate avalik müük.

Finantsinspektsiooni pädevuses on ka väärtpaberite avalike pakkumiste üle järelevalve teostamine, sh prospektide registreerimine ja järelevalve pakkumise väljakuulutamise ja läbiviimise üle. Väärtpaberite noteerimismenetlus kuulub Tallinna Börsi vastava organi pädevusse ning Finantsinspektsiooni teavitatakse väärtpaberite noteerimisest.

2003. aastal registreerisime ühe väärtpaberite avaliku pakkumise kvalifitseerunud aktsiaemissiooni: AS EGCC golfimänguõigust sisaldavate väärtpaberite avaliku pakkumise. Kokku kontrollisime 12 väärtpaberite avaliku pakkumist.

Aasta jooksul kontrollis ja hindas Finantsinspektsioon seaduses ettenähtud informatsiooni, sh majanduslike huvide deklaratsioonis sisalduvate andmete alusel ka kümnete isikute vastavust järelevalvesubjektide võtmeisiku ametikohale. Järelevalvesubjektides olulise osaluse omandamise menetluse tulemusena andis Finantsinspektsioon üheksa luba finantsjärelevalve subjektis olulise osaluse omandamiseks.

Kindlustussektoris toimus neli olulise osaluse omandamist, neist kolm 100% ja üks ligi 100%. Kolmel juhul omandati oluline osalus investimisühingus ja ühel juhul pangas. Luba anti ka OM ABle Eesti väärtpaberite keskregistri pidajas ASis Eesti Väärtpaberikeskus kaudse olulise osaluse omandamiseks Eesti väärtpaberite keskregistri ainuaktsionäri AS Tallinna Börs aktsionäris HEX Oyj.

Finantsjärelevalve subjektide tegevust reguleerivad eriseadused näevad ette kohustuse kooskõlastada põhikirjamuudatused Finantsinspektsioonis. 2003. aastal muutsid oma põhikirja kaks krediidasutust ja kolm kindlustusandjat. Lisaks kooskõlastas Finantsinspektsiooni juhatus AS Tallinna Börsi reeglendi muudatuse.

¹⁰ Muude järelevalvesubjektide osas tegevuslubade andmisi või äravõtmisi 2003. aastal ei toimunud.

¹¹ Sealhulgas likvideerimisel olev Äripäeva Indeks Fond

3.5.2 Monitooring

Krediidiasutused ja investeerimisühingud

Järelevalvetegevus on Finantsinspektsioonis jaotatud kahte olulise-masse ossa - äritegevusega kaasnevate enam mõõdetavate riskide hindamine (nt krediidirisk, tururisk) ja kvalitatiivsete valdkondade hindamine (nt sisekontrollisüsteemid, operatsioonirisk, siseauditi tegevus). Samuti hindab Finantsinspektsioon väliskeskkonnast tulenevaid riske ning moodustatud on institutsionaalse vastutuse funktsioon, mis aitab tagada, et lisaks spetsiifilistele riskivaldkondade hindamisele ollakse kursis ka järelevalvatava tervikolukorraga ja strateegiliste arengusuundadega.

Järelevalvesubjektide tegevuse ja sellega kaasnevate riskide tõhusamaks hindamiseks on Finantsinspektsioon väljatöötanud regulaarse kuise ja kvartaalse monitooringutsükli, mille eesmärgiks on määratleda äritegevusega kaasnevad peamised riskivaldkonnad. Infot saab Finantsinspektsioon peamiselt meile esitatavatest regulaarsetest aruannetest, samuti avalikest allikatest, kohapealsetest kontrollidest ning muu järelevalvelise tegevuse käigus.

Kord kvartalis koostatakse Finantsinspektsioonis ülevaade järelevalvesubjektide arengusuundadest, sealjuures jälgitakse põhjalikult ka konsolideerimisgruppide tegevust ja arenguid. Kvartaalse analüüsi tulemusena määratleme problemaatilised valdkonnad, kaardistame riskid ning defineerime järgnevatel perioodidel suuremat tähelepanu nõudvamad teemad. Muuhulgas selgitame välja vajaduse kohapealsete kontrollide läbiviimiseks.

2003. aasta jooksul pööras Finantsinspektsioon erilist tähelepanu krediidiriski teemale, samuti pankade laenuvõimevusega kaasnevate operatsiooniliste riskide ja krediidivaldkonnas toimivate sisemiste kontrollisüsteemide hindamisele.

Krediidiasutuste järelevalves oli 2003. aastal jätkuvalt väga oluline teema koostöö krediidiasutuste siseaudiitoritega. Krediidiasutuste siseaudiitoritega vahetasime informatsiooni jooksva monitooringu käigus üleskerkinud probleemide osas, samuti käsitlesime siseaudiitorite raportites toodud järeldusi. Selline koostöö suurendab oluliselt järelevalve teostamise efektiivsust.

Väärtpaberiturg

Finantsinspektsioon teostab järelevalvet väärtpaberiturul tegutsevate isikute üle eesmärgiga tagada väärtpaberiturul ausus, kõikide investorite võrdne kohtlemine ning vältida turu kuritarvitamist.

Väärtpaberituru monitooring hõlmab reguleeritud väärtpaberiturul tehingute tegemise seiramist, hinna kujunemise läbipaistvust ning väärtpaberite hinda mõjutava teabe avalikustamise nõuete täitmist. Viimase osas analüüsimise muuhulgas emitentide finantsaruandeid, siseteabe avaldamist ja käitlemist, hindame emitendi sisereeglite olemasolu ja nende täidetavust, audiitorite tegevuse objektiivsust.

Siseteabe alusel tehtud tehingute menetluse algatamise põhiliseks aluseks on emitentide avaldatud aruannete ja turustatistika analüüs. Lisaks kasutab Finantsinspektsioon kontrolliajendina ajakirjanduselt, turuosalistelt ja investoritelt saadud teavet. Kriminaalmenetlust Finantsinspektsioon ei teosta. Piisava kahtluse korral esitame avalduse politseile kriminaalmenetluse alustamise otsustamiseks.

Börsil noteeritud väärtpaberi emitentidel on rahandusministri määruse ja börsi reglemendi alusel kohustus avalikustada börsi infosüsteemi kaudu regulaarselt oma finantsaruanded. Finantsinspektsiooni ülesanne on jälgida selle kohustusliku teabe avalikustamist vastavalt kehtivale seadusandlusele. 2003. aastal jälgisime ja analüüsisime Eesti väärtpaberituru kauplemisstatistika ja emitentide poolt avalikustatud aruannete koostamist.

2003. aastal algatas Finantsinspektsioon projekti, mille tulemusena valmib emitentide perioodiliste aruannete kontrollimise ja analüüsimise metoodika ning valmistatakse ette emitentide aruannete analüüsise kasutamise metoodika ja emitentide riskipõhise hindamise alused. Lisaks eelnevale tegeleb Finantsinspektsioon ka ülevõtmispakkumiste kooskõlastamisega.

Pensioni- ja investeerimisfondid

Sarnaselt krediidiasutuste ja väärtpaberituru kutseliste osalistega esitavad fondivalitsejad Finantsinspektsioonile nii fondivalitseja kui ka tema poolt valitsetavate investeerimis- ja pensionifondide aruandeid. Fondivalitsejate tegevuse monitooringu tõhustamiseks ja kogu fondivalitsemissektoris võrreldava finantsinformatsiooni kogumiseks kehtestati 2003. aastal uued fondivalitseja bilansi ja kasumiaruande skeemid ja aruannete koostamise juhendid. Uute aruandeskeemide kohaselt esitatud kvartaalselt kogutav informatsioon võimaldab paremini jälgida fondivalitseja kui äriühingu finantsseisundit ning selle muudatusi.

Investeerimis- ja pensionifondide tegevuse monitooringus omavad olulist tähtsust investeerimisfondide kuuaruanded, mis võimaldavad

saada tervikliku ülevaate fondi varadest, kohustustest ja puhasväärtusest. Fondide kuuaruannetes esitatud informatsiooni põhjal jälgib Finantsinspektioon investeerimisfondide seaduses, kogumispensionide seaduses ja selle alusel antud õigusaktides ning fondi tingimustes sätestatud investeerimispiirangutest kinnipidamist. Eelnimetatud piirangute ületamise korral algatab Finantsinspektioon menetluse, mille eesmärgiks on välja selgitada piirangute ületamise põhjused, ning võib teha ettekirjutuse fondi tegevuse seadusega kooskõlla viimiseks. Lisaks kuuaruannetele jälgitakse ka investeerimisfondide avalike poolaasta- ja aastaaruannete ning muu fondi kohta avaldatava teabe õigsust.

Kindlustusandjad

Kindlustusandjad esitavad Finantsinspektioonile regulaarselt majandus- ja äritegevusaruandeid. Kvartali- ja aastaaruannete põhjal koostatakse kindlustusturu ülevaateid ning analüüsitakse kindlustusandjate kindlustustehnilisi näitajaid ja majanduslikke finantsnäitajaid. Lisaks kontrollitakse kindlustusandjaid kohapeal, kohtutakse nende esindajatega ja tehakse koostööd järelevalvesubjektide audiitoritega.

2003. aasta jooksul andis Finantsinspektioon hinnanguid kindlustusandjate tegevuskavade muudatustele, analüüsis kindlustusandjate äriplane ning alustas kindlustusandjatele soovitusliku juhendi koostamist kindlustusvõtjale esitatava informatsiooni kohta elukindlustuses. Hindasime kindlustusandjate tehniliste eraldiste arvutusmetoodikaid. Oluliseks tegevuseks oli liikluskindlustuse tariifide läbivaatamine, kusjuures vastav kohustus lõppes Finantsinspektioonil 2003. aastal. Teiste teemade seas käsitles Finantsinspektioon investeerimisriskiga elukindlustuse valdkonna küsimusi, eeskätt selle kindlustusliigi kaudu investeerimise võimalusi.

Kindlustusturu läbipaistvuse suurendamiseks koostas Finantsinspektioon laiemale avalikkusele mõeldud Kindlustuse aastaraamatu 2002.

Kindlustusvahendajad

Kindlustusvahendajate majandusaasta aruannete kontrollimise ja analüüsimise tulemusena on Finantsinspektioonil ülevaade kindlustusvahendajate majanduslikust seisundist ning selle võimalikust mõjust kindlustusvõtjate huvide kaitstusele vahendusprotsessis.

3.5.3 Kohapealne kontroll

Lisaks monitoorimisele kasutab Finantsinspektioon järelevalvemetodina kohapealset kontrolli. Selle ülesandeks muuhulgas on välja selgitada, kas järelevalvesubjektid on finantssüsteemi stabiilse arengu toetamiseks ja klientide huvide kaitseks loonud piisavad riskide määratlemise ja haldamise süsteemid. Kohapealsete kontrollide eesmärgiks võib olla ka informatsiooni hankimine, olukorra tuvastamine, seletuste ja ütluste võtmine jms.

Kohapealsetel kontrollidel ei piirdata ainult õigusaktide järgimise kontrollimisega, vaid hinnatakse ka järelevalvesubjekti üldist riskistrateegiat. Kohapealne kontroll annab ülevaate sisemiste kontrollisüsteemide piisavusest, strateegiate ja poliitikate paikapidavusest, samuti esitatavate aruannete õigsusest ja kvaliteedist. Samas ei ole Finantsinspektiooni eesmärk sekkuda järelevalvesubjektide äriotsustesse.

Tagamaks Finantsinspektiooni poolt läbiviidavate kohapealsete kontrollide kõrgemat kvaliteeti töötasime eelmisel aastal välja Finantsinspektioonisese metoodika, mis võimaluse piires ühtlustab ja sätestab nõuded kohapealsete kontrollide ettevalmistamisele ja läbiviimisele kõikides järelevalvevaldkondades.

2003. aastal teostas Finantsinspektioon kohapealseid kontrolle kvartaalse kava kohaselt, mis töötati välja vastavalt järelevalvesubjektide monitooringu käigus ilmnenud olulisematele riskivaldkondadele ning võimalikele probleemidele.

Tabel 3.

Kohapealsed kontrollid 2003. aastal

Järelevalvesubjektid	Toimunud kohapealsed kontrollid
Krediidiasutused	9 ¹²
Kindlustusandjad	7
Kindlustusvahendajad	5
Fondivalitsejad	3
Investeeringusühingud	4
Väärtpaberituru korraldajad	1
Emitendid	1

2003. aastal teostas Finantsinspektioon krediidiasutustes kohapealseid kontrolle kokku kaheksa. Kontrolliti kõiki olulisemaid riskivaldkondi. Kõige enam pöörati tähelepanu:

¹² Sealhulgas ühe krediidiasutuse kui depoopanga kohapealne kontroll

- > krediidiriski ja laenugevusega kaasnevate operatsiooniliste riskide ning krediidivaldkonnas toimivate sisemiste kontrollisüsteemide hindamisele;
- > e-pangandusega kaasnevate riskivaldkondade ja pankade poolt riskide vähendamiseks tarvitusele võetavate meetmete hindamisele;
- > klientide huvide kaitse ning sisemiste kontrollisüsteemide hindamisele investeerimisteenuste osutamisel;
- > siseauditi funktsiooni ning selle efektiivsuse hindamisele erinevate tegevusvaldkondade ja sisemiste kontrollisüsteemide puhul;
- > erinevate valdkondade riskijuhtimissüsteemide hindamisele;
- > rahapesu tõkestamise meetmete hindamisele.

Lisaks teostasime koos Rootsi finantsjärelevalvega kohapealse visiidi Rootsi krediidiasutuse Eestis asuvasse tütarettevõtjasse.

Võttes arvesse e-panganduse kiiret arengut ja infotehnoloogia valdkonna olulisust, teostas Finantsinspeksioon lisaks krediidiasutuste infotehnoloogia turvalisuse ja e-pangandusega kaasnevate riskide hindamisele IT-alaseid kohapealseid kontrole ka kindlustusseltsides ja kindlustusmaaklerites hindamaks meetmeid, mida on rakendatud infosüsteemide turvalisuse tagamiseks. IT-alane inspekteerimine viidi läbi ka Eesti väärtpaberite kesregistri pidajas.

Kohapealse kontrolli läbiviimine emitentides on tingitud vajadusest kontrollida hinnatundliku informatsiooni avalikustamise kooskõla börsi reglemendiga ning avalikustatud informatsiooni vastavust tege-likkusele. Lisaks kontrollitakse siseteabe hoidmist ning avalikustamist reguleerivate sisereeglite olemasolu ja toimimist.

2003. aastal viisime kohapealse kontrolli läbi ühes emitendis. Kontrolli käigus pöörasime tähelepanu:

- > raamatupidamisaruande koostamise õigsusele;
- > sisereeglite olemasolule ja täitmisele;
- > hinnatundliku teabe avalikustamisele.

Investeerimisühingu kohapealse kontrolli käigus on tähelepanu all kauplemise või emissioonide korraldamise käigus info avaldamise või edastamise reeglite täitmine ja klientidele tehingute vahendamise protseduur ning sellega seonduv huvide konflikti võimalus.

2003. aastal teostasime nelja investeerimisühingu kohapealset kont-
rolli, mille eesmärgiks oli kontrollida vahendajate poolset kauplemisreeglite täitmist ja hinnata sisereeglite piisavust huvide konflikti aspektist.

Fondivalitsejates kohapealsete kontrollide läbiviimisel 2003. aastal pöörati kõige enam tähelepanu:

- > investeerimis- ja pensionifondide varade hindamisele ja fondi puhasväärtuse arvestamise õigsuse kontrollile;
- > seadustes sätestatud investeerimispiirangute järgimisele fondi varade paigutamisel;
- > fondi arvel kaetavate kulude vastavusele seadusega ning fondi tingimustega kehtestatud nõuetele;
- > piisavate sisekontrolli meetmete rakendamisele fondivalitsejas;
- > pensionireformi käigus loodud kohustuslike pensionifondide käivi-
tumisele ning nende müügiprotsessile.

Olulise valdkonnana lisandus 2003. aastal kohapealse kontrolli teemade hulka krediidiasutuse kui investeerimisfondi depoopanga tegevuse analüüs, mille käigus kontrolliti depoopanga tegevuse vas-
tavust seadusega kehtestatud nõuetele. Kontrolliti, kuidas on depoopanga poolt tagatud fondi varade säilitamine ning milliseid meetmeid depoopank rakendab fondivalitseja tegevuse õiguspära-
suse jälgimiseks. 2003. aastal teostas Finantsinspektsioon kolm koha-
pealset kontrolli fondivalitsejates ja ühe kohapealse kontrolli krediidi-
asutuses kui investeerimisfondi depoopangas.

Kindlustusandjate kohapealseid kontrole toimus 2003. aastal seitse. Kohapealsete kontrollide käigus pöörati enam tähelepanu:

- > kindlustustehniliste eraldiste arvutamispõhimõtete õigsuse hin-
damisele;
- > investeerimistegevusele, sealhulgas investeerimispiirangute järgimisele;
- > investeerimiskõigusega elukindlustusvõtjatele pakutavatele investeerimisvõimalustele, klientidele avalikustatava informatsiooni sisule;
- > elukindlustusvõtjatele kindlustuslepingujärgse lisakasumi arves-
tamise ja jaotamise põhimõtetele;
- > erinevate valdkondade sisemiste protseduurireeglite ja siseau-
diti funktsiooni toimimisele;
- > rahapesu tõkestamise meetmete rakendamisele;
- > IT-süsteemide turvalisusele ja kolmandate osapoolte osutatavatele teenustele.

Kindlustusvahendajate kohapealse kontrolli eesmärgiks on hinnata kindlustusmaaklerite tegevuse vastavust kindlustustegevuse seaduses sätestatule ning veenduda kindlustusvõtjate huvide kaitstes. Möödunud aastal kontrollis Finantsinspektsioon kohapeal viie kind-
lustusmaakleri tegevust.

3.5.4 Õiguspärase tegevuse tagamine

Tabel 4.

Kaebuste dünaamika finantssektoris 2002. – 2003. aastal¹³

Aasta / Kaebuste arv				
	2000	2001	2002	2003
Krediidiasutused	-	-	26	12
Kindlustussektor	232	86	49	29
Muud	-	-	3	5
Kokku	-	-	78	46

Finantsturgu reguleerivate õigusnormide rikkumist on erinevates etappides võimalik uurida haldus-, väärteo- ja/või kriminaalmenetluse raames.

Haldusmenetluse eesmärgiks on selgitada, kas Finantsinspektsiooni esmane kahtlus rikkumisest leiab kinnitamist faktidega, kas eksisteerib alus väärteomenetluse algatamiseks või kriminaalmenetluse alustamise taotlemiseks. Haldusmenetluse raames kogutakse tõendeid, mis kinnitavad või lükkavad ümber rikkumise esmase kahtluse. Kui kogutud tõendid rikkumise esmast kahtlust ei kinnita, menetlus lõpetatakse. Kui aga tõendid kinnitavad esmase kahtluse õigsust, otsustatakse kriminaalmenetluse algatamise taotlemine või väärteomenetluse alustamine. Kriminaalmenetlus on kuriteo avastamisele suunatud menetlus ja seda teostab eelkõige politsei. Väärteomenetlust saab alustada haldusmenetlust läbimata. Väiksemate karistustega süüteoasjades saab rahalise karistuse otsustada Finantsinspektsioon. Väärteokoosseisu olemasolul otsustab Finantsinspektsiooni juhatus rahaträhvi määramise ja selle suuruse.

Avaldused ja kaebused

Möödunud aastal esitati järelevalvesubjektide tegevuse kohta vähem avaldusi ja kaebusi kui 2002. aastal. Kui 2002. aastal menetles Finantsinspektsioon 78 avaldust ja kaebust, siis 2003. aastal langes menetletud avalduste ja kaebuste arv 46ni. Avalduste ja kaebuste koguarvust 33 oli esitatud füüsiliste isikute ja 13 juriidiliste isikute poolt. Esitatud kaebustest ja avaldustest 29 olid seotud kindlustussektori ja kindlustusandjate tegevusega, 12 käsitles krediidiasutuste tegevust ja viis puudutas finantssektori järelevalve muid aspekte.

Kõik kindlustusandjate tegevuse peale esitatud avaldused ja kaebused tulenesid kahjukindlustusandjate tegevusest. Kahjukindlustuse

avaldustest ja kaebustest 12 käsitlesid kindlustusandjate hüvitamisotsuseid liikluskindlustuses ja kindlustuse vahekohtu tegevusega seonduvat, 17 puudutasid vabatahtlikes kindlustusliikides sõlmitud lepingute täitmist, kindlustusandjate hüvitamisotsuseid vastavates kindlustusliikides, samuti kindlustusvahendajate tegevusega seonduvat.

Krediidiasutuste tegevuse kohta esitatud kaebused ja avaldused jagunesid valdkonniti ühtlasemalt. Need käsitlesid pankroti- ning täitemenetlusega seonduvaid probleeme, laenulepingute täitmist, intressi arvestamise põhimõtteid laenulepingutes, arvelduslepingute täitmist ning elektroonilise maksevahendi kasutuslepingu täitmisega kaasnevaid probleeme.

Finantsinspektsioonil on seadusest tulenevalt õigus teha õigusaktide rikkumise tuvastamisel ettekirjutusi rikkumiste kõrvaldamiseks, samuti rikkumiste ärahoidmiseks.

Ettekirjutused, haldus- ja väärteomenetlused

2003. aastal koostas Finantsinspektsioon 17 ettekirjutust.

Krediidiasutustele tehti kolm ettekirjutust, mille alusteks olid:

- > meetmete rakendamine rahapesu tõkestamist reguleerivate õigusaktide ja sisemiste protseduurireeglite tundmise ning täitmise täiendav kontroll;
- > investeerimisteenuste osutamist käsitlevate lepingute täiendamine;
- > huvide konflikti vältimise ja oma töötajate tehingute kooskõlastamise protseduuride täpsustamine, kauplemisportfelli juhtimise põhimõtete kehtestamine;
- > sisekontrollisüsteemide formaliseerituse taseme tagamine;

¹³ Andmed kaebuste dünaamika kohta kindlustussektori kohta on alates 2000. aastast, teistes valdkondades alates 2002. aastast

- > siseauditi läbiviimine eesmärgiga hinnata müügitoimingute ning müügiprotseduuride vastavust õigusaktidele ja ettevõtte sise-reeglitele;
- > panga infosüsteemide testimine eesmärgiga kontrollida, et oleks tagatud klientide tehingukorralduste täitmine nende saabumise järjekorras põhjendamatult viivitusega ja klientidele võimalikult soodsatel tingimustel;
- > sisemiste protseduurireeglite ja –regulatsioonide täiendamine.

Investeeringuühingutele tegime kokku seitse ettekirjutust, olulised teemad olid neto-omavahendite viimine kooskõlla seadusega ning riskide kontsentreerumise piirmäära täitmine.

Üks kindlustusandja sai ettekirjutuse siseauditi puuduliku toimimise kohta.

Investeeringu- ja pensionifondide tegevusega seoses tehti 2003. aastal kolm ettekirjutust, neist kaks fondivalitsejatele ja üks krediidiasutusele. Ettekirjutustes kohustasime:

- > viia lepingulise investeeringufondi investeeringute struktuur investeeringufondide seadusega kooskõlla;
- > viia läbi täiendav siseaudit selgitamaks kohustuslike pensionifondide müügiprotsessiga seonduvate tegevuste kooskõla kehtivate õigusaktide ja ettevõtja sisereeglitega;
- > täita isikumasuse tuvastamise nõudeid fondiosakute müügiprotsessis.

Väärtpaberite avaliku pakkumise kontrollimisel tegime 2003. aastal emitentidele kaks ettekirjutust, põhjuseks ebapiisavad sise-eeskirjad, aruandluses esitatud ebatäpsed andmed ning börsireguleerimis- ja teatamis- kohustuste mittetäitmine. Lisaks tehti ettekirjutus emitendi üle valitseva mõju saanud isikule, sest rikuti ülevõtmispakkumise tegemise kohustust.

Tabel 5.

2003. aastal Finantsinspektsiooni poolt kohaldatud haldussunnivahendid

	Ettekirjutused	Hoiatused ja rahatrahvid
Krediidiasutused	4 ¹⁴	0
Investeeringuühingud	7	0
Fondivalitsejad	2	3
Kindlustusandjad/ kindlustusvahendajad	1	0
Emitendid	3	4

Finantsteenuste pakkuja tegevuse tagamisel viis Finantsinspektsioon 2003. aastal läbi 45 haldusmenetlust turukuri-tarvituste kahtluse osas. Põhjuseks olid siseteabe alusel kauplemise keelu, siseteabe edastamise keelu ja manipulatsiooni keelu rikkumine, turu korraldajale teabe edastamise kohustuse ja ülevõtmispakkumise tegemise kohustuse rikkumine, investeerimisteenus- osutamise tingimustele mittevastamine, investorite ebavõrdne kohtlemine ja avaliku pakkumise registreerimiskohustuse kontrol- limisel ilmnunud probleemid.

Finantsinspektsioon menetles nelja äriühingu võimalikku ebaseadus- likku investeerimisteenususe pakkumise juhtumit Eestis.

Väärtegevusi menetlesime 2003. aastal seitse, neist kolm investeeri- misfondide seaduse ja neli väärtpaberituruse seaduse alusel. Fondivalitsejate tegevusega seotud väärttegevused olid ajen- datud fondi arveldusest arvestatud tasudest ning Finantsinspektsioonile ja avalikkusele mittetäieliku või vale teabe esi- tamisest. Tegime ka kolm avaldust politseile järelevalvesubjekti tege- vusega seotud asjaolude uurimiseks. Väärtpaberituruse seaduse alusel tehtud väärttegevused olid ajendatud teabe avalikustamise reeglite rikkumisest, turuga manipuleerimisest ning väärtpaberite avaliku pakkumise reeglite rikkumisest. Kindlustusandjate osas 2003. aastal väärttegevusi läbi ei viidud.

Järelevalvesubjekti tegevusega seotud asjaolude või finantsjärele- valve alla kuuluva tegevuse uurimiseks pöördusime aasta jooksul politseisse kuuel korral. Rahapesu Andmebüroole koostasime kaht- laste tehingute kohta kolm teadet.

Pankrotimenetlus

Finantsinspektsioonil on õigus esitada kohtule pankrotiavaldus järele- valvesubjekti suhtes ja teha ettepanek pankrotihalduri määramise kohta. 2003. aastal uusi pankrotiavaldusi ei esitatud.

2003. aastal lõppes raugemisega AS Eesti Innovatsioonipanga pankrot. Siiani on käimas ASi EMEA Pank, ASi Eesti Maapank ning ASi ERA Pank pankrotimenetlused. 2003. aastal jätkusid nelja kindlustusseltsi – AS ASA Kindlustus, AS Ühiskindlustus, Kindlustusaktiaselts Polaris – Elu ja Kindlustusaktiaselts Polaris – Vara – pankrotimenetlused. Lõppes AS AB Elukindlustus pankrotimenetlus.

¹⁴ Sealhulgas üks ettekirjutus krediidiasutusele kui väärtpaberite keskreigistri kontohaldurile

3.6 Koostöö

3.6.1 Siseriiklik koostöö

Tabel 6.

Finantsinspektsiooni esindatus teiste Eesti organisatsioonide töös 2003. aastal

	Organisatsioon või töörühm, kus Finantsinspektsioon on esindatud
1. Nõukogud, komisjonid	Tagatisfondi nõukogu
	Fondijuhtideksamikomisjon, Rahandusministeerium
	Rahapesu tõkestamise nõuandev komisjon, Siseministeerium, Riigikogu Rahanduskomisjon
2. Töörühmad	Rahandusministeerium:
	- Investeeringufondide seaduse väljatöötamise töögrupp
	- Kindlustustegevuse seaduse väljatöötamise töögrupp
	- Panganduse töögrupp
	- Finantstagatiste töögrupp
	- Finantsteenuste kaugturstuse töögrupp
	- Väärtpaberituru töögrupp
	- Eesti väärtpaberite kesregistri seaduse töögrupp
	Siseministeerium:
	- Rahapesu tõkestamise seaduse muutmise eelnõu töörühm
3. Muud	Audiitorite kutsekomisjon
	Raamatupidamise Toimkond
	KredExi arengukava koostamise töögrupp
	Eesti siseaudiitorite ühing
	Eesti infotehnoloogia siseaudiitorite ühing

2003. aasta 20. jaanuaril sõlmiti Finantsinspektsiooni, Politsei ameti ja Prokuratuuri vahel finantskuritegevuse vastane koostööprotokoll. Dokument allkirjastati Finantsinspektsiooni seaduse § 50 lõike 1 kohaselt finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ära kasutamise tõkestamiseks ning finantskuritegude avastamiseks, nende kiireks ja professionaalseks kohtueelseks ja kohtulikuks menetlemiseks. Märtsis toimus Politsei ameti korraldatud konverents "Finantsjärelevalve ja rahapesu", kus esinesid ettekandega ka Finantsinspektsiooni töötajad ning jagasid teadmisi turukuritarvitusjuhtude ära tundmiseks ja tegutsemiseks.

2002. aastal Finantsinspektsiooni, Eesti Panga ja Rahandusministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppe alusel toimus 2003. aastal kolmepoolne koostöö õigusaktide ettevalmistamisel ning tööks vajaliku informatsiooni vahetamisel.

2003. aasta 26. jaanuaril kirjutati Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga vahel alla ühise tegutsemise protokoll andmete edastamise, töötlemise ja säilitamise osas.

12. veebruar 2003 otsuse kohaselt sõlmiti Finantsinspektsiooni ja ASi Eesti Väärtpaberikeskus vahel andmevahetuse leping. 8. septembril sõlmsid Finantsinspektsioon ja AS Tallinna Börs koostöökokkuleppe. Viimases fikseeriti muuhulgas Finantsinspektsiooni ja börsikorraldaja rollide jaotus väärtpaberituru üle järelevalve teostamisel.

Aktiivselt jätkus koostöö mitmete siseriiklike asutustega, sh Eesti Panga, Rahandus- ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Tagatisfondi, Tarbijakaitse ameti, Statistikaameti, Riigikohtu, Audiitorkogu ning Eesti Väärtpaberikeskusega. Lisaks osalesime audiitorite kutsekomisjoni töös ning Eesti raamatupidamise lipulaeva valimises. Finantsinspektsiooni juhatuse liige esines ettekannetega ASi Tallinna Börs korraldatud emitentide ja investorite infohommikutel.

Juhatuse liikmed esinesid ettekannetega tarbijatele suunatud investeerimismessil Rahakompass 2003.

Möödunud aastal jätkus aktiivne koostöö järelevalvesubjektide välisaudiitoritega. Arutasime Finantsinspektsiooni poolt läbi viidud kohapealsete kontrollide tulemustega seonduvaid ja igapäevase järelevalvetegevuse käigus tõusetunud küsimusi.

Veebruaris korraldas Finantsinspektsioon fondivalitsejate välisaudiitoritele suunatud infopäeva teemal "Investeerimisfondide auditeerimine ja fondide tegevusele kehtestatud nõuded". Vastastikku huvipakkuvate teemade arutamiseks toimusid aasta jooksul mitmed ümarlauakohtumised turuosaliste ja Finantsinspektsiooni esindajate vahel.

Finantsinspektsiooni töötajad osalesid ekspertidena finantssektorit kaudselt mõjutavate küsimuste lahendamisel jätkates tööd EV Raamatupidamise Toimkonnas ja KredExi¹⁵ arengukava koostamise töögrupis.

Koostöös Eesti Aktuaaride Liiduga¹⁶ organiseeriti mitmeid aktuaaride kutsekvalifikatsiooni tõstvaid koolitusi.

3.6.2 Koostöö välisriikide järelevalvetega

2003. aasta aprillis sõlmiti Stockholmis Finantsinspektsiooni ja Rootsi finantsjärelevalve¹⁷ vahel koostöömemorandum pangajärelevalve alal. Eeltööd memorandumi sõlmimiseks algasid juba 1999. aastal. Memorandum annab aluse teostada kohast järelevalvet keskkonnas, kus Rootsi kapitalile kuulub väga suur osa Eesti panganduses.

2003. aasta sügisel uuendati kindlustusjärelevalve alane koostöömemorandum Leedu kindlustusjärelevalve asutusega.

Finantsinspektsioon oli 2003. aastal Baseli pangajärelevalve komitee Kesk- ja Ida-Euroopa riikide regionaalgrupi eesistuja. Sellega seoses korraldas Finantsinspektsioon 29.–30. mail Tallinnas rahvusvahelise pangajärelevalvealase konverentsi.

Jätkus aktiivne koostöö mitmete välisriikide järelevalveasutustega: lisaks Rootsi finantsjärelevalvele vahetasime aktiivselt infot Läti finantsjärelevalvega; turule sisenemisega seotud taotluse menetlemise osas külastasime Venemaa Keskpanka; oluliste osaluste omandamise menetluste raames tegime tihedat koostööd Läti, Venemaa, Soome ja Rootsi järelevalveasutustega. Erinevate turujärelevalvealaste menetluste ning informatsioonivahetuse raames tegime tihedat koostööd USA, Läti, Soome, Luksemburgi ja Suurbritannia finantsjärelevalvetega.

Aasta jooksul konsulteerisime kolleegide Leedu väärtpaberijärelevalvest kohustusliku pensionisüsteemi regulatsioonidest Eestis seoses Leedu II samba pensionisüsteemi käivitamisega 2004. aasta alguses.

Tabel 7.

Välisriikide järelevalveasutustega sõlmitud koostöölepingud

Riigid, kellega Finantsinspektsioon on sõlminud koostöökokkuleppe	Lepingu sõlmimise aasta ja järelevalve valdkond
Saksamaa	2002 panga- ja investeerimisühingute järelevalve 2002 kindlustusjärelevalve
Taani	2002 finantsjärelevalve
Leedu	2001 pangajärelevalve 2003 kindlustusjärelevalve
Läti	2000 pangajärelevalve
Rootsi	1999 väärtpaberijärelevalve 2003 pangajärelevalve
Soome	1995 pangajärelevalve (uuendatud 2000) 2001 kindlustusjärelevalve 2002 väärtpaberijärelevalve
Balti koostööleping	1997 väärtpaberijärelevalve
(Eesti – Läti – Leedu)	1998 kindlustusjärelevalve (uuendatud 2003)

¹⁵ KredEx - Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus

¹⁶ Rahvusvahelise Aktuaaride Liidu (International Actuarial Association, IAA) täisliige

¹⁷ Finansinspektionen (Rootsi finantsjärelevalve)

2003. aastal jätkas Finantsinspektsioon Põhjamaade Ministrite Nõukogu toel koostööprojekti Norra finantsjärelevalvega. Projekti raames külastasime sealset finantsjärelevalvet, kus Norra kolleegid jagasid teadmisi stress-testi rakendamisest kindlustusseltsidele. USAID/FSVC¹⁸ programmi raames jagasid töökogemusi USA kindlustusjärelevalve spetsialistid.

Koostöös SEC¹⁹ ja USAID ning East-West Management Institute'ga korraldas Finantsinspektsioon 2003. aasta septembris Tallinnas rahvusvahelise seminari teemal "Disclosure and Corporate Governance". Finantsinspektsiooni esindaja osales 2003. aastal SEC poolt korraldatud väärtpaberiturualasel seminaril Washingtonis.

3.6.3 Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonide ja Euroopa Liidu komiteedega

Rahvusvahelises koostöös oli Finantsinspektsiooni 2003. aasta prioriteediks Euroopa Liiduga seonduv. Euroopa Komisjoni juurde loodud Euroopa Liidu liikmesriikide esindajatest koosnevates töögruppides on alates 2002. aasta lõpust osalenud ka liituvate riikide esindajad. 2003. aastal osalesid Finantsinspektsiooni töötajad panganõuande komitees ja selle alamgrupis, rahapesu kontaktkomitees, elektroonilise raha küsimustega tegelevas komitees, samuti investeerimisfondide ja väärtpaberituru temaatikaga tegelevates komiteedes. Osaleme ka kindlustuse ja pensionifondidega tegeleva komitee töös.

Tabel 8.

Finantsinspektsiooni esindatus rahvusvahelistes töögruppides ja komiteedes 2003. aastal

	Organisatsioon või selle töörühm, kus Finantsinspektsioon on esindatud
	Working Party on Financial Services
Euroopa Komisjoni ja Euroopa Nõukogu komiteed ja töögrupid	Banking Advisory Committee (BAC) (Euroopa Komisjoni juures)
	BAC alamkomitee - Technical Subgroup on the future of Capital Regulation
	BAC alamkomitee - Accounting and Auditing
	BAC alamkomitee - Working Group on the interpretation of the Banking Directives, GTIAD
	European Financial Conglomerates Committee (EFCC); alamgrupp - Mixed Technical Group
	Contact Committee on certain schemes for collective investment in securities (UCITS)
	Insurance Committee (IC), Reinsurance Subcommittee
	Council of Europe, Select Committee of Experts on the evaluation of Anti-Money Laundering Measures (MONEYVAL)
Level 3 komiteed	European Commission, Money Laundering Contact Committee
	Committee of European Securities Regulators (CESR)
	CESR alamtöörühm CESR-Fin
	CESR alamtöörühm CESR-Pol
	CESR-Fin alamtöörühm SISE
	CESR-Fin alamtöörühm SCE
	ISD Expert Group Cooperation & Enforcement
	ISD Expert Group on Intermediaries
	Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors (CEIOPS)
	CEIOPS töögrupi
	Solvency II töörühmad –Life; Non-Life; Pillar II; Pillar III /Accounting
	CEIOPS töögrupp – Helsinki Protocol Working Group
	CEIOPS töögrupp – Pension Funds Working Group
	Committee of European Banking Supervisors (CEBS)
Euroopa Keskpangade süsteemi komiteed	Banking Supervisory Committee (BSC)
	Working Group on Developments in Banking (WGDB)
	Working Group on Macroprudential Analysis (WGMA)
Muud rahvusvahelised organisatsioonid	International Association of Insurance Supervisors (IAIS)
	International Organization of Securities Commissions (IOSCO)
	Bank for International Settlements (BIS)
	BIS – Kesk ja Ida Euroopa regionaalgrupp BSCEE
	Groupe de Contact

¹⁸ USAID/FSVC - The U.S. Agency for International Development/ Financial Services Volunteer Corps

¹⁹ SEC – U.S Securities and Exchange Commission

Töögruppides osalemise eesmärgiks on võimalikult varases staadiumis teada saada teema võimalikest arengutest Euroopa Liidus, et ette valmistada uute reeglite kohaldamist oma õigussüsteemis ning mõjutada Euroopa Liidu õiguse kujunemist.

Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise meetmete hindamise komitee plenaaristungitel osalesime 2003. aastal kolmel korral ning Finantsinspektsiooni esindajad osalesid hindamisvisiitidel Gruusias ja Albaanias.

Lisaks eelnevale võtsid Finantsinspektsiooni esindajad 2003. aastal osa mitmetest Euroopa Liidu finantsteenuste komiteede nõupidamistest. Osaleti BSC²⁰, GdC²¹ koosolekul. Oma esindajad nimetati BSC alamtöögruppidesse WGDB²² ning WGMA²³ ja BAC²⁴ alamgruppidesse TSG²⁵ ning MTG.²⁶

Investeeringufondide temaatikaga seoses osales Finantsinspektsioon 2003. aastal vaatleja staatuses Euroopa Komisjoni juures tegutseva UCITS kontaktkomitee töös. UCITS²⁷ kontaktkomitee peamiseks ülesandeks on tagada UCITS direktiivi nõuete harmoniseeritud rakendamine Euroopa Liidu liikmesriikides. Möödunud aasta aprillis osalesime TAIEXi²⁸ ja Eesti Vabariigi Rahandusministeeriumi koostöös korraldatud Kesk ja Ida-Euroopa riikide pensionireforme käsitleval rahvusvahelisel konverentsil Tallinnas. 2003. aasta detsembris osales Finantsinspektsiooni esindaja OECD²⁹ ja rahvusvahelise kogumispensioni riiklike reguleerijate ja järelevalvajate võrgu (INPRS)³⁰ poolt korraldatud kogumispensionide teemalisel seminaril Prahlas. Oma teadmisi täiendasime ka mitmel IOSCO³¹ korraldatud seminaril.

Euroopa väärtpaberijärelevalvete komitee (CESR) on institutsioon, mille ülesandeks on nõustada Euroopa Komisjoni Euroopa väärtpaberiturgu reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel ning kindlustada vastavate seaduste kooskõla ja kiire rakendamine liikmesriikides. Seoses Euroopa Liidu liikmeks saamisega on oodata 2004. aastal CESR täisliikmeks saamist. 2003. aastal osalesime regulaarselt CESRi alamtöögruppide töös ning ekspertide töögruppides vaatlejatena.

Euroopa kindlustus- ja pensionijärelevalvete komitee (CEIOPS) on institutsioon, mille ülesandeks on nõustada Euroopa Komisjoni Euroopa kindlustusturgu reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel ning kindlustada vastavate seaduste kooskõla ja kiire rakendamine liikmesriikides. Seoses Euroopa Liidu liikmeks saamisega on 2004. aastal oodata CEIOPSi täisliikmeks saamist. 2003. aastal osalesime kahel CEIOPSi plenaaristungil ja Helsingi protokolli töögrupi (HPWG³²) töös.

Esitasime Eesti seisukohad Euroopa Liidu uue edasikindlustusdirektiivi projektile ning osalesime Euroopa Komisjoni kindlustuskomitee edasikindlustuse alamkomitee töökoosolekul. Esitasime Eesti kommentaarid IAS kindlustusala standardi eelnõule ED5 Insurance Contracts.

Alates 1999. aastast on Finantsinspektsioon ka rahvusvahelise kindlustusjärelvalvete assotsiatsiooni (IAIS) täisliige. Finantsinspektsiooni esindaja on IAISi raamatupidamise alamkomitee liige. 2003. aastal osalesime IAISi aastakonverentsil, kus käsitleti aktuaalseid kindlustusjärelvalve töö tõhustamise aspekte. Lisaks osalesime Maailmapanga poolt korraldatud finantsjärelvalve institutsionaalseid mudeleid käsitleval rahvusvahelisel konverentsil Washingtonis, kus juhatuse esimees esines ettekannetega.

²⁰ BSC - Banking Supervision Committee

²¹ GdC - Groupe de Contact

²² WGDB - Working Group on Developments in Banking

²³ WGMA - Working Group on Macroprudential Analysis

²⁴ BAC - Banking Advisory Committee

²⁵ TSG - Technical Sub-Group

²⁶ MTG - Mixed Technical Group

²⁷ UCITS - Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities

²⁸ TAIEX - Technical Assistance Information Exchange Office, Euroopa Komisjoni Tehnilise Abi Informatsioonibüroo

²⁹ OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development

³⁰ INPRS - International Network of Pension Regulators and Supervisors, Rahvusvahelise kogumispensioni riiklike reguleerijate ja järelevalvete võrk

³¹ IOSCO - International Organization of Securities Commissions; (Väärtpaberijärelevalvaid ühendav rahvusvaheline organisatsioon)

³² HPWG - Helsinki Protocol Working Group

4. Finantsinspektsiooni 2003. aasta tulude-kulude aruanne

4.1 2003. ja 2002. aasta tulude-kulude aruanne

Tabel 9.

Finantsinspektsiooni 2003. ja 2002. aasta tulude-kulude aruanne
tuhandetes kroonides

	Kirje	2003	2002
Tulud			
Järelevalvetasud	1	42 824	35 714
Muud tulud		0	453
Tulud kokku		42 824	36 167
Kulud			
Personalikulu			
Palk, sh maksud	2	22 021	20 249
Tagatised ja soodustused	3	172	162
Nõukogu tasud	4	306	266
Personalikulu kokku		22 499	20 677
Majanduskulu			
Koolitus	5	1 304	256
Töölähetus	6	1 222	1 387
Liikmemaksud	7	327	107
Bürookulu	8	1 610	943
Majanduskulu kokku		4 463	2 693
Teenuste hankekulu			
Õigusabi ja konsultatsioonid	9	171	151
Trükiste kulu	10	102	0
Teabeagentuurid	11	191	0
Värbamiskulud	12	272	169
Audiitorkontroll	13	80	0
Eesti Pangalt ostetavad teenused	14	4 520	0
Teenuste hankekulu kokku		5 336	320
Majanduskulu ja teenuste hankekulu kokku		9 799	3 013
Kulud kokku		32 298	23 690
Tegevustulem	15	10 526	12 477

4.2 Selgitused 2003. aasta tulude-kulude aruandele

Tulude-kulude aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted

Finantsinspektiooni tulude-kulude aruande koostamisel on lähtutud Finantsinspektiooni seadusest ja rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuspõhimõtetest, kuivõrd need on Finantsinspektioonile rakendatavad ja kohaldatavad.

Vastavalt kehtivale seadusandlusele ei maksa Finantsinspektion tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud.

Finantsinspektioonil ei ole käimasolevaid kohtuvaidlusi.

Tulud ja kulud

Finantsinspektiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest.

Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuse printsiibi alusel nende toimumise momendil.

Tulude-kulude aruanne on koostatud tuhandetes kroonides, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele mõõtühikule.

Finantsinspektiooni tulude-kulude aruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid ajavahemikul 31. detsember 2003 kuni juhatuse poolt aruande allakirjutamise päevani.

Kirje 1 - Järelevalvetasud

Finantsinspektiooni finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspektiooni seadusega.

Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist:

- 1) kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalvesubjekti minimaalsest (neto)omavahendite, omakapitali või aktsiakapitali summast;
- 2) mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Finantsinspektiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalvesubjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele arvestatakse nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust ja hinnatakse nende järelevalvele kuluvat ressursi ning lähtutakse eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav.

50% järelevalvetasu kapitaliosast ja mahuosa ettemakse tasutakse Finantsinspektioonile eelarveaastale eelneva aasta 31. detsembriks. 50% kapitaliosast tasutakse eelarveaasta 30. juuniks. Mahuosa lõppmakse tasutakse 1. septembriks.

Finantsinspektioonile 2003. aastal tasutud järelevalvetasudest moodustas 35 876 tuhat krooni ettemakse. Kapitaliosa teine osamakse ja mahuosa lõppmakse moodustasid 6 948 tuhat krooni.

Tabel 10.

Järelevalvetasu jagunemine järelevalvesubjektide gruppide lõikes, 2002-2003
tuhandetes kroonides

	Makstud järelevalvetasud 2003	Osatähtsus %	Makstud järelevalvetasud 2002	Osatähtsus %
Krediitiasutused	27 715	64,7%	24 075	67,4%
Kahjukindlustusandjad	5 197	12,1%	4 413	12,4%
Fondivalitsejad	5 190	12,1%	3 865	10,8%
Elukindlustusandjad	1 769	4,2%	1 610	4,5%
Investeeringuühingud	998	2,3%	1 168	3,3%
Kindlustusmaaklerid	1 955	4,6%	583	1,6%
Kokku:	42 824	100%	35 714	100%

Leht 28	Finantsinspektsiooni 2003. aasta tulude-kulude aruanne	Finantsinspektsiooni aastaraamat 2003
Selgitused 2003. aasta tulude-kulude aruandele		

Personalikulu

Kirje 2 - Palk, sh maksud

Finantsinspektsiooni töötajate arv jaanuari alguses oli 63 ning detsembris oli see suurenenud 65 töötajani.

2003. aastal lahkus Finantsinspektsioonist viis töötajat ja asus tööle viis töötajat.

Seisuga 31. detsember 2003 kehtisid kolme vakantse ametikoha täitmiseks konkursid, mis aruande koostamise ajaks on edukalt lõppenud.

Töötajaskonna arvu suurenemine võrreldes 2002. aastaga oli tingitud vajadusest suurendada Finantsinspektsiooni suutlikkust krediidi- ja tururiski valdkonnas ning väärtipaberituru järelevalve osas, tõhustada pensionifondide järelevalvet ning arendada turuosalistelt kogutavat aruandlust, samuti seoses Euroopa Liidu-suunalise ja muu avaliku või välissuhtluse mahu prognoositava kasvuga.

Finantsinspektsiooni 59 töötajal on kõrgharidus.

Finantsinspektsiooni spetsialisti keskmine palk aasta lõpus oli 15 347 krooni kuus ja osakonna juhataja keskmine palk 26 727 krooni kuus.

Palgakulus sisalduvad makstud lisatasud, preemiad ning juhatuse liikmete tasud.

Finantsinspektsiooni nõukogu poolt kinnitatud "Töö tasustamise aluste" kohaselt on ühele töötajale juhatuse poolt määratava võimaliku lisatasu suuruseks kuni 20% töötaja põhipalga määra.

Töötajatele makstud lisatasud kokku moodustasid 3,7% palgakulust.

Seoses eesmärkide täitmisega lülitumisel Euroopa Liidu finantsteenuste komiteede ja töörühmade tegevusse, aga samuti järelevalvetevetevuses enamikes Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvates sektorites maksti töötajatele, välja arvatud juhatuse liikmed, ühekordset preemiat 15% ulatuses ühe kuu põhipalgast.

Palgakulus sisaldub Finantsinspektsiooni arvestusliku puhkusekohustuse suurenemine töötajate kasutamata puhkuste osas koos sotsiaalmaksuga summas 169 730 krooni.

Kirje 3 - Tagatised ja soodustused

Tagatisteks ja soodustusteks on Finantsinspektsiooni "Töö tasustamise aluste" kohaselt sünnitoetus, erakorraline toetus ja töötajate tervishoiu tagamiseks ning sportimisega seotud kulutused.

Samuti kajastatakse antud kulukirjel Eesti Panga poolt Finantsinspektsiooni töötajatele välja antud laenude intressimääraga seotud erisoodustuste maksukulu ja töötajatele Finantsinspektsiooni osaluspensionide maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% osaleja aasta brutopalgast.

Osaluspension seisneb Finantsinspektsiooni osalemises Finantsinspektsiooni töötaja investeeringutes vabatahtlikus kogumispensionis.

Osaluspension ei laiene Finantsinspektsiooni juhatuse ega nõukogu liikmetele.

Kirje 4 - Nõukogu tasud

Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele makstakse nõukogu liikmetele igakuiselt tasu kuupalga alammäära kahekordses suurus.

Rahandusministrist nõukogu esimehed tagastasid Vabariigi Valitsuse seaduse § 4 lõike 3 alusel neile makstud nõukogu liikme tasu summas 21 688 krooni, mis kajastati kulude vähendamisena.

Majanduskulu

Kirje 5 - Koolitus

Koolituskuluna käsitletakse osalemist sise- ja välisriiklikel koolitustel, sh koolituslähete kulu.

2003. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu 13 599 krooni ja Eestisisese koolituse kulu 6 099 krooni.

Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid Basel 2, kindlustusandjate järelevalve, väärtipaberituru järelevalve, operatsiooniriskide juhtimine, Euroopa Liiduga seonduv, keeleõpe, võlaõigus ning meeskonna- ja intervjuerimiskoolitused.

Kokku toimus 51 koolituslähetust ja 106 siseriiklikku koolitust.

Kirje 6 - Töölähetus

Töölähetusena käsitletakse Finantsinspektsiooni esindamisega ja järelevalvelise koostööga seotud lähetsi.

2002. aastal käsitleti töölähetuste kirje all ka koolituslähetsi.

Töölähetuse kuluna käsitletakse lähetsatu konverentsi osavõtutasu, reisikulud, majutuskulud ja päevarahad.

Välislähetuste arvu suurenemine oli ennekõike tingitud osalemisest Euroopa Liidu järelevalveasutuste komiteedes.

Töölähetused olid eelkõige seotud:

- > CESR komitee ja alamkomiteede kohtumistega;
- > CEIOPS komitee kohtumistega;
- > BSC komitee ja alamkomiteede kohtumistega;
- > GdC kohtumistega;
- > INPRS kohtumistega;
- > UCITS kontaktkomitee kohtumistega;
- > IAIS ja Baseli Pangajärevalve Komitee aastakoosolekutega;
- > koostöö arendamine Euroopa Liidu ja kolmandate riikide järelevalve asutustega.

Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Eestis registreeritud järelevalvesubjektide välisriigis asuvate tütaretevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulusid.

Kokku toimus 98 töölähetust.

Kirje 7 - Liikmemaksud

Kirjel kajastatakse IAIS, Baseli Pangajärevalve Komitee, IOSCO ja CESR aastamaksud.

Kirje 8 - Bürookulu

Tabel 11.

Bürookulude jagunemine ja suurused, 2002-2003
tuhandetes kroonides

Bürookulud	2003	2002
Perioodika ja raamatud	119	92
Tõlketööd	84	7
Kontoritarbed	460	269
Nõupidamine ja esindus	611	368
Kõnekulu	235	202
Transport	62	5
Postikulu	39	0
Kokku	1 610	943

Perioodika ja raamatute kulu sisaldab erialase kirjanduse, perioodika ning meediamonitoringu kulu.

Tõlketööde kulu sisaldab peamiselt erinevate normatiivdokumentide ning järelevalve teostamisega seotud dokumentide tõlkimise kulusid.

Kontoritarvete kulu sisaldab kulusid kirjutusvahenditele, paberile, kantseleikuludele, koopiamasinate ja printerite tooneritele, samuti väikevahenditele, mille maksumus ei ületa 5 000 krooni.

Nõupidamiste korraldamise ja esinduskulu sisaldab kulusid, mis on seotud kohtumistega turuosaliste, audiitorite, reitinguagentuuride ning välisekspertidega jne.

Olulisteks kuluartikliteks olid 2003. aasta mais Finantsinspektsiooni korraldatud Baseli Pangajärevalve Komitee regionaalse koostöögrupi 16. aastakonverents ning septembris koostöös USA väärtpaberi-järelevalvega korraldatud väärtpaberijärelevalve seminar.

Kulu sisaldab ka Finantsinspektsiooni töö- ja planeerimisseminaride kulu.

Kõnekulu sisaldab telefonide, sh mobiiltelefonide kasutamise kulu.

Transpordikulu sisaldab Eesti Panga poolt osutatava transporditeenuse ja taksoteenuse kasutamise kulusid ning hüvitisi isikliku sõiduauto kasutamise eest.

Finantsinspektsioonil ei ole ühtegi ametiautot.

Teenuste hankekulu

Kirje 9 - Õigusabi ja konsultatsioonid

Kirjel kajastatakse kulusid ekspertide kaasamisele, erakorralistele auditeerimisele, õigusarvamustele ja õigusabile seoses Finantsinspektsiooni järelevalvetegevusega.

Seadustest tulenevalt lasub järelevalvesubjekti suhtes tellitud erakorraliste audiitor- ja õiguslike arvamuste eest tasumise kohustus Finantsinspektsioonil.

Kirje 10 - Trükiste kulu

Trükiste kulu sisaldab Finantsinspektsiooni aastaraamatu ja Kindlustuse Aastaraamatu väljaandmise kulu.

Kirje 11 - Teabeagentuurid

Teabeagentuuride kulu sisaldab teabeagentuuride BNS ja Bloomberg kasutustasu ning Finantsinspektsiooni interneti kodulehe hoidmise kulu.

Kirje 12 - Värbamiskulud

Värbamiskulu sisaldab personaliotsingu teenuse kasutamise, töökohtade hindamise, palgaturu uuringute või konkreetse isiku testimisega seotud kulu.

Samuti sisaldab kulu personaliotsingu kuulutuste avaldamist ning osalemist palgauuringus.

Tabel 12.

Finantsinspektsiooni poolt Eesti Pangalt ostetavate teenuste kulu, 2002-2003

tuhandetes kroonides

Eesti Pangalt ostetavad teenused		Eesti Pangale tasutud teenuste kulu 2003	Eesti Pangale tasutud teenuste kulu 2003
Infotehnoloogia	30 000 kr kasutaja kuu / 58 kasutajat	870	0
Raamatupidamine	74 tuh kr kuus	444	0
Kinnisvara kompleksteenust	1850,4 m2 / 255 krooni m2 kuus	2 832	0
Rent	Riistvara / Tarkvara / Inventar	374	0
Kokku:		4 520	0

Kirje 13 - Audiitorkontroll

Finantsinspektsiooni seaduse § 51 lõike 3 kohaselt auditeerib Finantsinspektsiooni aastaaruannet Eesti Panga audiitor. Audiitorkontrolli kirje sisaldab Finantsinspektsiooni 2002 ja 2003 aastaaruande auditeerimise kulu.

Kirje 14 - Eesti Pangalt ostetavad teenused

Finantsinspektsioon ostab Eesti Pangalt tugiteenuseid vastavalt koostöökokkuleppele ning tasub Eesti Pangale osutatud tugiteenuste eest igakuiselt või kvartaalselt lähtudes vastava perioodi kuludest (üldjuhul iga kuu 1/12 tugiteenuste maksumusest).

Eesti Pank kattis 2002. aastal Finantsinspektsiooni teenindamisega seotud teenuste ja vara rendi kulu täies ulatuses.

Eesti Pank kattis 2003. aastal Finantsinspektsioonile osutatavate teenuste ja vara rendi kulu 50% ulatuses.

Infotehnoloogia teenus hõlmab Finantsinspektsiooni töökohaaruutite võrguühendusi, töötajate juurdepääsuõiguste administreerimist, avaliku internetiühenduse kaitsmist autoriseerimata juurdepääsu eest sisevõrku, serverarvutites salvestatud andmetest turvakoopiate tegemist ja säilitamist, osalemist Finantsinspektsioonis toimuvates IT-alastes arendustöödes, Finantsinspektsiooni töötajate osalemist Eesti Pangas korraldatavas IT-alases täiendkoolituses, kliendiabi teenust, IT-alaste hangete korraldamist kooskõlas Finantsinspektsiooni tööplaani ja IT eelarvega ning Eesti Panga infosüsteemis kehtivate standarditega ja riigihangete seadusega.

Raamatupidamisteenus hõlmab Finantsinspektsiooni kuluarvestust, osalist juhtimisarvestust, palgaarvestust, laenuarvestust, makseid ja arveldusi ning välisarveldusi.

Kinnisvara- ja haldusteenus sisaldab kinnisvara ning territooriumi remonti ja haldamist; tehnosüsteemide (elektter, vesi, kanalisatsioon, küte, ventilatsioon) igapäevase toimimise tagamist ja arendamist; varade arvestust ja laoteenust; bürootehnika ja sidevahendite hankimise ja hooldamise teenust; nõrk- ja tugevvooluvõrkude haldamist ja arendamist (sh side- ning audio-videoteenus); digitaalse dokumendihalduse teenust (Livelinki keskkonna juurdepääsu); töötervishoiu ja ohutuse kontrollimist; arhiivi- ja arhiivikorrastusteenust; turva- ja julgeolekuteenust; ametipangakaartide teenust.

Finantsinspektsioon maksab Eesti Pangale renti Finantsinspektsiooni kasutuses oleva põhivara, st IT riist- ja tarkvara ning inventari kohta aasta baasil, kusjuures rendi suurus võrdub Eesti Panga vastava põhivara amortisatsiooni määraga.

Alates 2004. aastast ei kata Eesti Pank Finantsinspektsiooni teenindamisega seotud teenuste ja vara rendi kulu.

Kirje 15 - Tegevustulem

Positiivse tegevustulemi saavutamise peamiste põhjustena võib välja tuua järgmist:

- > algselt planeeritud konservatiivsem värbamispoliitika;
- > rohkem laekunud järelevalvetasu mahuosa lõppmakse summa;
- > selgelt motiveeritud lisatasu maksmise põhimõtte;
- > õigusabi ja konsultatsioonide planeeritud väiksem kasutusvajadus.

Vastavalt Finantsinspektsiooni nõukogu otsusele 26. novembrist 2003 kantakse 2003. aasta tegevustulem reservi peale tulude-kulude aruande kinnitamist nõukogu poolt (vt kirje 6 "Varad ja kohustused").

4.3 Finantsinspektsiooni varad ja kohustused seisuga 31. detsember 2003 ja 2002

Tabel 13.

Finantsinspektsiooni varad ja kohustused seisuga 31. detsember 2003 ja 2002

tuhandetes kroonides

Varad	Kirje	31.12.2003	31.12.2002
Raha ja pangakontod	1	57 200	50 200
Nõuded järelevalvesubjektidele	2	6 560	5 379
Varad kokku		63 760	55 579
Kohustused, reserv ja tegevustulem			
Tulevaste perioodide tulud	3	36 612	40 044
Kohustus Eesti Pangale	4	3 474	2 597
Viitvõlad	5	40	0
Puhkusekohustus	6	631	461
Kohustused kokku		40 757	43 102
Reserv	7	12 477	0
Tegevustulem	8	10 526	12 477
Reserv ja tegevustulem kokku		23 003	12 477
Kohustused, reserv ja tegevustulem kokku		63 760	55 579

Kirje 1 - Raha ja pangakontod

Finantsinspektsiooni arvelduskonto asub vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele Eesti Pangas ning arvelduskonto saldo oli 31. detsember 2003 seisuga 57 200 tuhat krooni.

Kirje 2 - Nõuded järelevalvesubjektidele

Finantsinspektsioonile 2003. aastal tasutud 2004. aasta järelevalvetasude ettemakse seisuga 31. detsember 2003 oli 30 052 tuhat krooni ning 2004. aasta jaanuaris laekus 2 995 tuhat krooni. Laekumata nõuded kapitaliosa teise osamakse eest summas 3 565 tuhat krooni kuuluvad tasumisele hiljemalt 30. juuni 2004.

Kirje 3 - Tulevaste perioodide tulud

Finantsinspektsioon esitas järelevalvesubjektidele 2004. aasta järelevalvetasude ettemaksete eest summas 36 612 tuhat krooni.

Kirje 4 - Kohustus Eesti Pangale

Finantsinspektsiooni kulud kajastatakse aastaaruandes tekkepõhiselt ning nad sisaldavad Eesti Panga poolt 2003. aastal kaetud kulusid summas 3 474 tuhat krooni, mille Finantsinspektsioon kompenseerib Eesti Pangale 2004. aastal.

Kirje 5 – Viitvõlad

Kajastatakse Finantsinspektsiooni kohustust audiitori ees 2003. aasta aastaaruande auditeerimise eest.

Reservi liikumise aruanne on alljärgnev:

Saldo seisuga 31.12.2002	0 krooni
2002. aasta tegevustulemi	
kandmine reservi	12 477 krooni
Saldo seisuga 31.12.2003	12 477 krooni

Kirje 6 - Puhkusekohustus

Finantsinspektsiooni arvestuslik puhkusekohustus töötajate kasutamata puhkuste osas on 630 802 krooni.

Kirje 7 - Reserv

Tulenevalt Finantsinspektsiooni nõukogu 28. märts 2003. aasta otsusest kanti 2002. aasta tegevustulem täies ulatuses reservi.

Peale 2003. aasta tegevustulemi kandmist reservi (vt kirjet 15 "Tegevustulem" tulude-kulude aruandes") on reservi suuruseks 23 003 tuhat krooni. Vastavalt nõukogu 26. novembri 2003 otsusele on Finantsinspektsiooni 2004. aasta eelarve kinnitatud negatiivse tegevustulemiga summas 3 688 tuhat krooni, mis kaetakse reservide arvelt peale 2004 aastaaruande kinnitamist.

Kirje 8 - Tegevustulem

Tegevustulemiks 2003. aastal oli 10 526 tuhat krooni.

Audiitori järeldusotsus

Riigikogule ja Finantsinspektsiooni nõukogule ning juhatusele:

Oleme auditeerinud Finantsinspektsiooni (edaspidi Inspektsiooni) 31. detsembril 2003 lõppenud majandusaasta kohta koostatud tulude-kulude aastaaruannet. Selle aruande õigsuse eest vastutab Inspektsiooni juhatus. Meie vastutame arvamuse eest, mida avaldame tulude-kulude aastaaruande kohta meie auditi põhjal. Meie audit on läbi viidud vastavalt Rahvusvahelistele Auditeerimise Standarditele. Nimetatud standardite kohaselt planeerime ja viime oma auditi läbi saamaks piisavat kinnitust asjaolule, et tulude-kulude aastaaruanne ei sisalda olulisi vigu ning valeandmeid. Audit hõlmab tõendusmaterjalide, millel põhinevad tulude-kulude aastaaruandes esitatud näitajad, väljavõtetlik kontrolli. Audit hõlmab ka hinnangu andmist kasutatud arvestuspõhimõtetele ja juhtkonna poolt tehtud olulisematele raamatupidamislike hinnangutele ning seisukoha võtmist tulude-kulude aastaaruande üldise esitusviisi suhtes. Usume, et meie poolt läbiviidud audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks.

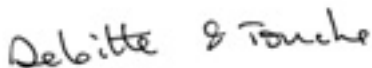
Oleme seisukohal, et tulude-kulude aastaaruanne kajastab olulises osas õigesti ja õiglaselt Inspektsiooni 31. detsembril 2003 lõppenud aruandeaasta majandustegevuse tulemust kooskõlas Finantsinspektsiooni seadusega ning Inspektsioonis rakendatud arvestuspõhimõtetega.

Veiko Hintsov

Vannutatud audiitor

Villu Vaino

Vannutatud audiitor

AS Deloitte & Touche Audit

19. märts 2004

5. Eesti finantsturu ülevaade

5.1 Krediidiasutused

Tabel 14.

Pankade omanike struktuur protsentides

	31/12/99	31/12/00	31/12/01	31/12/02	31/12/03
Vabariigi Valitsus sh. maavalitsused ja kohalikud omavalitsused	0,27%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Eesti Pank	11,37%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Välisriikides registreeritud krediitiasutused	52,58%	66,99%	63,28%	78,95%	80,11%
Välisriikides registreeritud finantsasutused	1,94%	0,51%	17,18%	3,63%	3,05%
Välisriikide muud juriidilised isikud	7,03%	16,21%	5,15%	4,06%	2,40%
Eestis registreeritud krediitiasutused	4,62%	0,63%	0,09%	0,09%	0,18%
Eestis registreeritud finantsasutused	0,34%	0,15%	0,36%	0,17%	0,58%
Eestis registreeritud äriühingud	10,12%	5,99%	5,08%	4,91%	6,37%
Eestis registreeritud mittetulundusühingud	0,07%	0,02%	0,03%	0,01%	0,00%
Eesti füüsilised isikud	10,84%	9,06%	8,53%	8,08%	7,20%
Välisriikide füüsilised isikud	0,68%	0,20%	0,14%	0,09%	0,09%
Muud aktsiad (eelisaktsiad)	0,13%	0,23%	0,16%	0,00%	0,00%

Pangandussektori üldine areng

Pangandussektorit iseloomustas 2003. aastal jätkuvalt kiire laenude kasv. Põhjuseks oli pankade ja liisingu soodsad laenuitingimused ning eraisikute tugev laenuõudlus. Laenude ja hoiuste suhe tõusis aastaga 102,4%lt 129,3%ni. Laenukasvu finantseerimine hoiustega on hoiuste mahu aeglasema kasvu tõttu asendunud laenude finantseerimisega väliskohustuste kasvu toel. Jätkusuutliku arengu tagamiseks on oluline saavutada mõõdukas laenukasvu tempo ning suurendada kodumaist säästmist. Oluline on säilitada hea laenukvaliteet.

Pankade institutsionaalne areng

2003. aasta lõpu seisuga tegutses Eestis kuus panka, üks välisriigi panga filiaal (vt Lisa 2) ja seitse välisriigi panga esindust.

Pangandussektori aktsiakapitalist kuulus 2003. aasta lõpul 85,7% mitteresidentidele ja 14,3% residentidele. Suurema osa mitteresidentidest investoritest moodustasid endiselt välisriikide krediitiasutused, kelle osalus pangandussektori aktsiakapitalis kasvas aasta jooksul 78,9%lt 80,1%le.

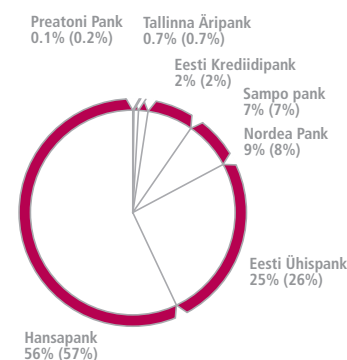
Pankade konkurents turul on tugev, kuigi olulisi muutusi turuosades 2003. aastal ei toimunud. Aktiivselt suurendas oma turuosa läbi laenumahu kasvu Nordea Pank Finland Plc Eesti filiaal. Sellega kindlustas ta varade mahu järgi oma kolmandat positsiooni pangandussektoris. Kahe suurema panga turuosa moodustas aasta lõpus kokku 81,7%, võrreldes 2002. aasta lõpuga on see vähenenud. Suurim turul tegutsev pangagrupp on AS Hansapank oma tütarettevõtjatega.

Majanduskasv võrreldes euroalaga kõrge

Eesti finantssektori stabiilsele arengule aitas kaasa siinse majanduse areng. Vaatamata väliskeskkonna nõrkusele moodustas 2003. aasta majanduskasv 4,8%³³. Tagasihoidlikumate kasvunumbrite taustal on Eesti majanduskasv euroalaga võrreldes endiselt kõrge. Eesti majanduskasv tugines 2003. aastal märkimisväärselt suurenenud sisenõudlusele. Seda mõjutas oluliselt madal intressikeskkond, mida omakorda iseloomustas nii investeringute kui eratarbimise kiire kasvutempo. Viimaste aastate majanduskasvu on saatnud suhteliselt kõrge jooksevkonto defitsiit.

Joonis 1.

Pankade turuosad varade mahu järgi
31.12.2003, sulgudes 31.12.2002

³³ Allikas: Eesti Panga 2003. aasta aruanne

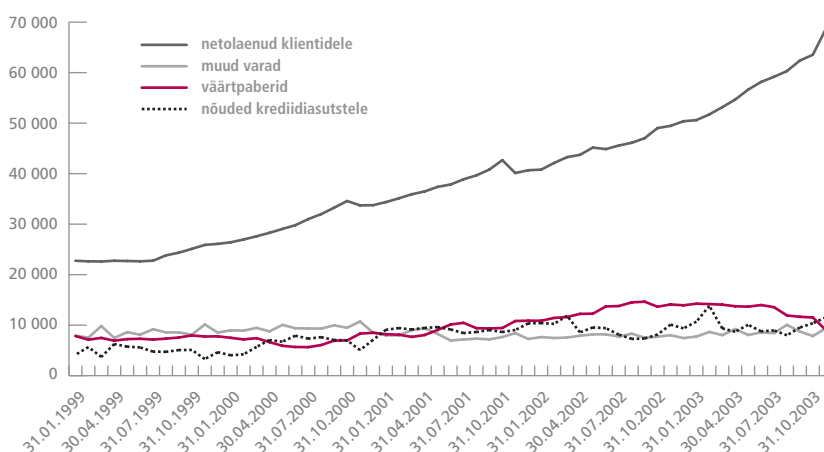
Aktiivse laenuvõime taustal arenes 2003. aasta pangandussektor stabiilselt, kasumlikkus oli kõrge, samuti kapitaliseeritus ja likviidsus. Pangad keskendusid traditsioonilisele pangandustegevusele, suunates oma tähelepanu eraklientide finantseerimisele. Eraklientide jaoks on peamiseks laenuvõime eluasemelaenu ja -liising. Samuti ei ole pangad tähelepanuta jätnud elektrooniliste teenuste edasiarendamist.

Pankade laenuportfell kasvas 38,4%

Aastaga suurenesid pankade koguvaram 20,7% ehk 16,9 miljardit krooni ning varade maht moodustas aasta lõpu seisuga 98,6 miljardit krooni. 2002. aastaga võrreldes suurenes varade mahu kasvu kiirus märgatavalt. Peamiselt mõjutas varade mahtu klientide laenuportfelli kasv. 2003. aasta lõpuks moodustas klientide brutolaenuportfell 69,2 miljardit krooni, aastane juurdekasv ulatus 38,4%-ni ehk 19,2 miljardi kroonini. 2002. aastal moodustas laenu kasvu 22,7% ehk 9,3 miljardit krooni. Pankade brutolaenuportfell moodustas koguvaram 70,2%.

Laenuportfelli moodustasid peaaegu võrdselt kolmandiku laenu finantseerimisasutustele (peamiselt tütar-ettevõtjate liisingu-ettevõtete finantseerimiseks) ja laenu muudele äriühingutele, erisikute laenu osakaal kasvas 27,6%-ni. Võrreldes 2002. aastaga on erisikute laenujäägi kasv veelgi kiirenenud, kasv moodustas aastaks 48,2% ehk 6,2 miljardit krooni, millest 5,6 miljardit olid eluasemelaenu. Eelkõige eluasemelaenuel rajaneva kasvuga kaasnesid 2003. aastal ka rekordilised eluasemelaenu kuised käibed, mis ulatusid aasta viimastel kuudel üle 800 miljoni krooni. Äriühingute puhul oli laenu aastakasv tagasihoidlikum, moodustades aasta lõpuks 20,7% ehk 3,9 miljardit krooni. Peamiselt finantseeriti kinnisvara-, üürimis- ja äriteenindussektorit, mis moodustab äriühingute laenudest kolmandiku ja mille aastane kasv ulatus 1,7 miljardi kroonini. Samal ajal vähenes majandusarengus olulisel kohal oleva tööstussektori laenu osakaal ja maht.

Joonis 2.
Pankade koguvaram 1999 - 2003
miljonites kroonides

Koos kinnisvarasektori finantseerimise kasvuga jätkub kinnisvaraturu areng. Eraklientide jätkuv nõudlus eluasemeturul hoiab üleväl nii korterite järelturгу kui uute kortermajade ja eramurajoonide arendust. Eluasemelaenu kasvu soodustasid nii madal intressikeskkond kui ka erisikute optimism tuleviku suhtes, mis julgustab tegema laenuotsuseid üha pikemateks laenuperioodideks. Tulenevalt Euribori langusest 2003. aastal on eluasemelaenu keskmine intressid langenud aastaga 6,8%lt 5,0%-le. Nii kinnisvara arendajate kui ka pankade põhiliseks sihtgrupiks on erisikud, kommerts-kinnisvara finantseerimises on saanud stabiilsusperioodi.

Pangagruppide koguvaram³⁴ ulatusid 2003. aasta lõpus 143,9 miljardi kroonini. Aastane varade juurdekasv moodustas 22,5% ehk 26,4 miljardit krooni. Pangagruppide nõuded klientidele nii laenu kui liisingu näol moodustasid 102,7 miljardit krooni ehk 71,4% varade mahust. Laenu ja liisingu mahu kiire kasv ei ole toimunud mitte ainult Eestis, vaid ka AS Hansapanga tütar-ettevõtjates Lätis ja Leedus.

³⁴ Pangagruppide all on mõeldud AS Hansapanga, AS Eesti Ühispank, AS Sampo Pank, AS Eesti Krediitipank ja Tallinna Äripanga ASI konsolideerimisgruppide ning AS Preatoni Pank ja Nordea Pank Finland Plc Eesti filiaali.

Laenuportfelli kvaliteet on stabiilne

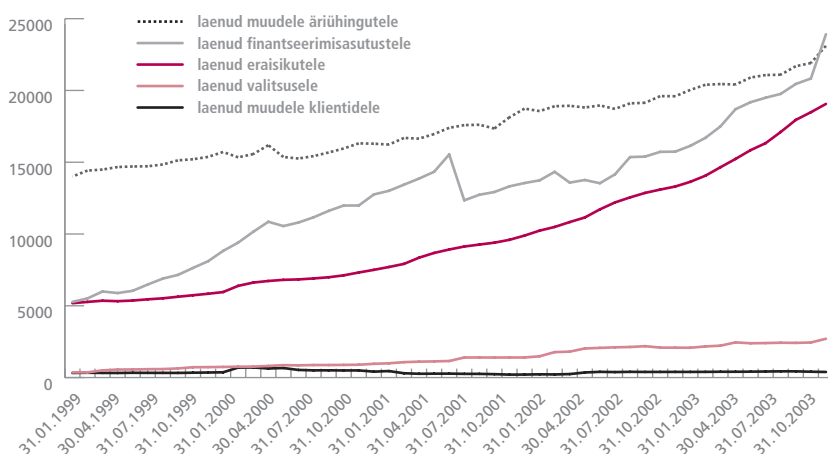
Viivislaenude³⁵ osakaal laenuportfelist moodustas 2003. aasta lõpul 2,3%, 2002. aasta lõpul oli sama näitaja 3,9%. Kiire laenukasvu tingimustes iseloomustab laenuportfelli kvaliteeti viivislaenude osakaalu jätkuv langustrend, samal ajal on vähenenud ka viivislaenude kogumaht. Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete osakaal laenuportfelist moodustas 2003. aasta lõpul 0,8%, aastaga on see näitaja alanenud 0,2%. Oluline vähenemine on toimunud üle 60 päeva viivises olevate laenude jääkide mahu. See viitab aktiivsele lahenduste otsimisele probleemsete laenuprojektide puhul. Vaatamata laenumahu kiirele kasvule ei ole laenuportfelli kvaliteet langenud. Kogu klientide laenuportfelist oli 90,6% klassifitseeritud³⁶ "korras" klassi laenudeks, 2002. aasta lõpu seisuga moodustas vastav näitaja 89,2%.

Laenuportfelli kvaliteeti sektoris tervikuna võib hinnata rahuldavaks, kvaliteedinäitajate tõus on tingitud osaliselt ka uute laenude kiirest juurdekasvust. Kiire laenukasvu ning liberaalsemate laenu tingimuste mõju laenu- ja liisingportfelli kvaliteedile ei ole veel avaldunud, kuid ohuks võivad kujuneda majanduskeskkonna kasvanud riskid (majanduskasvu tuginemine sisenõudlusele).

Kiire laenukasvu tingimustes on pankade jaoks olulisim säilitada efektiivne riskijuhtimine ja laenuportfelli kõrge kvaliteet. Täienduseks 2002. aasta oktoobris saadetud ringkirjale juhtis Finantsinspeksioon koos Eesti Pangaga 2003. aasta detsembris pankade tähelepanu kiire laenukasvuga kaasnevatele ohtudele ning tõi täiendavalt välja soovitusel eluasemelaenude finantseerimisel. Et laenukasv oli 2003. aastal väga kiire, eriti eluasemelaenude osas, ja majanduskeskkonna riskid on võrreldes 2002. aastaga kohati veelgi suurenenud, on laenude väljastamisel konservatiivsuse põhimõtete järgimine jätkuvalt aktuaalne.

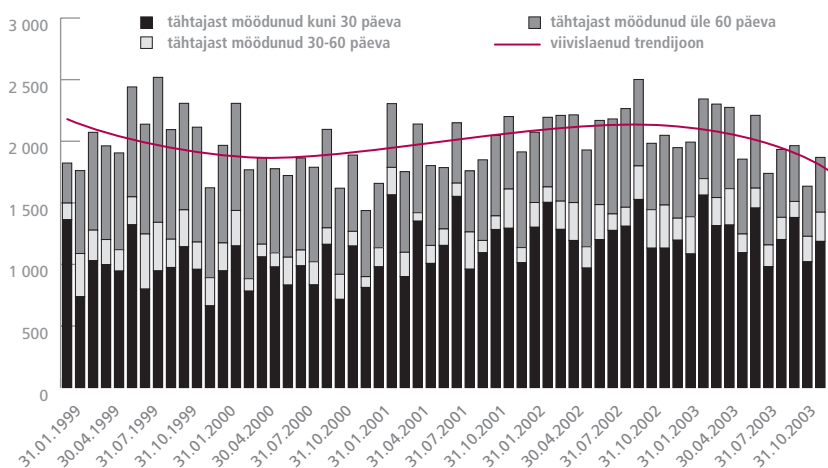
Joonis 3.

Laenud klientidele 1999 - 2003
miljonites kroonides

Joonis 4.

Viivislaenude jääk 1999 - 2003
miljonites kroonides

³⁵ Viivis alates esimesest päevast

³⁶ Vastavalt Eesti Panga presidendi 27. juuni 2000. aasta määrusega nr 9 kinnitatud "Laenude teenindamise miinimumnõuded ning ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kuludesse kandmise korrale" peavad pangad laenude jälgimiseks rakendama laenude klassifitseerimise süsteemi, mis peab võimaldama eristada laene vastavalt nende riskistatusele. Nimetatud korra kohaselt jaotatakse laenu viide klassi.

Väärtpaberiportfelli maht kahanes

Pankade väärtpaberiportfelli maht ulatus 2003. aasta lõpus 9,1 miljardi kroonini, kahanedes aastaga 5 miljardit krooni. Peamine muutus väärtpaberiportfellis toimus liisingettevõtjatest tütar-ettevõtete finantseerimisskeemi ümberkujundamisega. Väärtpaberiportfelli osakaal varadest kahanes aastaga 17,3%lt 9,2%ni. Võlakirjade osakaal³⁵ väärtpaberiportfellis oli 53,8% ning aktsiatel ja osadel 46,2%. Võlakirjaportfell koosneb peamiselt (74%) residentide võlakirjadest, mis on enamuses seotud liisingettevõtetest tütar-ettevõtjate finantseerimisega. Aktsiatest ja osadest moodustasid 94,1% pankade osalused tütar- ja sidusettevõtjates. Tänu peamiselt traditsioonilisele laenu- ja sidusettevõtjale ei ole pankade investimisportfellid viimastel aastatel märgatavalt kasvanud ning kauplemissaktsiivsus on madal.

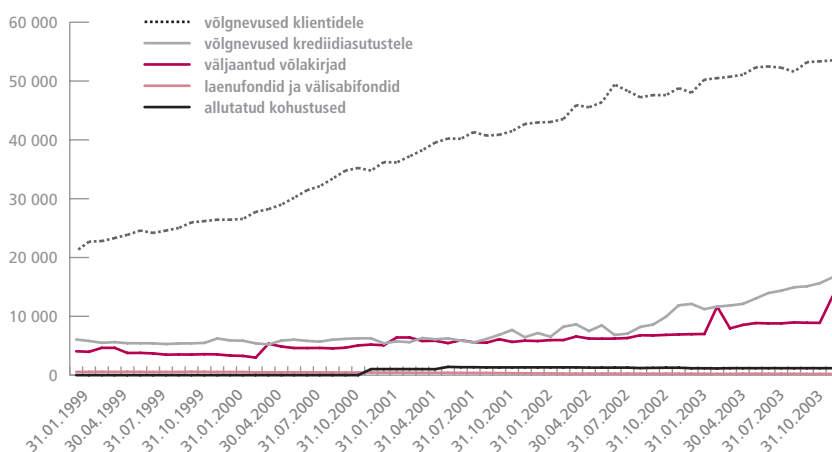
Likviidsus ja ressursibaas

Pankade likviidsuse taset 2003. aastal võib laenumahu kiire kasvu taustal pidada piisavaks, kuigi likviidsuse varade osakaal näitas langustrendi. Osaliselt suunati likviidsuse vahendeid ka laenu- ja sidusettevõtjate finantseerimiseks, kuid arvestades likviidsusportfelli mahtu ja kõrget kvaliteeti jäi likviidsuse tase rahuldavaks. Aasta lõpuks likviidsuse vahendite maht tavapäraselt kasvas – suurenesid pankade vahendid keskpangas, teistes krediitiasutustes ja sularaha jääk. Likviidsuse varade osakaal³⁷ koguvaradest on aastaga langenud 21,4%lt 20,9%le. Kohustusliku reservi nõue oli pankade poolt täidetud kogu aasta vältel.

Pankade ressursibaas ulatus 2003. aasta lõpuks 84,9 miljardi kroonini ning on aastaga kasvanud 15,9 miljardit krooni ehk 23%. Kliendihoiuste osakaal moodustas sellest 63%. Krediitiasutustelt lisandus ressursse kliendihoiustega samas mahus, s.o 4,7 miljardi krooni ulatuses, kuid nende aastane kasv oli 40%. Samas moodustas 2002. aastal krediitiasutuste vahendite kasv 5,4 mil-

Joonis 5.

Ressursside jagunemine 1999 - 2003 miljonites kroonides

jardit krooni. Väljastatud võlakirjade kaudu kaasati 2003. aastal oluliselt rohkem ressursse, 6,5 miljardit krooni, mis on 2002. aasta kasvuga võrreldes ligi kuus korda rohkem. Võlakirjade kasvu tingis peaaegu täies ulatuses AS Hansapank, emiteerides võlakirju ja kommertspabereid.

Pankade ressursi struktuuris oli olulisel kohal välisfinantseerimise kasv, mis toetas kiiret laenuportfelli kasvu. Mitteresidentide ressursid moodustasid 36 miljardit krooni ehk 42,4% kogu ressurssidest. 2002. aasta sama näitaja oli 24,8 miljardit krooni ehk 36%.

Mitteresidentidest institutsionaalsete investorite ressursside (tähtajalised hoiused, võlakirjad, allutatud kohustused jms) osakaal moodustas ressursibaasist ligikaudu 34,5%. Antud osakaal on viimastel aastatel oluliselt kasvanud. Suurem osa mitteresidentidest institutsionaalsetest investoritest on välismaised krediitiasutused, sh Eesti pankade emaettevõtjad.

³⁷ Likviidsuse varade hulka on arvatud: sularaha, nõuded keskpangale, nõuded krediitiasutustele ja mitteresidentide võlakirjad.

Klientide hoiuste juurdekasvu tempo aeglustus

Klientide hoiuste juurdekasvu tempo 2003. aastal aeglustus. Klientide hoiused kasvasid pankades aastaga 9,7% ehk 4,7 miljardit krooni, ulatudes 53,5 miljardi kroonini. 2002. aastal moodustas kasv 14,3% ehk 6,1 miljardit krooni. Absoluutmahult jäi hoiuste kasv laenuportfelli juurdekasvust väiksemaks 14,5 miljardit krooni võrra. See sundis pankasid kasutama välisfinantseerimist. Põhjuseks on nii säästmise vähenemine kui alternatiivsete säästmisvõimaluste kasutamine. Hoiuste juurdekasv on tingitud peamiselt residentide vahendite mahu kasvust, mis moodustasid 88,4% klientide hoiustest. Mitteresidentidest klientide hoiuste osakaal moodustas 11,6% klientide hoiustest ning on viimastel aastatel vähenenud.

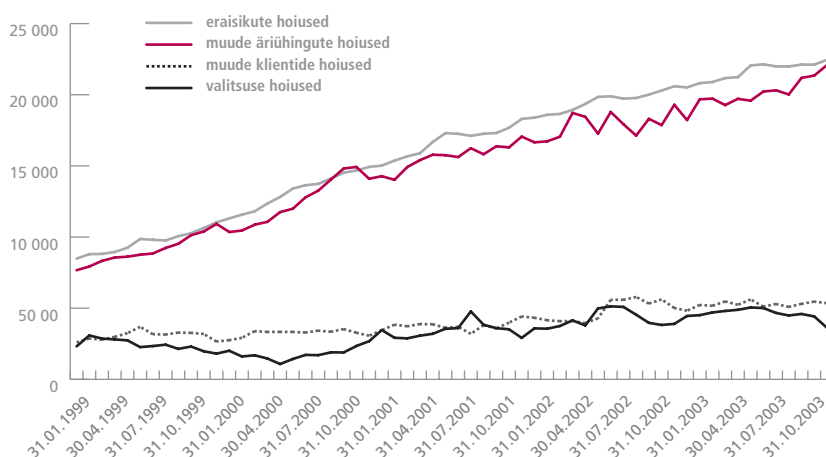
Stabiilselt kasvasid äriühingute hoiused, mille kasv jäi 2002. aastaga võrreldavale tasemele ehk 2,8 miljardi kroonini aastas. Eraisikute hoiuste kasv vähenes, moodustades vaid 1,8 miljardit krooni. 2002. aastal oli kasv 2,3 miljardit krooni. Aasta jooksul kasvasid peamiselt klientide nõudmiseni hoiused, 5,5 miljardit krooni. Tähtajalised hoiused samal ajal vähenesid 0,8 miljardit krooni. Nõudmiseni hoiuste osakaal moodustas 2003. aasta lõpus klientide hoiustest kokku 67%, 2002. aasta lõpus 62,2%.

Kasumlikkus kasvas tänu intressituludele

Pangandussektori auditeerimata kasum soolo baasil moodustas 2003. aastal 1,3 miljardit krooni, mis ületas 2002. aasta kasumit ligi 0,2 miljardi krooni võrra. Majanduskeskkonna üldine nõrkus ei ole pankade kasumlikkust mõjutanud. Peamiseks tulude baasiks laenumahu kasv, mis seni veel korvab marginaalide vähenemise. Kasumi kasv on saavutatud kogutulude vähenemisel 1,2% ja kogukulude vähenemisel 6,2% võrra. Peamise osa tuludest moodustab jätkuvalt intressitulu 61,8%, 2002. aastal 61,9%.

Joonis 6.

Klientide hoiused 1999 - 2003 miljonites kroonides

Kuigi absoluutmahus intressitulud 2003. aastal ei kasvanud, jätkus teenustasutulude kasv nii mahult kui osakaalult - 17,5%lt 19,8%ni tuludest kokku, mis on seotud uute laenulepingute sõlmimisega. Laenumahu jätkuvalt kiire kasv ja langevad intressimäärad on alandanud mõningaid efektiivsusnäitajaid, kuid samas on pangad suutnud säilitada efektiivse kulude juhtimise. Pangandussektori netointressikasum moodustas 2,3 miljardit krooni, mis oli 0,1 miljardi krooni võrra madalam 2002. aasta netointressikasumist. Laenukulu on intressitulu jätkuvalt suurenenud. Muude intressi teenivate varade puhul intressitulu alanen. Intressikulu suurenes saadud laenukulu, kahanes hoiustel ja võlakirjadel. Efektiivsuse kasvule aitas kaasa administratiivsete kulude kontrolli all hoidmine. Administratiivkulude kasv moodustas 2003. aastal vaid 1,2%. Kasumi suurenemisele on positiivset mõju avaldanud kvaliteetne laenuportfell. 2003. aastal moodustas netoallahindlus 101,9 miljonit krooni ehk 34,6 miljonit krooni vähem kui 2002. aastal. Samas on kiire laenumahu kasvu tingimustes

Tabel 15.

Suhtarvud soolo baasil

	31/12/99	31/12/00	31/12/01	31/12/02	31/12/03
Omakapitali tulukus (ROE) (puhaskasum/omakapital)	9,6%	8,3%	20,9%	12,4%	12,6%
Varade tulukus (ROA) (puhaskasum/koguvarad)	1,5%	1,2%	2,7%	1,6%	1,5%
Puhastulukus (PM) (puhaskasum/kogutulud)	12,5%	10,6%	23,4%	17,2%	19,4%
Varade tootlikus (AU) (kogutulud/koguvarad)	12,1%	11,1%	11,4%	9,3%	7,6%
Puhas intressimarginaal (NIM) (netointressitulu/intressitootvad varad)	4,6%	4,7%	4,1%	3,8%	3,1%
Hinnavahe (SPREAD) (intressitulu/intressitootvad varad - intressikulu/intressikandvad kohustused)	4,8%	4,9%	4,2%	3,7%	3,1%

edaspidi sama taseme säilitamiseks oluline krediidiriski konservatiivne hindamine pankade poolt.

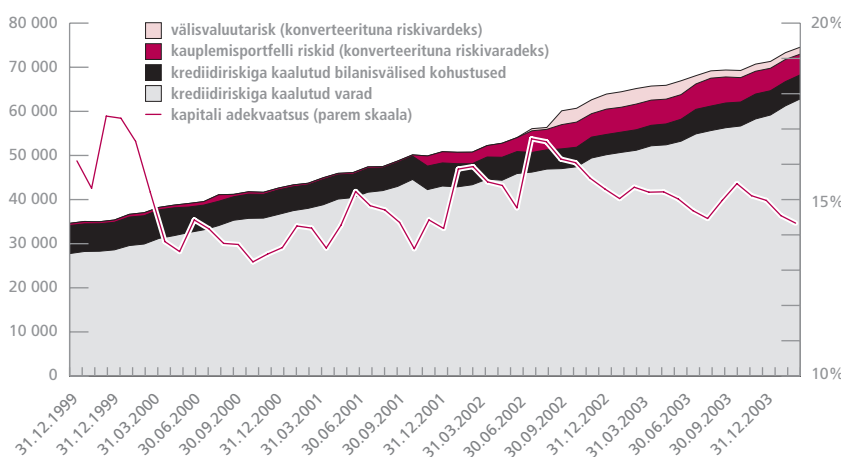
Pangandusgruppide konsolideeritud auditeerimata kasum moodustas 2003. aasta lõpus 2,7 miljardit krooni, mis on 0,4 miljardit krooni enam kui 2002. aastal. Konsolideeritud baasil teenivad peamist intressitulu küll pangad, kuid samas on ka intressikulud krediitiasutuste klientidele suuremad. Seetõttu on puhta intressikasumi maht pankade ja liisingettevõtjate puhul ühtlustumas. Intressikasumi suhe keskmistesse varadesse moodustas 2003. aastal 3,4%.

Kapitaliseeritus on tugev

Kapitali adekvaatsus langes 2003. aastal 15,3%lt 14,5%ni. Hoolimata laenumahtude kiirest kasvust on pankade kapitaliseerituse tase jätkuvalt kõrge. Kapitali adekvaatsuse näitajat mõjutas peamiselt krediidirisk. Samas on kauplemisportfelli riskide³⁸ osakaal jäänud suhteliselt tagasihoidlikuks, sest pankade väärtipaberite, valuuta või tuletisinstrumentidega kauplemise mahud antud turutingimustes ei ole väga suured. Koos riskivarade kasvuga kaasati neto-omavahendite hulka osa

Joonis 7.

Pankade riskivarad miljonites kroonides ja kapitali adekvaatsus protsentides 1999 - 2003

jooksva aasta auditeeritud kasumist. See mõjutas omavahendite mahtu. Kapitali adekvaatsuse näitaja võib esialgselt siiski kõrgemaks kujuneda, sest auditeerimata kasumit kapitali adekvaatsuse arvutamisse ei kaasata.

³⁸ Kauplemisportfelli riskide all on mõeldud riskivaradeks konverteeritud kapitalinõudeid kauplemisportfelli intressipositsiooni-, aktsiapositsiooni-, optiooni- ja kaubariski ning kauplemisportfelli krediidiriski ja ülekanderiski katmiseks.

5.2 Fondivalitsejad ja fondid

2003. aasta kujunes Eesti fondivalitsejate ja investeerimisfondide jaoks edukaks. Lisaks pensionireformi edukale käivitumisele ning II samba pensionifondidega liitunute arvu jätkuvalle kiirele kasvule aitas uusi investoreid kaasata ning positiivseid majandustulemusi saavutada ka rahvusvaheliste finantsturgude elavnemine 2003. aastal, mis omab Eesti kui väikese avatud majandusega riigi jaoks olulist tähtsust. Kuigi intressimäärad püsisid jätkuvalt madalal tasemel, läbisid maailma aktsiaturud olulise tõusufaasi. USA juhtiv aktsiaindeks NASDAQ tõusis 2002. aasta lõpu 1335,51 punktilt 2003. aasta lõpuks 2003,37 punktini. Ka Kesk- ja Ida-Euroopa riikide arenevatel turgudel ning Eesti väärtpaberiturul ilmnnes tõusutrend. Börsiindeks TALSE kasvas 2002. aasta lõpu 212,47 punktilt 2003. aasta lõpuks 285,65 punktini (tõus 34%).

5.2.1 Fondivalitsejad

Fondivalitsejate bilansimaht kasvas

2003. aastal tegutses Eestis seitse fondivalitsejat, kelle koondbilansimaht kasvas aastaga 8,5%, ulatudes 2003. aasta lõpuks 254 miljoni kroonini.

Fondivalitsejate kapitaliseeritus on jätkuvalt hea, sest järgitakse kogumispensionide seadusest tulenevat kohustusliku pensionifondi fondivalitseja aktsiakapitali nõuet, mille suuruseks on 30 miljonit krooni. Aastaga kasvas fondivalitsejate koguaktsiakapital 4,5%, ulatudes aasta lõpuks 213 miljoni kroonini.

Fondivalitsejate netovarade maht (varade ja kohustuste vahe) moodustas aasta lõpus 242 miljonit krooni ehk 95% fondivalitsejate aktiivatest. Netovarade kõrge osakaal fondivalitsejate varades peegeldab omafinantseeringu suurt osatähtsust ettevõtete rahastamisel.

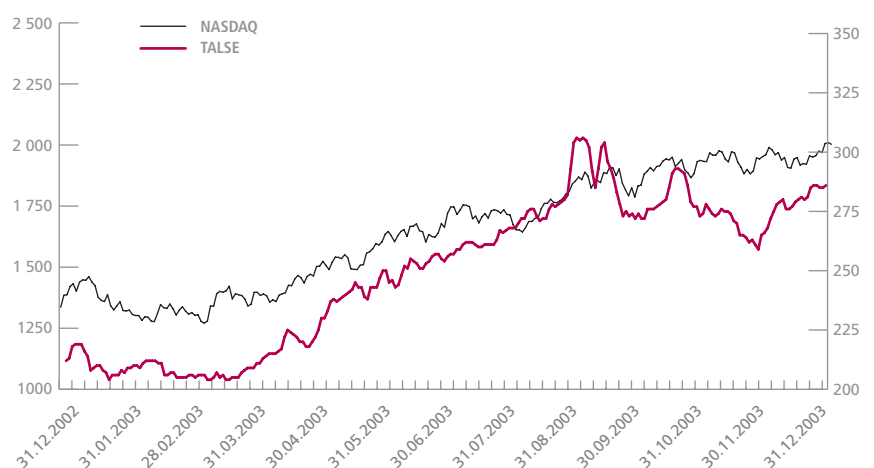
Sektor tervikuna jõudis kasumisse

Tulenevalt investeerimisfondide mahu kiirest kasvust 2003. aastal on fondivalitsejate äritulud aastaga suurenenud 88%, ulatudes 87 miljoni kroonini. Sellele aitas kaasa pensionireformi

Joonis 8.

Börsiindeksid NASDAQ Composite ja TALSE

31.12.2002 - 31.12.2003

edukas käivitumine ning pensionifondide kiire kasv, samuti maailma aktsiaturgude elavnemine. Suurim osa ärituludest (70%) on saadud investeerimisfondide valitsemisteenuse osutamisest, 23% osakute väljalaske- ja tagasivõtmistasudest, 5% klientide individuaalportfellide valitsemise eest ning 2% muudest teenustest (peamiselt nõustamine väärtpaberitesse investeerimisel).

Fondivalitsejate muud tulud moodustasid 2003. aastal 15 miljonit krooni, millest suurem osa, 12 miljonit krooni, on saadud pikaajaliste finantsinvesteeringute väärtuse muutusest.

Fondivalitsejate aruandeaasta ärikulud suurenesid aastaga 32%, moodustades 91 miljonit krooni, sellest 42% moodustasid fondivalitseja tegevusega seotud teenustasukulud, 21% tööjõukulud, 29% muud administratiivkulud (sh reklaamikulud) ning 8% muud tegevuskulud.

Tulenevalt fondivalitsejate tulude kiirest kasvust, kujunes sektori puhaskasumiks 2003. aastal 11,5 miljonit krooni, mis on positiivseks arenguks võrreldes 2002. aasta 18,8 miljoni krooni suuruse kahjumiga. Kasumit teenisid seitsmest fondivalitsejast kolm. Teatud kahjumid on pensionireformi algusperioodil ootuspärased, kuna hiljuti loodud kohustuslike pensionifondide mahud ning sellest tulenevalt laekuvad valitsemistasud on reformi algusperioodil liiga väikesed katmaks uute toodete turuletoomisega kaasnevat lisakulutusi.

Fondivalitsejate omanikering stabiilne

Eesti fondivalitsejate omanike struktuuris domineerisid 2003. aastal jätkuvalt residentidest pangad, kindlustusandjad ja investeerimisühingud. Olulisi muudatusi omanikeringis ei toimunud.

Teatud määral muutus aga fondivalitsejate turuosade jaotus investeerimisfondide turul, mis tõi kaasa turu kontsentreerituse vähenemise. Kõige rohkem suurendas oma turuosa peamiselt aktsiafondide valitsemisele keskendunud AS Trigon Funds, kelle turuosa kasvas 2003. aasta lõpuks 8,2%ni. 2003. aasta lõpul Eesti turul tegutsenud seitsmest fondivalitsejast kuulus neljale suuremale kokku 98% turust.

Fondivalitsejate poolt valitsetavate varade kogumaht 9,3 miljardit krooni

Fondivalitsejate poolt valitsetavate varade kogumaht on aastaga oluliselt suurenenud, kasvades 2002. aasta lõpu 5,5 miljardilt kroonilt

2003. aasta lõpuks 9,3 miljardi kroonini, mis moodustab ca 8% Eesti sisemajanduse koguproduktist. Nimetatud 9,3 miljardist kroonist 7,3 miljardit krooni moodustasid valitsetavad investeerimisfondid ning 2 miljardit krooni moodustasid klientide väärtpaberiportfellid. 2003. aastal pakkus Eestis väärtpaberiportfelli valitsemise teenust kolm fondivalitsejat.

5.2.2 Investeerimis- ja pensionifondid

Investeerimisfondidesse paigutatud varade maht kasvas kiiresti

Investeerimisfondide, sh pensionifondide varade puhaskasv kasvas aastaga 65%, ulatudes aasta lõpuks 7,2 miljardi kroonini. Sektori kogumahu kasvu aitasid üleval hoida nii kodu- kui välismaiste investorite huvi Eesti investeerimisfondide vastu ning II samba pensionifondide mahtude kiire kasv. Võrreldes 2001. aasta lõpuga on Eesti fondisektori maht kasvanud enam kui kaks korda.

Turul tegutsevate fondide koguarv aasta jooksul oluliselt ei muutunud, 2003. aasta alguses oli turul 36 fondi, aasta lõpus 37 fondi.

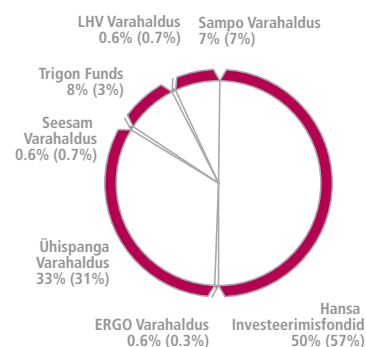
Fondide tootlused plussi poolel

Eelpool mainitud arenevate aktsiaturgude 2003. aasta tõusutrend ei jätnud oma mõju avaldamata ka Eesti investeerimisfondide tootluse näitajatele. Kahe Eestis registreeritud, peamiselt arenevate riikide aktsiaturgudele investeeriva investeerimisfondi aastatootlused kujunesid suuremaks kui 50%.

2003. aasta jooksul Eesti turul tegutsenud investeerimisfondidest pakkusid 31. detsember 2003 puhaskasvatuste alusel oma klientidele negatiivset tootlust ainult kaks fondi, mille Eesti kroonides hinnatud tootlusenäitajad kujunesid negatiivseks tingituna USA dollari kursi jätkuvast nõrgenemisest 2003. aastal.

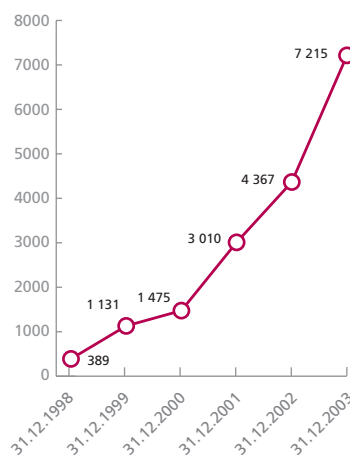
Joonis 9.

Fondivalitsejate turuosad vastavalt valitsetavate investeerimisfondide mahtudele 31.12.2003, sulgudes 31.12.2002

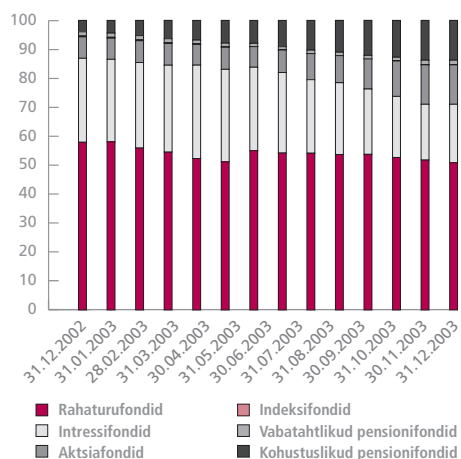
Joonis 10.

Investeerimisfondide (sh pensionifondide) vara puhaskasvatuse dünaamika 1998-2003 miljonites kroonides

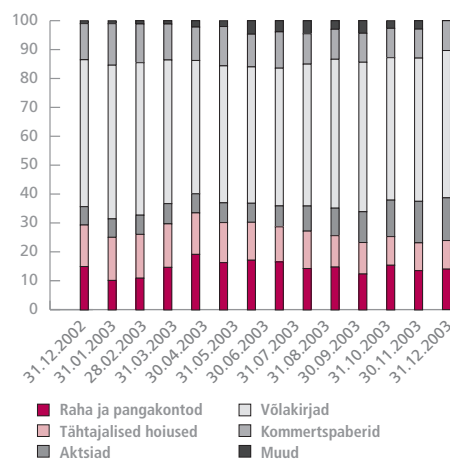
Joonis 11.

Erinevat tüüpi fondide osakaalud kogu fondituru mahust
2002 - 2003

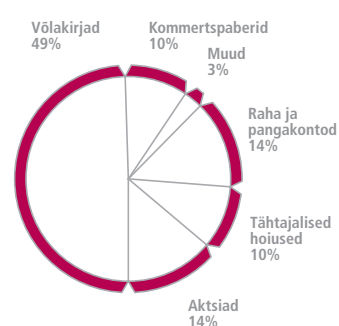
Joonis 12.

Fondisektori investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes
2002 - 2003

Joonis 13.

Fondisektori investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes seisuga 31.12.2003

Arvestades fondiosaku puhaskäigutusi 31. detsember 2003 seisuga, kujunes kõikide kohustuslike pensionifondide aastatootlus positiivseks. Tulenevalt pensionifondide erinevast investeerimisstrateegiast ning riskiprofiilist varieerus kohustuslike pensionifondide aastatootlus vahemikus 2% kuni 12%. Aktsiaturgude tõusutrendist kantuna kujunesid suurema aktsiate osakaaluga pensionifondide tootlused kõrgemaks kui peamiselt võlakirjadesse investeerivate pensionifondide tootlused.

Fondituru struktuur muutus

2003. aastal toimusid olulised muudatused fondituru struktuuris. Kuigi absoluutmahtudelt on rahaturufondid siiani olnud suurimad, vähenes nende osakaal turu kogumahust aasta alguse 58%lt aasta lõpuks 51%le. Samuti, tulenevalt madalatest intressimäärade tasemetest vähenes investorite huvi intressifondide vastu, mille osakaal vähenes aasta alguse 29%lt aasta lõpuks 20%le.

Seevastu suurenes investorite huvi aktsiafondide vastu, mille osakaal turu kogumahust 2003. aastal kahekordistus. Kui aasta algul moodustasid aktsiafondid 7% turu kogumahust, siis aasta lõpul oli nende osakaal 14%.

Kiire kasvu läbis ka kohustuslike pensionifondide kogumaht, mis kasvas aasta alguse 4%lt 2003. aasta lõpuks 14%le turu kogumahust.

Fondisektori koondportfellis suurenes aktsiate osakaal

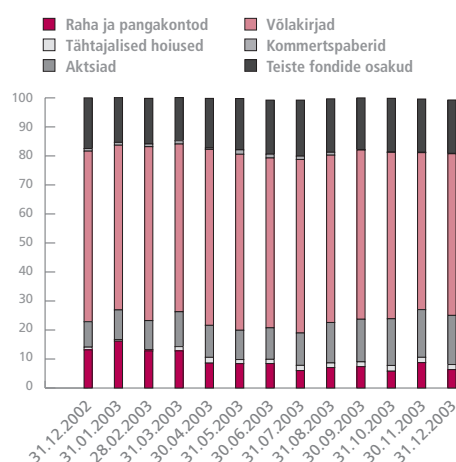
Fondisektori koondportfellis suurenes tänu aktsiaturgude elavnemisele 2003. aastal aktsiate osakaal, kasvades aasta alguse 6%lt aasta lõpuks 14%le. Aktsiate osakaalu kasvu tingis nii aktsiafondide mahtude kasv kui ka muude investeerimisfondide suurenenud investeringud aktsiatesse.

Pool sektori koondportfelli on jätkuvalt investeeritud võlakirjadesse, mille osakaal 2003. aastal oluliselt ei muutunud. Võlakirjade suur osakaal sektori koondportfellis peegeldab rahaturufondide ja intressifondide jätkuvalt suurt osakaalu fondituru kogumahas.

Võrreldes aasta algusega vähenes mõnevõrra raha ja pangakontode ning tähtajaliste hoiuste osakaal sektori koondportfellis, tehes ruumi vähem likviidsetele, kuid suurema tootlusega instrumentidele.

Joonis 14.

Kohustuslike pensionifondide investeeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes
31.12.2002 - 31.12.2003

II samba pensionifondid jätkuvalt populaarsed

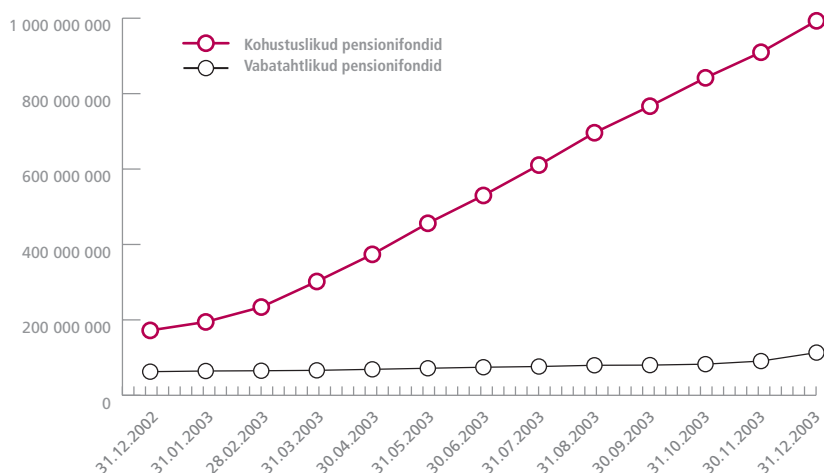
2003. aastal jätkus aktiivne liitumine II samba pensionifondidega, aasta alguse 209 606 liitunud kasvas liitunute koguarv aasta lõpuks 353 179 inimeseni. Seisuga 31 detsember 2003 oli kogumispensioni süsteemiga liitunud juba 59% tööturul hõivatutest. Pensionifondide edukas käivitumine ning positiivsed majandustulemused aitasid liitumisotsust langetada ka neil investoritel, kes esimesest liitumislainest kõrvale jäid.

Muutus kohustuslike pensionifondide investeeringute struktuur

2003. aastal toimusid mõningad muudatused kohustuslike pensionifondide investeeringute struktuuris. Aktsiate osakaal kohustuslike pensionifondide investeeringutes kasvas aasta alguse 9%lt aasta lõpuks 17%le. Samal ajal vähenes mõnevõrra võlakirjade osakaal, mis 2003. aasta lõpu seisuga moodustas 56% investeeringute kogumahust. Järk-järgult vähenes ka raha ja pangakontode osakaal, mis langes aasta alguse 13%lt aasta lõpuks 6%le.

Joonis 15.

Vabatahtlike ja kohustuslike pensionifondide vara puhasväärtuse dünaamika
31.12.2002 - 31.12.2003 (kroonides)

2003. aasta lõpuks kasvas kohustuslike pensionifondide varade summaarne puhasväärtus 993 miljoni kroonini, mis tähendab ligi kuuekordset kasvu võrreldes aasta alguse mahtudega.

Lisandus kaks uut III samba pensionifondi

2003. aastal lisandus senisele neljale turul tegutsenud III samba pensionifondile veel kaks vabatahtlikku pensionifondi. Vabatahtlike pensionifondide varade summaarne puhasväärtus kasvas aastaga ligikaudu kaks korda, moodustades 31. detsember 2003 seisuga 113 miljonit krooni.

5.3 Kindlustusandjad

2003. aasta lõpus tegutses Eestis kindlustusandjana seitse kahjukindlustusseltsi, viis elukindlustusseltsi ning kindlustusandjana piiri- ja edasikindlustuse alal Eesti Liikluskindlustuse Fond (vt Lisa 2).

Arengusuunad rahvusvahelisel kindlustusturul mõjutasid kindlustusturgu Eestis

Rahvusvahelises kindlustussektoris koondasid 2003. aastal mitmed kindlustusseltsid tähelepanu põhitegevusele, loobudes kindlustusliikidest ja välisaruandest, mis seltsi põhitegevusele piisavalt väärtust ei lisanud³⁹. 2003. aasta kevadel teatas rahvusvaheline kontsern Zürich Financial otsusest lõpetada tegevus Balti riikides ja kahjukindlustusseltsi Zürich Kindlustuse Eesti AS omanikud võtsid suuna seltsi turult lahkumisele. Samuti kujunes rahvusvahelisel tasandil oluliseks strateegiline kuljuhtimine ja kindlustuslepingute müügiotsustamise tõhustamine. Mitmed Eesti kindlustusseltsid arendasid 2003. aastal aktiivselt klienditeenindust ja seda toetavat infotehnoloogiat. Elukindlustusturul tihenes pankade ja kindlustusseltside vaheline koostöö.

Rahvusvaheline suund ühtsete raamatupidamisstandardite rakendamisele erinevate riikide majandusaruannete võrreldavuse suurendamiseks tõi kaasa muutusi raamatupidamisaruannete koostamisele ka Eesti ettevõtetes⁴⁰. 2003. aastal rakendasid kindlustusseltsid vahearuannete koostamisel arvestuspõhimõtete muudatusi, mis põhiosas olid seotud finantsvarade kajastamisega õiglasel väärtuses⁴¹.

Mitteresidentide osakaal aktsiakapitalis ei muutunud

2003. aastal muutusid rahvusvaheliste kontsernide rekonstrueerimise tõttu omanikud ASil If Eesti Kindlustus, Nordea Kindlustuse Eesti

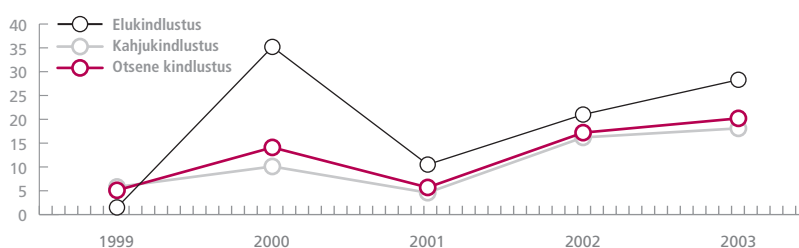
Tabel 16.

Otsese kindlustuse osatähtsus SKP-s ja brutopreemiad elaniku kohta
2002 - 2003

	2003	2002
Otsese kindlustuse osatähtsus SKP-s (%)	2,3	2,0
sh kahjukindlustus	1,8	1,6
elukindlustus	0,5	0,4
Otsesed brutopreemiad elaniku kohta (krooni)	1 940	1 593
sh kahjukindlustus	1 513	1 265
elukindlustus	427	328

Joonis 16.

Otsese kindlustuse brutopreemiate aastane reaalkasv
1999 - 2003

ASil, ERGO Kindlustuse ASil ja ERGO Elukindlustuse ASil. 2003. aasta lõpu seisuga on suurimad kapitalimahutused teinud Eesti kindlustusseltsidesse Soome ja Saksamaa investorid. Mitteresidentide otsene osalus aktsiakapitalis aasta jooksul oluliselt ei muutunud, 2003. aasta lõpus oli see 79,2%. Mitteresidentide poolt otseselt kontrollitav turuosa 2003. aasta brutopreemiate alusel oli kahjukindlustuses 84,9% ja elukindlustuses 31,8%.

³⁹ Deloitte Touche Tohmatsu "Top Ten Issues Global Insurance Industry Outlook 2003"

⁴⁰ 1. jaanuaril 2003 jõustus uus Raamatupidamise seadus.

⁴¹ 28. märtsil 2003 andis rahandusminister välja määruse nr 55 "Kindlustusandjate raamatupidamise aastaaruande, vahearuannete ja konsolideeritud raamatupidamisaruannete koostamise ning esitamise kord" muutmise määrus. Arvestusmeetodi muutuse mõjul kasvas auditeerimata andmetel elukindlustusseltside eelmiste perioodide jaotamata kasum (ja seega omakapital ning bilansimaht) kokku 2003. aastal 12,1 miljonit krooni ja kahjukindlustusseltsidel 13,5 miljonit krooni. Käesolevas ülevaates näidatud kasumid need andmed ei sisaldu.

Jätkus kindlustusturu kiire kasv

2003. aastal kasvas kindlustusturg 21,7%, 2002. aastal oli vastav näitaja 21,4%. Kindlustusandjad kogusid brutopreemiaid 2,6 miljardit krooni, millest 77,7% moodustasid kahjukindlustuse, 21,8% elukindlustuse ja 0,5% sissetuleva edasikindlustuse brutopreemiad. Nõudeid maksti 1,1 miljardit krooni.

2003. aasta kindlustusturu kasvu toetas jätkuv soodne olukord laenu- ja liisinguturul, sest laenu või liisinguga eluaset või sõidukit ostes võetakse sageli vastav kindlustus. Elukindlustuslepingute sõlmimist soodustas inimeste vajadus tagada pikaajalise laenu tagasimaksmine. Kindlustussektori mõju Eesti majanduse arengule on suhteliselt väike, kuid kasvab jätkuvalt.

Elukindlustuse preemiamahd kasvas kahjukindlustusest oluliselt kiiremini

Elukindlustuse brutopreemiate maht kasvas 2003. aastal 30% ja kahjukindlustuse preemiamahd 19,6%. Otse kindlustuse, s.o elu- ja kahjukindlustuse turujaotus muutus aasta jooksul 1,4% võrra elukindlustuse kasuks, viimase osakaal suurenes 22%ni. Arvestades, et 2003. aastal muutus tarbijahinnaindeks 1,3%, on otse kindlustuse reaalkasv 20,2%, 2002. aastal oli 17,2%.

5.3.1 Elukindlustus

2003. aastal kogusid elukindlustusandjad brutopreemiaid 579,8 miljonit krooni, kasv 30% ja maksid nõudeid 86,7 miljonit krooni, kasv 41,6%. Makstud nõuete kiire kasvu allikaks on nii tagasiostude 50,1%ne kasv kui ka makstud kindlustussummade 38,6%ne kasv. Kindlustussummade ja tagasiostude osakaal makstud nõuetes oleneb kindlustusliigist ja kindlustusportfelli vanusest.

Makstud nõuete struktuuris kasvas enim investeerimisriskiga elukindlustuse tagasiostude⁴² osakaal. 64% investeerimisriskiga elukindlustuse nõuetest maksti välja 2003. aasta esimesel

poolaastal, võrreldes 2002. aasta sama perioodiga kahanes liigi preemiamahd 32%.

Aasta teisel poolel elavnes investeerimisriskiga elukindlustuse toodete müük

Klientide ootused investeringutelt tulu teenimise osas paranesid märgatavalt aasta teisel poolel, mil kindlustusandjad kogusid 80% 2003. aasta investeerimisriskiga elukindlustuse brutopreemiast. Investeerimisriskiga elukindlustuse investeringute väärtus kasvas aasta jooksul 72,9% ja investeringute maht oli 2003. aasta lõpus 195,7 miljonit krooni.

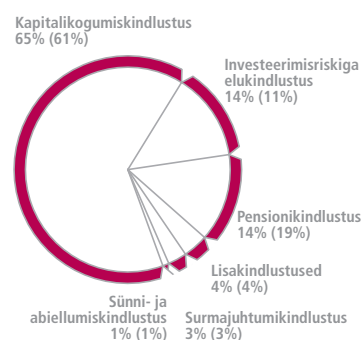
2003. aasta lõpus oli Eesti elukindlustusturul jõus 140 809 põhilepingut, kasv 9,9%, ning 105 918 lisakindlustuslepingut, kasv 3,2%. Kindlustussummade kogusumma oli 18,9 miljardit krooni, kasv 29,8%. 2003. aasta lõpus moodustas jõus olevate põhilepingute suhe elanike arvu, s.o Eesti elanike maksimaalne kindlustatuse tase 10,4%. 2002. aasta lõpus oli vastav näitaja 9,4%.

Tulumaksusoodustusega (täiendava kogumispensioni) lepingute müük kasvas Uute jõusolevate põhilepingute arv 2003. aasta lõpus oli 15,7% suurem kui 2002. aastal. Pensionikindlustuse lepingute müük vähenes 2003. aastal ligikaudu kaks korda, teiste kindlustusliikide kindlustuslepingute müük kasvas. Tulumaksusoodustusega⁴³ lepingute kogumüük kasvas 2,4% ning moodustas uute jõusolevate lepingute portfelist 51,2%. Täiendava kogumispensioni lepingutelt kogutud preemiate maht kasvas 2003. aastal 30,5%.

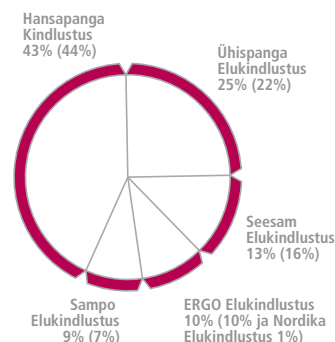
Suurima preemiamahuga elukindlustusliik on kapitalikogumiskindlustus

2003. aastal oli kindlustusvõtjate hulgas jätkuvalt populaarseim kindlustusliik kapitalikogumiskindlustus, mille osatähtsus brutopreemiates kasvas aasta jooksul 64,5%le. Järgnesid peaaegu võrdse osakaaluga pensionikindlustus ja investee-

Joonis 17. Elukindlustusliikide turuosad brutopreemiate alusel 2003. aastal, sulgudes 2002

Joonis 18. Elukindlustusandjate turuosad brutopreemiate alusel 2003. aastal, sulgudes 2002

⁴² Tagasiost on kindlustuslepingu katkestamine kindlustusvõtja poolt ja tagasiostu korral makstakse kindlustusvõtjale kindlustuslepingu tagastusväärtus

⁴³ Tulumaksusoodustusega kapitalikogumiskindlustus, tulumaksusoodustusega pensionikindlustus ja tulumaksusoodustusega investeerimisriskiga elukindlustus.

rimisriskiga elukindlustus. Neist esimese turuosa aasta jooksul vähenes.

Kolm suurimat elukindlustusseltsi kontrollivad 81% elukindlustusturust

Elukindlustusandjatest oli 2003. aastal jätkuvalt turuliider Hansapanga Kindlustuse AS (turuosad 42,9%), kelle turuosa aasta jooksul vähenes. Turupositsiooni parandasid oluliselt AS Ühispana Elukindlustus ja AS Sampo Elukindlustus.

Elukindlustusseltside koondbilansimaht kasvas 38,5%

Elukindlustusandjate varade maht oli seisuga 31. detsember 2003. aastal 1,7 miljardit krooni, kasvades aasta jooksul 38,5%. Elukindlustusandjate investeringute maht, mis ei sisalda investeerimisriskiga elukindlustuslepingutega seotud investeringuid, oli 2003. aasta lõpus 1,4 miljardit krooni ning moodustas bilansimahust 84,8%. Elukindlustusandjate investeringute portfelist moodustasid 60,3% võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid, 19,3% aktsiad ja muud väärtpaberid ning 17,2% hoiused krediidiasutustes. Investeringute kogumaht kasvas aasta jooksul 38,3%.

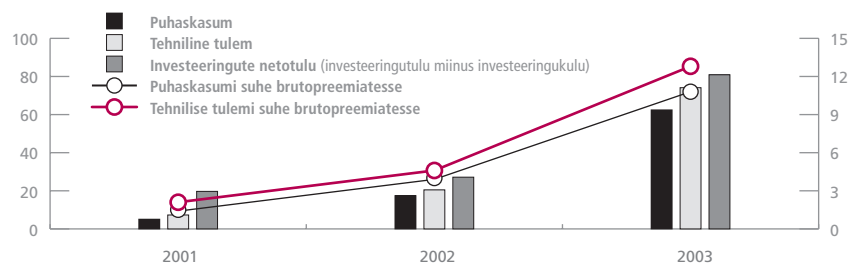
Tehnilisi eraldisi ehk kohustusi kindlustusvõtjate ees oli elukindlustusandjatel 2003. aasta lõpus 1,1 miljardit krooni, kasvades aasta jooksul 39,7% (ei sisalda investeerimisriskiga elukindlustuslepingute tehnilisi eraldisi).

Elukindlustusseltside auditeerimata koondkasum kolmekordistus

Elukindlustusandjate kindlustustehniline kasum 2003. aasta tegevuse tulemusel oli 74,1 miljonit krooni ja puhaskasum 62,4 miljonit krooni. Kasumiga lõpetasid oma tegevuse 2003. aastal kõik elukindlustusseltsid. Eelmiste perioodide jaotamata kasumist maksis 2003. aastal dividende üks elukindlustusselts, summas 21,5 miljonit krooni.

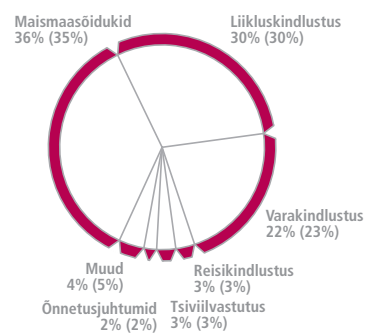
Joonis 19.

Elukindlustusseltside kasum (tehniline tulem) ja kasumimarginaal (tehnilise tulemi marginaal) 2001 - 2003

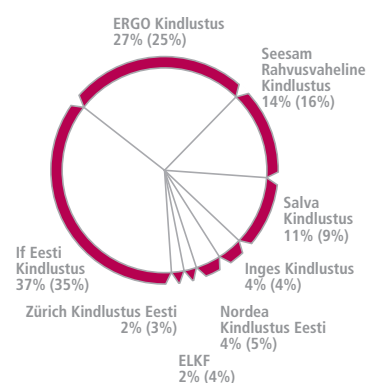
Joonis 20.

Kahjukindlustusliikide turuosad otsese kindlustuse brutopreemiate alusel 2003. aastal, sulgudes 2002

Joonis 21.

Kahjukindlustusandjate turuosad otsese kindlustuse brutopreemiate 2003. aastal, sulgudes 2002

⁴⁴ Bruto väljamaksutase = makstud nõuete (makstud kahjud + kahjukäsitluskulud – regress ja jääkvara realiseerimisest laekunud summad) suhe brutopreemiasse

⁴⁵ Neto kahjusuhe = esinenud kahjunõuete netona edasikindlustusest suhe teenitud preemiasse netona edasikindlustusest

⁴⁶ Neto (bruto) kombineeritud suhe = neto (bruto) kahjusuhe + neto (bruto) kulusuhe

⁴⁷ Administratiivkulude ja periodiseeritud sõlmiskulude suhe teenitud preemiasse

Suurimad kindlustusliigid on maismaasõidukite kindlustus ja liikluskindlustus

Kahjukindlustusturul domineerivad jätkuvalt maismaasõidukite kindlustus ja liikluskindlustus, mille turuosad kokku moodustasid 2003. aasta brutopreemiate alusel 66,5%, 2002. aastal 65,0%. Varakindlustuse osatähtsus brutopreemiates moodustas 22,2%. Ülejäänud kindlustusliikide osatähtsused jäävad vahemikku 1% - 3%.

Kolm suurimat kahjukindlustusseltsi kontrollivad 78% kahjukindlustusturust

Kahjukindlustusseltsidest on jätkuvalt turuliider AS If Eesti Kindlustus, kelle turuosa (37,1%) kasvas 2003. aastal. Turuosad kasvasid veel ERGO Kindlustuse ASil ja Salva Kindlustuse ASil.

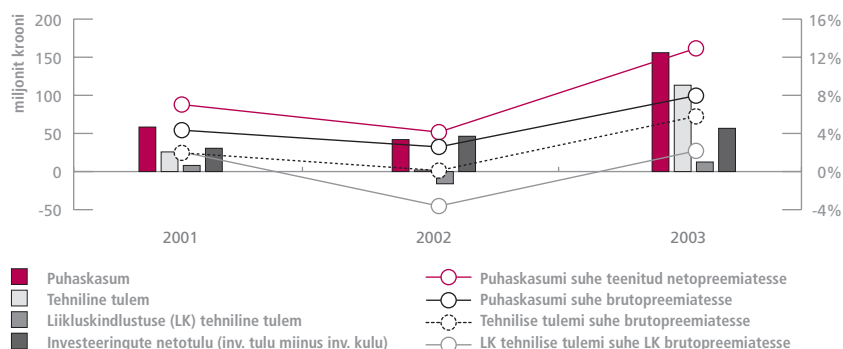
2003. aastal moodustas väljamineva edasikindlustuse osakaal kindlustuspreemiate kogusummas 34,2%, 2002. aastal 35,9%. Riskide edasikindlustuse osakaal on kindlustusseltsi suurte erinevustega, sõltudes nii iga kindlustusandja kindlustusportfelli struktuurist kui kindlustustegevuse mahust tervikuna, jäädes vahemikku 3,4% kuni 99,7%. Edasikindlustuse kahjusuhe oli 2003. aastal 62,6%le, 2002. aastal 56,7%.

Kahjukindlustusseltside varad kasvasid 24%

Kahjukindlustusseltside varade maht oli 2003. aasta lõpus 1,9 miljardit krooni ja see kasvas aasta jooksul 24%. 2003. aasta lõpus moodustasid kahjukindlustusseltside investeeringud 1,6 miljardit krooni, mis moodustas 84,3% kahjukindlustusseltside varadest. Investeeringute portfelis moodustasid 50,8% võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid, 25,4% aktsiad ning muud väärtpaberid ning 14,7% hoiused krediitiasutustes. Investeeringud tütarettevõtetesse moodustasid 6,8% ning investeeringud maasse ja ehitistesse 2,2%. Kahjukindlustusseltside tehnilised eraldised moodustasid 2003. aasta lõpus 0,9 miljardit krooni, osakaal bilansimahust 47,4%.

Joonis 22.

Kahjukindlustusseltside kasum (tehniline tulem) ja kasumimarginaal (tehnilise tulemi marginaal) 2001 - 2003

Kahjukindlustusseltside auditeerimata koondkasum kasvas märkimisväärselt

Kahjukindlustusseltside kindlustustehniline kasum 2003. aasta tegevuse tulemusel oli 113,3 miljonit krooni ja puhaskasum 156 miljonit krooni. Kasumiga lõpetasid oma tegevuse 2003. aastal seitsmest kahjukindlustusseltsist kuus. Eelmiste perioodide jaotamata kasumist maksid 2003. aastal dividende kolm kahjukindlustusseltsi kogusummas 23,8 miljonit krooni.

Liikluskindlustuse kindlustustehniline kasum 2003. aasta tegevuse tulemusel oli kindlustusseltsidel kokku 12,5 miljonit krooni, kusjuures kahjumit kandis kuuest seltsist üks.

Eesti Liikluskindlustuse Fondi kindlustustehniline kasum 2003. aasta tegevuse tulemusel oli 18,6 miljonit krooni, puhaskasum 22,7 miljonit krooni. Kindlustustehniline kasum liikluskindlustustegevusest oli Eesti Liikluskindlustuse Fondil 16,7 miljonit krooni.

Tabel – Lisa 1.

Otsese kindlustuse brutopreemiad ja brutoõuded kindlustusandjate lõikes

2002 - 2003

	Brutopreemiad				Brutoõuded		
	2003						
	2002 (tuh kr)	kokku (tuh kr)	% kogu summast	% muutus 2002 a.	2002 (tuh kr)	2003 (tuh kr)	% muutus 2002 a.
ERGO Elukindlustus*	43 431	57 762	2,2%	33,0%	3 976	6 380	60,5%
Hansapanga Kindlustus	196 476	248 089	9,4%	26,3%	42 240	56 108	32,8%
Nordika Elukindlustus*	3 907	-	-	-	434	-	-
Sampo Elukindlustus	30 561	53 136	2,0%	73,9%	587	1 090	85,7%
Seesam Elukindlustus	72 429	73 433	2,8%	1,4%	5 633	7 838	39,1%
Ühispanga Elukindlustus	99 240	147 345	5,6%	48,5%	8 325	15 258	83,3%
Elukindlustus kokku	446 044	579 765	22,0%	30,0%	61 195	86 674	41,6%
ERGO Kindlustus	424 107	558 995	21,2%	31,8%	225 405	302 656	34,3%
If Eesti Kindlustus	597 869	762 003	28,9%	27,5%	304 367	352 213	15,7%
Inges Kindlustus	70 314	84 149	3,2%	19,7%	38 016	49 924	31,3%
Nordea Kindlustus Eesti	80 805	82 138	3,1%	1,6%	72 985	57 837	-20,8%
Salva Kindlustus	155 383	221 311	8,4%	42,4%	91 747	108 026	17,7%
Seesam Rahvusvaheline Kindlustus	280 034	281 254	10,7%	0,4%	156 725	139 174	-11,2%
Zürich Kindlustus Eesti	48 579	32 377	1,2%	-33,4%	15 017	7 211	-52,0%
Eesti Liikluskindlustuse Fond	61 246	33 841	1,3%	-44,7%	8 174	5 292	-35,3%
Kahjukindlustus kokku	1 718 337	2 056 068	78,0%	19,7%	912 436	1 022 333	12,0%
Otsene kindlustus kokku	2 164 381	2 635 833	100,0%	21,8%	973 631	1 109 007	13,9%

* Nordika Elukindlustuse AS andis 1. juulist 2002. a kindlustusportfelli üle ERGO Elukindlustuse AS-le

Tabel – Lisa 2.

Brutopreemiad ja -nõuded kindlustusliikide lõikes

2002 - 2003

	Brutopreemiad				Brutoõuded		
	2003						
	2002 (tuh kr)	kokku (tuh kr)	% kogu summast	% muutus 2002 a.	2002 (tuh kr)	2003 (tuh kr)	% muutus 2002 a.
Kindlustus surmajuhtumiks	13 907	16 683	0,6%	20,0%	1 238	1 317	6,4%
Kapitalikogumiskindlustus	271 932	373 808	14,1%	37,5%	44 145	61 848	40,1%
Sünni- ja abiellumiskindlustus	5 318	4 737	0,2%	-10,9%	2 531	2 888	14,1%
Pensionikindlustus	86 768	81 854	3,1%	-5,7%	2 602	3 761	44,5%
Investeermisriskiga elukindlustus	48 860	80 325	3,0%	64,4%	6 988	12 843	83,8%
Lisakindlustused	19 259	22 358	0,8%	16,1%	3 691	4 017	8,8%
Elukindlustus kokku	446 044	579 765	21,8%	30,0%	61 195	86 674	41,6%
Liikluskindlustus	516 556	619 566	23,4%	19,9%	344 953	370 378	7,4%
Õnnetusjuhtumite- ja haiguskindlustus	37 105	38 744	1,5%	4,4%	16 942	14 803	-12,6%
Reisikindlustus	47 755	54 472	2,1%	14,1%	11 386	16 704	46,7%
Maismaasõidukite kindlustus	600 138	747 760	28,2%	24,6%	370 496	408 660	10,3%
Muude sõidukite kindlustus	8 659	11 014	0,4%	27,2%	3 305	4 050	22,5%
Transporditavate kaupade kindlustus	20 257	22 934	0,9%	13,2%	7 081	4 363	-38,4%
Varakindlustus	393 047	456 432	17,2%	16,1%	141 973	172 146	21,3%
Sõiduki valdaja vastutuskindlustus	24 502	25 618	1,0%	4,6%	4 286	7 829	82,7%
Tsiviilvastutuskindlustus	44 178	53 752	2,0%	21,7%	4 684	20 056	4,3 korda
Rahalise kaotuse kindlustus	26 140	25 776	1,0%	-1,4%	7 330	3 344	-54,4%
Kahjukindlustus kokku	1 718 337	2 056 068	77,7%	19,7%	912 436	1 022 333	12,0%
Otsene kindlustus kokku	2 164 381	2 635 833	99,5%	21,8%	973 631	1 109 007	13,9%
Sissetulev edasikindlustus	24 278	13 801	0,5%	-43,2%	20 443	11 816	-42,2%
Kindlustus kokku	2 188 659	2 649 634	100,0%	21,1%	994 074	1 120 823	12,8%

5.4 Kindlustusmaaklerid

Kindlustusmaakler on juriidiline isik, kes viib omavahel kokku kindlustuslepingut sõlmida sooviva isiku ja kindlustusandja. Kindlustusagendid tegutsevad kindlustusandja volitusel ning huvides. Seisuga 31. detsember 2003 oli kindlustusvahendajate nimekirja kantud 13 kindlustusmaaklerit ning 122 kindlustusmaakleri esindajat.

Eesti kindlustusandjatele vahendatud kindlustuslepingute arv suurenes

2003. aastal vahendasid kindlustusmaaklerid kokku 80 tuhat kindlustuslepingut. Sellest 77 tuhat moodustasid kahjukindlustuslepingud ja 621 elukindlustuslepingud. Vahendatud kindlustuslepingutest 96% sõlmiti Eesti elu- ja kahjukindlustusandjate juures.

Eesti kindlustusandjate müüdnud kindlustuslepingutest moodustas kindlustusmaaklerite vahendatu 8,6 %. See on 0,9% rohkem kui 2002. aastal. Müüdnud kahjukindlustuslepingutest vahendasid maaklerid 9% ning elukindlustuslepingutest 1,3%.

Kõigist 2003. aastal Eestis müüdnud uutest elukindlustuslepingutest 47,6% ehk 20 386 lepingut vahendasid kindlustusagendid. Kindlustusmaaklerid vahendasid 1,3% müüdnud uutest elukindlustuslepingutest, mis on 2,5 korda vähem kui 2002. aastal.

Kõigist 2003. aastal Eestis müüdnud kahjukindlustuslepingutest vahendasid kindlustusmaaklerid 9%.

Kõigist vahendatud kindlustuslepingutest 76% olid kahju- ja edasikindlustuslepingud. Vahendatud kahjukindlustuslepingutest moodustasid 44% sõidukikindlustuslepingud ja 23% varakindlustuslepingud. Võrreldes 2002. aastaga sõidukikindlustuslepingute osakaal ei muutunud, kuid juriidiliste ja füüsiliste isikute varakindlustuslepingute osakaal tõusis 5% võrra.

Eesti kindlustusandjatele vahendatud lepingute preemiamahd vähenes

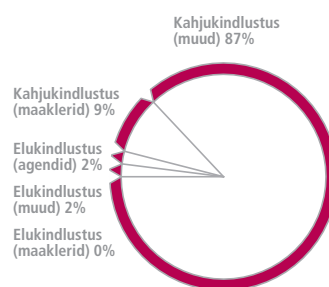
Kindlustusmaaklerite poolt Eesti kindlustusandjatele vahendatud lepingute preemiamahd oli 2003. aastal 578 miljonit krooni. Vahendatud lepingute preemiamahd oli 22% kõigist Eesti kindlustusandjate kogutud kindlustusmaksetest. See on 8% võrra vähem kui 2002. aasta preemiamahd.

Kõige suurem osakaal vahendatud lepingute preemiamahus oli maismaasõidukite kindlustuslepingute preemiatel, 63%, mis moodustasid suurima osa vahendatud kindlustuslepingutest.

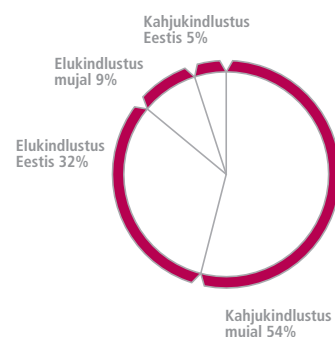
Eesti kindlustusandjalt saadud vahendustasude maht vähenes

Kindlustusmaaklerid vahendasid 2003. aastal kõigi Eestis registreeritud kindlustusandjate lepinguid ning lisaks mitme välisriigi kindlustusandja kindlustuslepinguid. Kokku said maaklerid vahendatud kindlustuslepingute eest 98 miljonit krooni vahendustasusid, mis on 7% võrra rohkem vahendustasusid kui 2002. aastal.

Joonis 23.
Müüdnud kindlustuslepingud
2003. aastal

Joonis 24.
Saadud vahendustasud
2003. aastal

5.5 Investeeringisühingud

2003. aasta lõpu seisuga tegutses Eestis viis investeerimisühingut (vt Lisa 2). Aasta jooksul lõpetati ennetähtaegselt ühe investeerimisühingu tegevusloba. Tegevusloa lõpetamise aluseks oli investeerimisühingu enda taotlus.

Suurenes miinimumkapitalinõue

Alates 1. juunist 2003 lõppes väärtpaberituru seadusega kehtestatud rakendusperiood ja jõustusid täiendavad aktsiakapitali miinimumnõuded. Sellest tulenevalt pidid investeerimisühingud, kes soovivad kaubelda oma arvel, garanteerida väärtpaberiemissioone või hoida kliendi väärtpabereid, omama aktsiakapitali ja neto-omavahendeid minimaalselt 730 tuhande euro ulatuses. 2003. aasta lõpu seisuga täidavad vastavat nõuet kaks investeerimisühingut – AS Suprema Securities ja AS Lõhmus, Haavel ja Viisemann. Ülejäänud investeerimisühingud, kellel tegevusloba laienes varasemalt kõikidele väärtpaberituru seaduses nimetatud teenustele, loobusid eelpool nimetatud kõrgemat aktsiakapitali eeldavate teenuste osutamisest ja tegutsesid edasi piiratud tegevusloa alusel, mis eeldab vähemalt 125 tuhande euro suurust aktsiakapitali.

Sektori osatähtsus väärtpaberiturul suurenes

Vastavalt AS Tallinna Börsi statistikale moodustas investeerimisühingute osatähtsus börsi summaarses käibes 2003. aastal 35,3%. See ületab 2,5 korda vastavat osatähtsust 2002. aastal. Suurima osa, 87,6% moodustasid AS Suprema Securities poolt tehtud tehingud.

Kasvab varahaldusteenuste osatähtsus

Suurem osa investeerimisühingute tuludest tuleb jätkuvalt korporatiivpanganduse (peamiselt finantstehingute nõustamine) teenusest. Sektorile iseloomuliku trendina võib välja tuua varahaldusteenuste (fondide ja individuaalportfellide haldamine) mahu kasvu. Võrreldes 2002. aastaga

on investeerimisühingute poolt hallatavate klientide arv kasvanud 22,6%, moodustades 2003. aasta lõpu seisuga 596 miljonit krooni.

Kasumlikkus kasvas

2003. aastal paranes oluliselt investeerimisühingute sektori kasumlikkus. Kui 2002. aastal lõpetasid aasta kasumiga kuuest investeerimisühingust kaks ning sektor jäi 19 miljoni krooniga kahjumisse, siis 2003. aastal oli kahjumis vaid üks ettevõtte. Sektori kasum ulatus 17 miljoni kroonini. Kasumlikkuse paranemise peamiseks põhjuseks oli 2003. aasta tulude kasv, kulud jäid suhteliselt stabiilseks. Investeerimisühingute tulubaasi jagunemine tegevusvaldkondade lõikes 2003. aastal. 2003. aastal teenisid investeerimisühingud kokku 123 miljonit krooni tulu, 2002. aastal oli vastav number 91

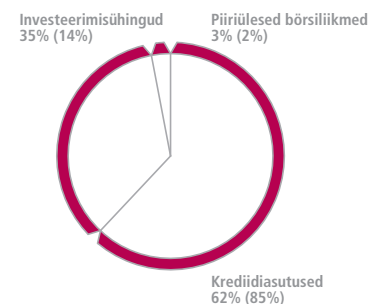
Tabel 17.

Investeeringisühingute konsolideerimisgruppide koondtulud 2002 - 2003
tuhandetes kroonides

	2003	2002
Korporatiivpangandus	61 280	44 539
Varahaldus	24 578	13 246
Väärtpaberivahendus	21 075	8 928
Tulu kauplemisportfelliilt	3 717	4 409
Muud tulud	11 895	19 915
Tulud kokku	122 545	91 037

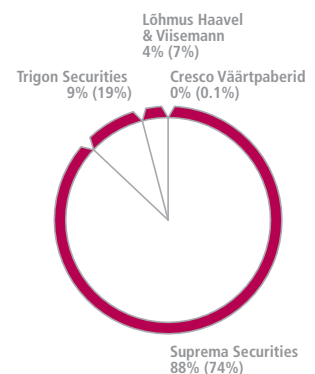
Joonis 25.

Börsikäivate jaotus turuosaliste vahel
2003. aastal, sulgudes 2002

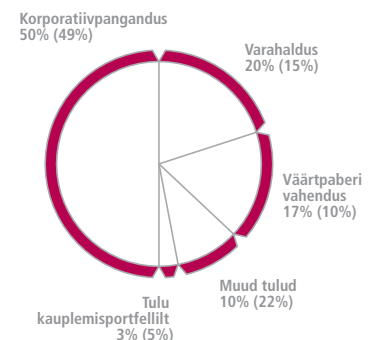
Joonis 26.

Börsikäivate jaotus investeerimisühingute sektoris
2003. aastal, sulgudes 2002

Joonis 27.

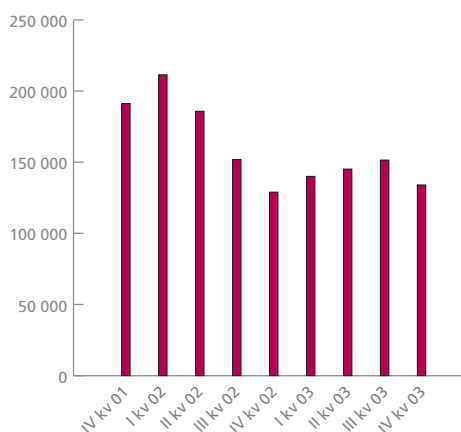
Investeeringisühingute tulubaasi jagunemine tegevusvaldkondade lõikes
2003. aastal, sulgudes 2002

Joonis 28.

**Investeeringusühtluse koondvarade
maht 2001 - 2003**

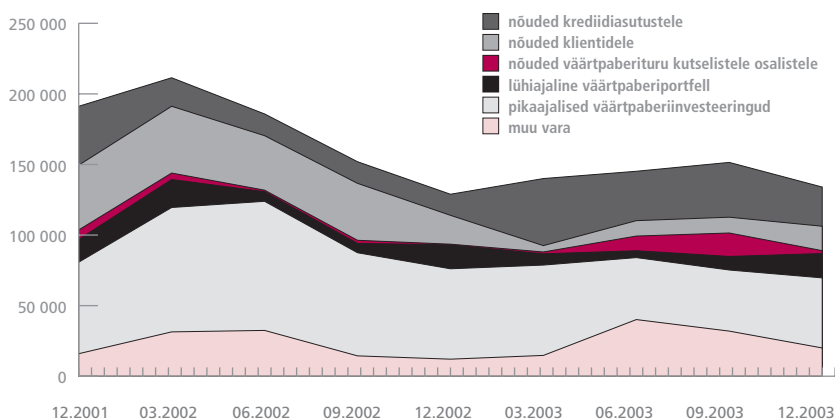
tuhandetes kroonides

Joonis 29.

Investeeringusühtluse koondvarade struktuur 2001 - 2003

tuhandetes kroonides

miljonit krooni. Tulud kasvasid kõikides tegevusvaldkondades. Väärtpaberiturgude elavnemisest tingituna kasvasid 2003. aastal väärtpaberivahendustulud hüppeliselt 21 miljoni kroonini, 2002. aastal saadi tulu üheksa miljoni krooni. Tulud suurenesid nii Eesti kui välisväärtpaberitega tehtud tehingutelt.

Absoluutarvudes tõusid kõige rohkem, 17 miljoni krooni, tulud korporatiivpanganduse tehingutest. Korporatiivpanganduse teenustes prevaleeris aasta jooksul ostu- ja müügitehingute nõustamine. Kuni pool korporatiivpanganduse käibest oli seotud väljaspool Eestit sooritatud projektidega, mille teostasid investeeringusühtluse gruppide kuuluvad välistähtsusetegijad.

Olulist rolli sektori kasumlikkuse tõstmises omas investeeringusühtluse edukas tegevus varahalduse valdkonnas. Võrreldes 2002. aastaga suurenesid sektori varahaldustulud rohkem kui poolteist korda. Varahalduse tulude kasv on muuhulgas tingitud investeeringusühtluse konsolideerimisgruppi kuuluvate fondivalitsejate tegevuse

aktiveerumisest ning mõne eduka investee-
rimisfondi turuletoomisest. Varahaldustulude
tõusule aitas kaasa edukas, kõrge tootlikkusega
individaalportfellide valitsemine. 2003. aastal
kasvasid sektori ettevõtted privaatportfellide
mahtu 110 miljoni krooni võrra 596 miljoni
kroonini.

Varad ja kohustused

Investeeringusühtluse koondvarade maht
moodustas 2003. aasta lõpuks 134 miljoni
krooni. Olulist sektori bilansimahu kasvu aastaga
ei toimunud, aset leidsid märkimisväärsed koond-
varade kõikumised. Koondbilansi muutused olid
seotud eelkõige väärtpaberivahendusega. Investeeringusühtlused pakkusid alates aasta teisest kvartalist oma klientidele varasemast märgatavalt rohkem väärtpaberitehingute lühiajalist finantseerimist. Väärtpaberivahendajad sooritasid jooksvalt kliendi tehinguid oma vahendite arvel.

Teiseks põhjuseks, mis tingis ulatuslikke muutusi koondbilansi mahus ja struktuuris, on tehin-

gupäeva meetodi kasutamine väärtpaberitehingute kajastamisel mitme sektori ettevõtte poolt. Tehingupäeva meetodi kasutamisel kajastuvad kõik väärtpaberitehingutega seotud arveldused T+3⁴⁸ arveldamisperioodi jooksul investeerimisühingu bilansis.

2003. aastal märgatavalt tõusnud vahendatud tehingute käive ja suur keskmine tehingute maht avaldasid olulist mõju sektori bilansi kujunemisele. Väärtpaberitehingute vahendamisega seotud nõuded moodustasid aasta jooksul koondvaradest maksimaalselt kuni 80 miljonit krooni.

Investeerimisühingute poolt klientidele antud laenud püsisid 2003. aastal madalal tasemel. Aasta lõpuks moodustasid laenud 15 miljonit krooni, millest enamiku moodustasid repo-laenud ja nendele sarnased tehingud. Lühiajalise spekulatsioon eesmärgil tehtud väärtpaberinvesteeringud püsisid samuti tagasihoidlikel tasemetel, jäädes 17 miljoni krooni piiresse.

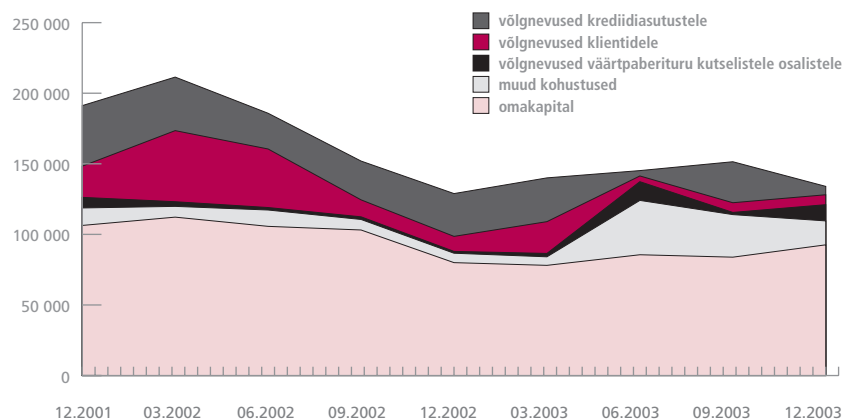
Väärtpaberitehingute arveldamisega seotud võlgnevuste kõrval tekkis sektoril aasta jooksul kuni 25% bilansimahust võlgnevusi krediitiasutuste ees. Selline areng oli tingitud eelkõige klientide tehingute finantseerimise vajadusest ning väärtpaberitehingute arveldamisest tulenevatest kohustustest. Sektori koguvõlgnevus moodustas maksimaalselt 68 miljonit krooni ehk 45% koondbilansi mahust.

Enamus sektori tuludest tulenevad teenustasupõhistest tegevustest, millega ei kaasne olulisi bilansilisi riske.

Joonis 30.

Investeerimisühingute kohustuste struktuur 2001 - 2003

tuhandetes kroonides

Tabel 18.

Investeerimisühingute koondbilanss 2002 - 2003,

tuhandetes kroonides

	31.12.02	31.12.03
Nõuded krediitiasutustele	14 937	27 757
Nõuded väärtpaberituru kutselistele osalistele	483	2 061
Nõuded klientidele	20 369	17 301
s.h. laenud klientidele	17 395	15 298
Lühiajalised väärtpaberinvesteeringud	16 947	17 223
Pikaajalised väärtpaberinvesteeringud	64 030	49 636
s.h. tütar- ja sidusettevõtted	33 861	27 997
Muu vara	12 141	20 031
Kokku	128 907	134 009
Võlgnevused krediitiasutustele	30 315	5 934
Võlgnevused väärtpaberituru kutselistele osalistele	1 299	11 487
Võlgnevused klientidele	10 631	7 036
s.h. laenud	7 771	5 297
Muud kohustused	6 675	16 948
Kohustused kokku	48 919	41 405
Omakapital kokku	79 988	92 605
Kohustused ja omakapital kokku	128 907	134 009

⁴⁸ Väärtpaberitehingu arveldamise päevaks on tehingupäevale järgnev kolmas tööpäev.

5.6 Emitendid

Noteeriti kolm võlakirjaemitenti

2003. aastal lisandus AS Tallinna Börsi nimekirja kolm võlakirjaemitenti. Seisuga 31. detsember 2003 oli põhinimekirjas seitse äriühingut, investornimekirjas noteeriti seitse emitenti ning kolm võlakirjaemitenti (vt Lisa 2). Emitentide aktsionäre oli 2003. aasta lõpu seisuga 13 020 (kõigist 155 205st väärtpaberikontost).

2003. aastal kooskõlastati Finantsinspektsiooni üks emitendi vabatahtlik ülevõtmispakkumine. Lisaks toimus ja registreeriti ühe emitendi aktsia-emissioon ja kolm emitentide võlakirjaemissiooni. Finantsinspektsioon kooskõlastas 2003. aastal kolme börsivälise emitendi väärtpaberite avalikud pakkumised.

Kolme investornimekirja emitendi väärtpaberitele lisas börs 2003. aastal vaatlusmärke.

Emitentide koondkasum stabiilne

2003. aasta lõpu seisuga oli emitentide koondkasum 3895,3 miljonit krooni, mis 2002. aasta näitajaga võrreldes oluliselt ei suurenenud, kasv 0,72%. Emitentide koondkäive ulatus möödunud aastal 21079,7 miljoni kroonini, langedes aastaga 12,2%. Käive langes kolmel emitendil. Tulu aktsia kohta langes kokku 10,5%, langust mõjustasid enim kolme emitenti.

2003. aastal maksid emitendid eelmise perioodi kasumist aktsionäridele dividende kokku 1,5 miljonit krooni, mis on 3,5% vähem kui möödunud aastal. Dividende maksid pooled emitentidest, üks 2002. aastal dividende maksnud ettevõtte loobus sellest 2003. aastal

5.7 Väärtpaberituru korraldajad

5.7.1 AS Tallinna Börs

AS Tallinna Börs on ainus reguleeritud väärtpaberiturg Eestis, mis oma elektroonse kauplemissüsteemi kaudu võimaldab investoritele börsi liikmete vahendusel väärtpaberitehingute sooritamist, andes samal ajal ettevõtjatele võimaluse täiendada kapitali kaasamiseks.

2003. aastal alustas tegevust Rootsi ja Soome juhtivate väärtpaberituru ettevõtete ühinemise tulemusena sündinud OMHEX – Põhja-Euroopa suurim väärtpaberiturg ja kauplemistehnoloogia pakkuja.

Noteerimiskomisjon ja järelevalvekomisjon ühinesid

2003. aasta märtsist hakkasid kehtima AS Tallinna Börsi reglemendi muudatused, mille kohaselt ühendati AS Tallinna Börsi noteerimiskomisjon ja järelevalvekomisjon. Uue ühendatud komisjoni (Börsi noteerimis- ja järelevalvekomisjon) ülesanded on emitentide noteerimine, kauplemisele võtmine ja selle lõpetamine ning reglemendi alusel emitentide ja börsi liikmete üle järelevalve teostamine, sealhulgas sanktsioonide määramine.

Märtsikuus jõustus börsi reglemendi osa "Väärtpaberite noteerimisnõuded" uus redaktsioon, milles tehtud muudatuste eesmärgiks on soodustada võlakirjade noteerimist. Alates 2003. aasta märtsi algusest kehtib ka börsi hinnakirja uus redaktsioon, milles on lähtutud vajadusest soodustada Eesti võlakirjaturu arengut. AS Tallinna Börsi noteerimiskomisjon otsustas rahuldada ASi Harju Elekter ja ASi Baltika taotlused ning viia emitentide vastavalt 5 400 000 ja 5 444 450 lihtaktsiat Börsi Investornimekirjast üle Börsi Põhinimekirja alates 17. veebruarist 2003.

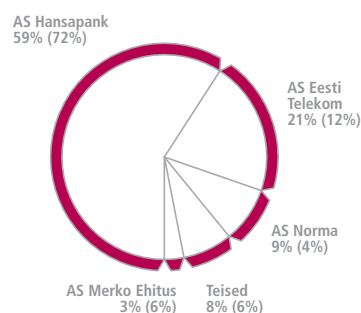
2003. aastal alustas AS Tallinna Börs kauplemist Hansa Capitali (AS Hansapank), ASi Eesti Post, ASi Tallinna Sadam võlakirjadega.

TALSE tõusis 2003. aasta lõikes 34,4%

AS Tallinna Börsil noteeritud aktsiate üldist suuna muutust kajastab indeks TALSE, kuhu kuuluvad kõik põhi- ja investornimekirja aktsiad. 2003. aastal alus-

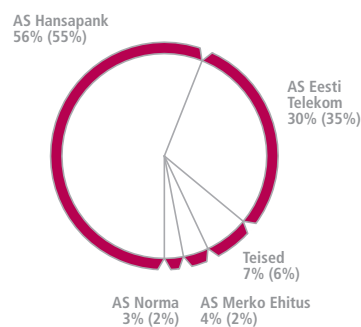
Joonis 31.

Tallinna Börsi käive emitentide lõikes
2003. aastal, sulgudes 2002

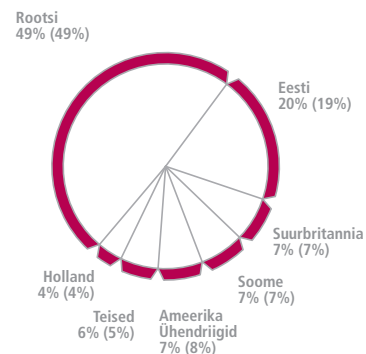
Joonis 32.

Tallinna Börsi käive turukapitalatsiooni lõikes
2003. aastal, sulgudes 2002

Joonis 33.

Tallinna Börsil kaubeldavate väärtpaberite omanikud riikide lõikes
2003. aastal, sulgudes 2002

tas indeks 212,47 punkti tasemelt. 2003. aasta lõikes lõpetas TALSE 285,65 punkti tasemel ehk tõusis kogu aasta lõikes 34,44%.

Suvekuudel, mil kauplemine on tavapärasest tagasihoidlikum tegi TALSE aasta lõikes peamise tõusu – indeks alustas kerkimist umbes 205 punkti tasemelt märtsikuus ning tõusis kuni septembrikuuni. Nimetatud perioodil tõusis indeks ümmarguselt 50% saavutades 4. septembril aasta maksimumtaseme, ligi 306 punkti. Pärast kõrgeima taseme saavutamist järgnesid langused, aasta lõpuks kaotas TALSE tipuväärtusest ligi 7%.

Turu likviidsuse näitaja kasvas

Turu likviidsuse üks peamisi näitajaid, käibe ja turukapitalisatsiooni suhe, oli Tallinna Börsil 2003. aastal 17%, 2002. aastal oli vastav näitaja 12%. Tallinna Börsi käibe oli aasta lõikes 7,9 miljardit krooni, millest 59% andis kauplemine AS Hansapank aktsiaga. Eesti emitentide turuväärtus kasvas möödunud aasta jooksul 10,9 miljardi krooni võrra ning oli aasta lõpuks 47,3 miljardit krooni.

Börsiväliste tehingute arv langes

Börsiväliselt realiseeritud tehingud on peamiselt börsi kauplemissüsteemi väliselt sõlmitud väärt-paberitehingud, väärtpaberite tagatisel võetud laenude andmine ja tagasimaksmine, avalike pakkumiste tulemusena sooritatud tehingud ja makseta väärtpaberiülekanadena realiseerunud kontohaldurisesed makse vastu tehingud, samuti tehingud, mis on arveldatud välisvaluutas ning kanded teistesse registritesse.

Börsiväliselt realiseeritud tehingute koguarv moodustas 2003. aastal kogutehingute arvust 38% ehk 13 822 tehingut, millest 5 043 tehingut olid tehingud makse vastu. 2002. aastal tehti börsiväliseid tehinguid 17 884. Börsiväliste tehingute käibe oli 2003. aastal 12 miljardit krooni, mis võrreldes 2002. aastaga on 2,5 miljardit krooni enam.

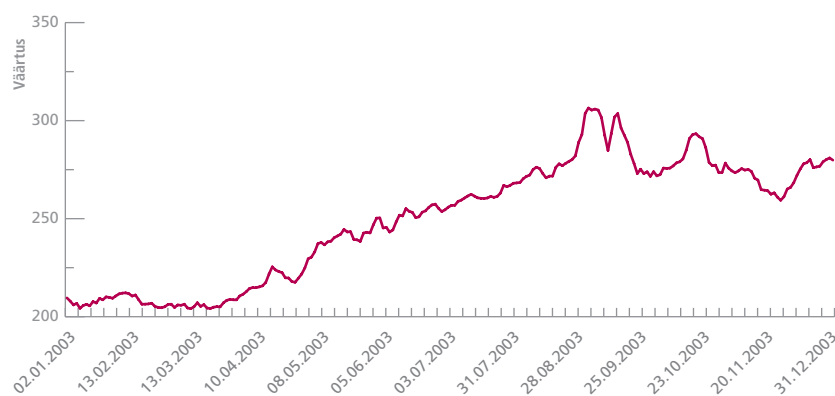
5.7.2 Eesti väärtpaberite keskregister

AS Eesti Väärtpaberikeskus (edaspidi EVK) on väärtpaberituru infrastruktuuri asutus, mis peab Eesti väärtpaberite keskregistrit ja kogumispenn-

Joonis 34.

TALSE päevalõpuindeks

01.01.2003 - 31.12.2003

Tabel 19.

Tallinna Börsi liikmete tehingute osakaal 2003. aastal

Nr	Börsi liige	Tehingute koguarvust	Summaarsest käibest
1	Credit Suisse First Boston	3,21%	1,45%
2	Cresco Väärtpaberid	0,02%	0,00%
3	Eesti Krediidipank	0,57%	0,07%
4	Eesti Ühispank	17,36%	5,09%
5	Hansapank	50,56%	54,39%
6	Lõhmus Haavel & Viiseman	3,26%	1,39%
7	Mandatum Stockbroker	0,09%	0,02%
8	Nordea Securities	2,24%	1,77%
9	Preatoni Pank	0,25%	0,04%
10	Sampo Pank	4,24%	1,81%
11	Suprema Securities	15,21%	30,95%
12	Trigon Securities	2,99%	3,00%

sioni registrit ning osutab muid väärtpaberitega ja ettevõtete korporatiivsete toimingute registreerimisega seotud teenuseid. EVK 100% aktsiate omanik on AS Tallinna Börs.

2003. aastal kasvas kehtivate väärtpaberikontode arv EVKs 3 625 võrra, sealhulgas eraisikutest väärtpaberikontosid omavate investorite arv, mis kasvas 54 197 kontolt aasta alguses 56 590 kontoni aasta lõpuks. Kokku oli 2003. aasta lõpuks EVKs kehtivate väärtpaberikontode arv 63 378. Aktiivsete investorite arv turul (viis ja/või enam tehingut aastas) kahanes börsitehingute lõikes 1 003 investorilt 852 investorini, ent börsiväliseid tehinguid arvesse võttes kasvas 2 528 investorilt 3 031 investorini.

Lisa 1

Finantsinspektsiooni struktuur seisuga 31. detsember 2003

Lisa 2

Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. detsember 2003

Järelevalvesubjektid	Aadress	Tegevjuht
Krediitiasutused		
AS Eesti Ühispank	Tornimäe 2, 15010 Tallinn	Ain Hanschmidt
AS Eesti Krediidipank	Narva mnt 4, 15014 Tallinn	Andrus Kluge
AS Hansapank	Liivalaia 8, 15040 Tallinn	Indrek Neivelt
Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal	Hobujaama 4, 15068 Tallinn	Christer Rosenström
AS Preatoni Pank	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Ott Karolin
AS Sampo Pank	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Härmo Värk
Tallinna Äripanga AS	Vana - Viru 7, 10111 Tallinn	Valeri Haritonov
Fondivalitsejad ja fondid		
Ergo Varahalduse AS ERGO Rahulik Pensionifond ERGO Tuleviku Pensionifond	A. Lauteri 5, 10114 Tallinn	Aadu Oja
AS Hansa Investeerimisfondid Hansa Balti Kasvufond Hansa Intressifond Hansa Läänemere Aktsiafond Hansa Rahaturufond Hansa USD Rahaturufond Hansa Venemaa Aktsiafond ⁴⁹ Hansa Pensionifond K1 (Konservatiivne strateegia) Hansa Pensionifond K2 (Tasakaalustatud strateegia) Hansa Pensionifond K3 (Kasvustrateegia) Hansa Pensionifond V1 (Tasakaalustatud strateegia) ⁵⁰ Hansa Pensionifond V2 (Kasvustrateegia) Hansa Pensionifond V3 (Aktsiastrateegia)	Liivalaia 8, 15038 Tallinn	Mihkel Õim
LHV Varahalduse AS LHV Aktsiapensionifond LHV Intressipensionifond LHV Täiendav Pensionifond	Roosikrantsi 2, 10199 Tallinn	Tönno Vähk
Sampo Varahalduse AS Sampo Kasvufond Sampo Rahaturufond Sampo USD Intressifond Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 25 Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension 50 Kohustuslik Pensionifond Sampo Pension Intress Sampo Pensionifond	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Silja Saar

⁴⁹ Endise nimega Hansa Venemaa Kasvufond

⁵⁰ Endise nimega Hansa Pensionifond V2 (Tasakaalustatud strateegia)

Leht 56	Lisa 2	Finantsinspektsiooni aastaraamat 2003
Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. Detsember 2003		

Fondivalitsejad ja fondid		
Seesam Varahalduse AS	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	Tiina Topp
Seesami Kasvu Pensionifond		
Seesami Optimaalne Pensionifond		
Seesami Võlakirjade Pensionifond		
Trigon Funds AS	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Maarja Härsing
Kapitalikaitsefond		
Trigon Balti Aktsiafond		
Trigon Kesk- ja Ida-Euroopa Fond		
Ühispanga Varahalduse AS	Tornimäe 2, 15089 Tallinn	Märt Meerits
Ühispanga Kasvufond		
Ühispanga Rahaturufond		
Ühispanga Võlakirjafond		
Eesti Ühispanga Konservatiivne Pensionifond		
Eesti Ühispanga Progressiivne Pensionifond		
Eesti Ühispanga Pensionifond Täiendav		
Äripäeva Indeksi Fond ⁵¹		
Kahjukindlustusandjad		
ERGO Kindlustuse AS	A. Lauteri 5, 10114 Tallinn	Olga Reznik
AS If Eesti Kindlustus	Pronksi tn 19, 10124 Tallinn	Olavi Laido
AS Inges Kindlustus	Raua 35, 10124 Tallinn	Voldemar Vaino
Nordea Kindlustuse Eesti AS ⁵²	Liivalaia 13/15, 10118 Tallinn	Mikko Sakari Saario
Salva Kindlustuse AS	Pärnu mnt 16, 10143 Tallinn	Tiit Pahapill
Seesam Rahvusvahelise Kindlustuse AS	Vambola 6, 10114 Tallinn	Margus Luih
Zürich Kindlustuse Eesti AS	Narva mnt 24, 10120 Tallinn	Aivar Vähi
Eesti Liikluskindlustuse Fond	Mustamäe tee 44, 10621 Tallinn	Mart Jesse
Elukindlustusandjad		
ERGO Elukindlustuse AS	A. Lauteri 5, 10114 Tallinn	Georg Männik
Hansapanga Kindlustuse AS ⁵³	Liivalaia 12, 15036 Tallinn	Paavo Pöld
AS Sampo Elukindlustus	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Ulla Ilisson ⁵⁴
Seesam Elukindlustuse AS	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	Erki Kilu
AS Ühispanga Elukindlustus	Tornimäe 2, 10145 Tallinn	Indrek Holst
Kindlustusmaaklerid		
Aadel Kindlustusmaakleri OÜ ⁵⁵	Kalmistu tee 7a-21, 11214 Tallinn	Rea Tänav
OÜ ABC Kindlustusmaaklerid	Toompuiestee 18, 10149 Tallinn	Harri Kahl
OÜ ADVICE S.E. Kindlustusmaakler	Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn	Ain Niineste
AS Aon Eesti Kindlustusmaakler	Narva mnt 9A, 10117 Tallinn	Ülo Kallas
Balti Kindlustusmaakleri OÜ	Liivalaia 12, 15039 Tallinn	Kaido Tõnisson
AS E-Kindlustus Kindlustusmaakler	Tornimäe 2, 10145 Tallinn	Risto Rossar
Heath Lambert Baltic Kindlustusmaakler AS	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Heiki Nurmeots
AS In Bro & Partners Kindlustusmaakler	Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn	Maie Pöder
OÜ MAI Estonia IBP Kindlustusmaakler ⁵⁶ (likvideerimisel)	Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn	Raul Suup

⁵¹ Äripäeva Indeksi Fondi valitsemine on üle antud depoopangale AS Eesti Ühispank. Fondi likvideerimist alustati 9. oktoobril 2003.

⁵² Alates 16. jaanuar 2004 on ärinimi Nordicum Kindlustuse Eesti AS

⁵³ Alates 6. veebruarist 2004 on ärinimi AS Hansa Elukindlustus

⁵⁴ Alates 3. veebruarist 2004 on juhatuse esimees Terje Otsaväl

⁵⁵ Omab tegevusluba alates 18. veebruarist 2004

⁵⁶ Asub alates 2004. aasta märtsist aadressil Laki 11, 12915 Tallinn

Majesteedi Elukindlustusmaakleri OÜ	Sakala 7-1, 10141 Tallinn	Raul Siimut
OÜ Marks ja Partnerid Kindlustusmaaklerid	Roopa 8 – 2, 10136 Tallinn	Jaan Marks
Marsh Kindlustusmaakler AS	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn	Valdeko Allik
Vagner Kindlustusmaakler AS	Villardi 23-2, 10136 Tallinn	Roman Illarionov
AS Vandeni Kindlustusmaaklerid	Väike-Ameerika 19, 10129 Tallinn	Raul Källo
Investeerimisühingud		
Cresco Väärtpaberite AS	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn	Olev Schults
AS Kawe Kapital	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Ago Lauri
AS Lõhmus, Haavel & Viisemann	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Rain Tamm
AS Suprema Securities	Pärnu mnt 10, 10148 Tallinn	Peeter Saks
AS Trigon Securities	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Kristel Kivinurm-Priisalm
Piiriüleseid investeerimisteenuseid osutavad ettevõtted		
Carnegie Investment Bank AB ⁵⁷	Gustav Adolfs Torg 18, SE 103 38 Stockholm	Dan Hoflund
Credit Suisse First Boston (Europe) Ltd	One Cabot Square, London E14 4QJ, UK	John J.Mack
Evli Bank Plc	Aleksanterikatu 19A, 00100 Helsingi	Henrik Andresin
Mandatum Stockbrokers Ltd	P.O.Box 66, FIN-00131, Helsinki	Jaakko Niemelä
Nordea Securities Oy	Fabianinkatu 29B, FIN-00020, Helsinki	Petri Sipilonen
Sofi Pankkiiriliike Oy	Pohjoisesplanadi 21A, FIN-00120 Helsinki	Heikki Niemelä
Väärtpaberituru korraldajad		
AS Eesti Väärtpaberikeskus	Pärnu mnt 12, Tallinn 10148	Kaidi Oone
AS Tallinna Börs	Pärnu mnt 12, Tallinn 10148	Jaanus Erlemann
Emitendid		
Aktsiaemitendid		
AS Baltika	Veerenni 24, 10135 Tallinn	Meelis Milder
AS Eesti Telekom	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Jaan Männik
AS Estiko	Tehase 16, 50107 Tartu	Ellen Tohvri
AS Hansapank	Liivalaia 8, 15040 Tallinn	Indrek Neivelt
AS Harju Elekter	Paldiski mnt. 31, 76606 Keila	Andres Allikmäe
AS Kalev	Põrguvälja tee 6, Lehmja, Rae vald 75301 Harjumaa	Oliver Kruuda
AS Klementi	Akadeemia tee 33, 12618 Tallinn	Toomas Leis
AS Merko Ehitus	Tule 21, 76505 Saue	Tõnu Toomik
AS Norma	Laki 14, 10621 Tallinn	Peep Siimon
AS Rakvere Lihakombinaat	Roodevälja küla, Sõmeru vald, 44305 Lääne-Virumaa	Olle Horm
Saku Õlletehase AS	75501 Saku	Cardo Rimmel
Tallinna Farmaatsiatehase AS	Tondi 33, 11316 Tallinn	Jelena Borcova
Tallinna Kaubamaja AS	Gonsiori 2, 10143 Tallinn	Raul Puusepp
AS Viisnurk	Suur-Jõe 48, 80042 Pärnu	Toivo Kuldmäe
Võlakirjaemitendid		
AS Eesti Post	Pallasti 28, 10001 Tallinn	Peeter Raudsepp
AS Hansa Capital	Liivalaia 12, 15039 Tallinn	Kristina Siimar
AS Tallinna Sadam	Sadama 25, 15051 Tallinn	Riho Rasmann
AS Sampo Pank	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Härmo Värk

⁵⁷ Omab tegevusluba alates 18. veebruarist 2004

Finantsinspektsioon

Sakala 4

15030 Tallinn

Telefon: 668 0500

Faks: 668 0501

E- post: info@fi.ee

www.fi.ee